European Commission

Joint Research Centre

Modalități de elaborare a unui Plan de Acțiune privind Energia Durabilă și Clima (PAEDC) în țările Parteneriatului Estic

Ghidul Convenției Primarilor

Davide, M., Bastos, J., Bezerra, P., Hernandez Moral, G., Palermo, V., Pittalis, M., Todeschi, V., Treville, A., Barbosa, P., Pisoni, E., Melica, G.

2026

Prezentul document este o publicație a Centrului Comun de Cercetare (CCC), serviciul științific și de cunoaștere al Comisiei Europene. Scopul său este de a oferi sprijin științific bazat pe dovezi pentru procesul european de elaborare a politicilor. Conținutul acestei publicații nu reflectă neapărat poziția sau opinia Comisiei Europene. Nici Comisia Europeană, nici o altă persoană care acționează în numele Comisiei nu este responsabilă pentru modul în care ar putea fi utilizată prezenta publicație. Pentru informații privind metodologia și calitatea care stau la baza datelor utilizate în prezenta publicație, pentru care sursa nu este nici Eurostat, nici alte servicii ale Comisiei, utilizatorii ar trebui să contacteze sursa de referință. Denumirile utilizate și prezentarea materialelor pe hărți nu implică exprimarea niciunei opinii din partea Uniunii Europene cu privire la statutul juridic al oricărei țări, teritoriu, oraș sau zone sau al autorităților sale sau cu privire la delimitarea frontierelor sau granițelor sale.

Informații de contact
Numele: Giulia Melica
Adresa: Comisia Europeană, Centrul Comun de Cercetare, Via E. Fermi 2749, 21027 Ispra (VA), Italia
E-mail: giulia.melica@ec.europa.eu
Tel.: +39 0332 78 9842

Centrul Comun de Cercetare
https://joint-research-centre.ec.europa.eu

JRC145839
40715 EUR

Tipărire	ISBN 978-92-68-39779-4	ISSN 1018-5593	doi:10.2760/2472045	KJ-01-26-197-EN-C
PDF	ISBN 978-92-68-39778-7	ISSN 1831-9424	doi:10.2760/1581660	KJ-01-26-197-EN-N

Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2026

© Uniunea Europeană, 2026

Politica de reutilizare a documentelor Comisiei Europene este implementată prin Decizia 2011/833/UE a Comisiei din 12 decembrie 2011 privind reutilizarea documentelor Comisiei (JO L 330, 14.12.2011, p. 39). Cu excepția cazului în care se prevede altfel, reutilizarea prezentului document este autorizată în temeiul licenței Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/). Aceasta înseamnă că reutilizarea este permisă cu condiția să fie menționată sursa corespunzătoare și să fie indicate orice modificări.

Pentru orice utilizare sau reproducere a fotografiilor sau a altor materiale care nu sunt deținute de Uniunea Europeană, trebuie solicitată permisiunea direct de la titularii drepturilor de autor.
Design grafic: Bagdagul Tan

Ilustrație de copertă, © www.freepik.com

Cum se citează acest raport: Davide, M., Bastos, J., Bezerra, P., Hernandez Moral, G., Palermo, V. et al., *How to develop a Sustainable Energy and Climate Action Plan (SECAP) in the Eastern Partnership Countries*, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, Luxemburg, 2026, https://data.europa.eu/doi/10.2760/1581660, JRC145839.

Cuprins

Rezumat ... 3
Mulțumiri ... 4
Sumar executiv ... 5
1. Introducere ... 6
1.1. De la Convenția Primarilor pentru Climă și Energie la Convenția Globală a Primarilor 6
1.2. Convenția Primarilor – Est ... 7
1.3. Contextul politicii regionale în domeniul climei și energiei ... 8
1.4. Despre acest Ghid ... 10
2. PAEDC ... 12
2.1. Ce este un PAEDC ... 12
2.2. Domeniul de aplicare ... 13
2.3. Orizontul de timp ... 15
2.4. Elemente-cheie pentru un PAEDC ... 15
3. Faza de inițiere a PAEDC ... 18
3.1. Angajamentul politic și angajamentul oficial ... 18
3.2. Mobilizarea tuturor departamentelor municipale relevante ... 19
3.2.1. Crearea unor structuri organizaționale corespunzătoare ... 19
3.2.2. Mobilizarea resurselor umane ... 22
3.3. Implicarea părților interesate și comunicarea eficientă ... 23
3.3.1. Identificarea și cartografierea părților interesate ... 23
3.3.2. Cum pot fi implicate părțile interesate ... 25
3.3.3. Comunicarea ... 28
3.3.4. Integrarea aspectelor legate de justiție, echitate și gen ... 29
4. Evaluarea status quo-ului și definirea obiectivelor ... 33
4.1. Evaluarea temeinică a situației locale actuale ... 33
4.1.1. Inventarul emisiilor de gaze cu efect de seră ... 33
4.1.2. Evaluarea riscurilor și vulnerabilității ... 33
4.1.3. Evaluarea accesului la energie și a sărăciei energetice ... 35
4.2. Definirea unei viziuni comune și a unor obiective ambițioase ... 37
4.2.1. Privirea de ansamblu asupra politicii climatice în regiune ... 37
4.2.2. Stabilirea unei viziuni pe termen lung ... 42
4.2.3. Obiectivele și scopurile ... 43
5. Planificarea acțiunilor și strategiile ... 47
5.1. Pregătirea acțiunilor cuprinzătoare ... 47
5.1.1. Planificarea acțiunilor ... 47

5.1.2. Evaluarea beneficiilor și compromisurilor acțiunilor de atenuare a GES asupra calității aerului la nivel local 53
5.1.3. Pregătirea pentru implementare și monitorizare 54
5.2. Identificarea și asigurarea unei finanțări corespunzătoare 55
5.3. Adoptarea și transmiterea PAEDC 56
6. Implementarea și monitorizarea PAEDC 58
6.1. Strategii detaliate de implementare, cu obiective de etapă și indicatori 58
6.2. Monitorizarea și raportarea progreselor înregistrate 59
7. Opțiunile coordonate și sprijinul pentru municipalitățile mici 62
7.1. PAEDC-urile comune 62
7.2. Coordonatorii Convenției susțin procesele PAEDC 63
8. Concluzii 64
Referințe 65
Lista abrevierilor și definițiilor 68
Lista casetelor 69
Lista figurilor 70
Lista tabelelor 71

Rezumat

Convenția Primarilor pentru Climă și Energie în țările Parteneriatului Estic (CoM East) a fost lansată în anul 2011. De atunci, ambiția sa a crescut, iar domeniul său de aplicare s-a extins. Acest document oferă municipalităților din cadrul inițiativei CoM East contextul, obiectivele, principiile metodologice, procedurile și cele mai bune practici pentru a-și elabora Planul de Acțiune privind Energia Durabilă și Clima (PAEDC). Acesta se bazează pe partea principală a Ghidului CoM UE, conținutul căruia a fost adaptat pentru a reflecta contextul și particularitățile Parteneriatului Estic, pentru a oferi informații și orientări adaptate semnatarilor CoM Est pe parcursul întregului proces PAEDC.

Mulțumiri

Acest document a fost elaborat de Centrul Comun de Cercetare (CCC) în contextul unui acord administrativ cu Direcția Generală pentru Extindere și Vecinătate Estică (DG ENEST) a Comisiei Europene. Vrem să mulțumim DG ENEST pentru sprijinul și orientările oferite în contextul inițiativei „Convenția Primarilor – Est". Mulțumim, de asemenea, Convenției Primarilor – Est pentru asistența tehnică pentru munca lor valoroasă cu semnatarii și practicienii.

Prezentul document se bazează pe ghidul CoM al UE întitulat „Modalități de elaborare a unui plan de acțiune privind energia durabilă și clima (PAEDC)", publicat în anul 2025.

Autorii sunt, de asemenea, recunoscători dlui Christian Thiel, șeful unității Eficiență energetică și surse regenerabile de energie din cadrul CCC, pentru sprijinul său necondiționat și îndrumarea sa constantă.

Autorii

Davide M., Bastos J., Bezerra P., Hernandez Moral G., Palermo V., Pittalis M., Todeschi V., Treville A., Barbosa P., Pisoni E., Melica G.

Sumar executiv

Convenția Primarilor privind Clima și Energia pentru țările Parteneriatului Estic (CoM East) a fost lansată în anul 2011 și a fost adaptată la nevoile specifice ale țărilor Parteneriatului Estic (PE). În prezent, aceasta acoperă următoarele țări: Armenia, Azerbaidjan, Georgia, Republica Moldova și Ucraina.

Prezentând orientări cuprinzătoare, pas cu pas, prezentul Ghid sprijină municipalitățile din CoM East în eforturile de construire a unei societăți cu emisii scăzute de dioxid de carbon, reziliente și incluzive, jucând un rol esențial în promovarea unei culturi a durabilității în comunitățile lor.

Ghidul de față abordează aspecte esențiale ale conceperii, elaborării, implementării și monitorizării Planurilor de Acțiune privind Energia Durabilă și Clima (PAEDC-uri). Acesta se bazează pe 10 elemente-cheie care sunt esențiale pentru succesul întregului proces, pe care ar trebui să se concentreze acțiunile municipalităților:

1. Angajamentul politic și angajamentul oficial al consiliului municipal (sau al organismului decizional echivalent)
2. Mobilizarea tuturor departamentelor municipale relevante
3. Implicarea părților interesate și o comunicare eficace
4. O evaluare temeinică a situației locale actuale
5. Stabilirea unei viziuni comune și a unor obiective ambițioase
6. Pregătirea unor acțiuni cuprinzătoare care să abordeze principalele provocări
7. Identificarea și asigurarea unei finanțări corespunzătoare
8. Adoptarea și prezentarea PAEDC
9. Strategii detaliate de implementare, cu obiective de etapă și indicatori
10. Monitorizare și raportare.

Centrul Comun de Cercetare (CCC) al Comisiei Europene a fost responsabil de acordarea sprijinului științific, tehnic și metodologic pentru inițiativa CoM încă de la înființarea sa în anul 2008 în UE. Rolul CCC este de a asigura alinierea inițiativei la politicile UE în domeniul climei și energiei, precum și integritatea sa științifică. O parte esențială a mandatului CCC este de a ajuta semnatarii să își elaboreze și să își implementeze planurile de acțiune, ceea ce include elaborarea ghidurilor metodologice pentru a facilita procesul.

Prezentul Ghid este o versiune foarte actualizată a ghidului anterior întitulat „Modalități de elaborare a unui Plan de Acțiune privind Energia Durabilă și Clima (PAEDC) în țările Parteneriatului Estic", publicat în anul 2018 (Kona et al. 2018). Acesta oferă informații actualizate privind angajamentele, în conformitate cu progresele înregistrate în atingerea obiectivelor politicii europene și internaționale în domeniul climei. De asemenea, Ghidul oferă orientări suplimentare în urma dezvoltării cadrului CoM East, în special includerea pilonului privind sărăcia energetică. Acum documentul are o structură nouă care facilitează lectura și răspunde nevoilor diferitelor categorii de public.

Viitoarele activități conexe ale CCC s-ar putea concentra pe adaptarea orientărilor metodologice la contextul altor inițiative regionale ale Convenției Primarilor.

1. Introducere

1.1. De la Convenția Primarilor pentru Climă și Energie la Convenția Globală a Primarilor

Recunoscând contribuția potențială a municipalităților la abordarea provocării climatice, inițiativa Convenției Primarilor pentru Climă și Energie (CoM) a fost lansată de Comisia Europeană în anul 2008, după adoptarea primului Pachet al UE privind clima și energia, pentru a susține și a sprijini eforturile depuse de municipalități în procesul de implementare a politicilor privind energia durabilă. Scopul inițiativei era să reunească și să implice autoritățile locale și regionale din UE, care se angajează în mod voluntar să pună în aplicare politici de durabilitate pe teritoriile lor și le-a prezentat metodologii și cadre de raportare armonizate pentru a-și transpune în realitate ambițiile de reducere a emisiilor de GES. Inițial, municipalitățile s-au angajat să atingă cel puțin obiectivul UE de reducere a emisiilor cu 20% până în anul 2020, comparativ cu scenariul de referință, prin implementarea unui Plan de Acțiune privind Energia Durabilă (PAED).

Având în vedere adoptarea strategiei UE de adaptare în anul 2014, Comisia Europeană a lansat o inițiativă separată, întitulată „Primarii se adaptează", care se bazează pe aceleași principii ca și Convenția Primarilor, dar care se axează pe adaptarea la schimbările climatice. În anul 2015, inițiativele „Convenția Primarilor" și „Primarii se adaptează" au fost integrate în Convenția Primarilor pentru Climă și Energie (CoM UE), consolidând angajamentul inițial de atenuare pentru municipalitățile din UE de a atinge până în anul 2030 obiectivul de reducere a emisiilor cu cel puțin 40% și integrând acțiunile locale de adaptare la schimbările climatice.

În urma extinderii domeniului de aplicare și creșterii nivelului de ambiție al politicii UE în domeniul climei, CoM UE a adoptat obiectivul neutralității emisiilor de dioxid de carbon până în anul 2050, sprijinit de strategii de îmbunătățire a rezilienței și a adaptării la nivel local și de asigurare a unei energii sigure, durabile și la prețuri accesibile. Începând cu luna aprilie 2021, semnatarii UE ai inițiativei sunt invitați să propună acțiuni de reducere a emisiilor de GES cu cel puțin 55% până în anul 2030 comparativ cu nivelurile din anul 1990, precum și de realizare a neutralității climatice a orașelor lor și de sporire a rezilienței și securității lor energetice până în anul 2050 (figura1). În acest context, în prezent inițiativa se bazează pe trei piloni: atenuarea emisiilor de GES, adaptarea la schimbările climatice și atenuarea sărăciei energetice. Prin angajamente și acțiuni îndrăznețe pentru cei trei piloni, municipalitățile joacă un rol esențial în atingerea obiectivelor Pactului verde european și a celor mai înalte ambiții ale Acordului de la Paris.

În sens mai larg, CoM EU face parte dintr-un număr tot mai mare de inițiative lansate de UE pentru a sprijini orașele și regiunile în eforturile lor de combatere a schimbărilor climatice la nivel local, inclusiv *Misiunea UE privind 100 de orașe inteligente și neutre din punctul de vedere al impactului asupra climei până în anul 2030, Misiunea UE privind adaptarea la schimbările climatice* și *Acordul UE privind orașele verzi.* [1]

[1] Mai multe informații despre aceste inițiative sunt disponibile pe pagina web a Comisiei Europene privind acțiunile climatice la nivel local și regional https://climate.ec.europa.eu/eu-action/local-and-regional-climate-action_en

Figura 1. Direcția Convenției Primarilor până în anul 2050

Sursa: Pagina web a Convenției Primarilor din Europa

De la lansarea sa în anul 2008, inițiativa CoM s-a dezvoltat treptat în afara UE, datorită sprijinului Comisiei Europene pentru extinderea inițiativei în „țările din vecinătatea estică și sudică" (în 2011 și, respectiv, 2012) și, ulterior, în țările din Africa Subsahariană.

În anul 2017, Convenția Primarilor a fuzionat cu Pactul Primarilor,[2] creând Convenția Globală a Primarilor pentru Climă și Energie (GCoM). De-a lungul anilor, GCoM a devenit cea mai mare alianță internațională a orașelor și administrațiilor locale, cu o viziune comună pe termen lung de promovare și sprijinire a acțiunilor voluntare de combatere a schimbărilor climatice și de trecere la o societate rezilientă cu emisii scăzute de dioxid de carbon. Ca parte a sprijinului acordat GCoM, Comisia Europeană a finanțat oficiile regionale și naționale ale Convenției din America și Asia.

Cu sprijinul oficiilor regionale, al rețelelor municipale și regionale și al guvernelor naționale, GCoM reunește angajamentele municipalităților de a sprijini și a prezenta contribuția locală la atingerea obiectivelor Acordului de la Paris. Această coaliție reunește 13 558 de orașe, acoperind peste 1,2 miliarde de persoane (aproape 15% din populația lumii) din 147 de țări (Convenția Globală a Primarilor, 2024).

Toate aceste inițiative împreună demonstrează angajamentul puternic și din ce în ce mai mare al Comisiei Europene de a sprijini comunitățile locale, precum și relevanța unei abordări bazate pe guvernanța pe mai multe niveluri pentru promovarea acțiunilor ambițioase în domeniul energiei durabile și al climei.

1.2. Convenția Primarilor – Est

În septembrie 2011 inițiativa Convenția Primarilor a fost extinsă la țările Parteneriatului Estic și a fost lansată CoM East. În prima fază (2011-2015), au fost implicate 11 țări din

[2] Pactul Primarilor a fost un efort de cooperare al ONU în rândul primarilor și al oficialilor orașelor pentru a se angaja să reducă emisiile de gaze cu efect de seră, să urmărească progresele înregistrate și să se pregătească pentru impactul schimbărilor climatice. Inițiativa, care face parte din Agenda de acțiune Lima-Paris (LPAA), a fost lansată în cadrul Summitului ONU privind schimbările climatice de la New York din anul 2014 de către trimisul special al ONU pentru orașe și schimbări climatice, Michael R. Bloomberg, sub conducerea rețelelor urbane mondiale – C40 Cities Climate Leadership Group (C40), Local Governments for Sustainability (ICLEI) și United Cities and Local Governments (UCLG) – cu sprijinul ONU-Habitat, principala agenție a ONU pe probleme urbane.

Parteneriatul Estic și regiuni din Asia Centrală. Începând cu anul 2017, inițiativa a fost adaptată la nevoile specifice ale țărilor Parteneriatului Estic (PE), iar astăzi acoperă Armenia, Azerbaidjan, Georgia, Republica Moldova și Ucraina.

Inițial CoM East s-a axat pe reducerea emisiilor legate de energie, semnatarii angajându-se să reducă până în 2020 cel puțin 20% din emisiile lor de CO_2 și să elaboreze și să pună în aplicare un Plan de Acțiune privind Energia Durabilă (PAED). Începând cu anul 2016, cu un angajament mai ambițios de atenuare, stabilind un obiectiv de reducere a emisiilor cu 30% până în anul 2030 și cu introducerea pilonului privind adaptarea la schimbările climatice, municipalitățile CoM East au trecut de la elaborarea PAEDC-urilor la PAEDC-uri (Planuri de Acțiune privind Energia Durabilă și Clima). Obiectivul CoM East de reducere a emisiilor pentru anul 2030 a crescut și mai mult, ajungând la 35% în 2021.

În prezent, angajamentul regional pe termen lung vizează reducerea emisiilor de CO_2 (și eventual a altor GES) cu cel puțin 60% până în anul 2050 comparativ cu nivelurile de emisii din anul 1990 sau cu cel puțin 40% până în anul 2050 comparativ cu nivelurile de emisii dintr-un an de referință după 2005, cu eforturi de adoptare a unor obiective pe termen lung mai ambițioase, în conformitate cu angajamentele privind Contribuțiile Naționale Determinate (CND) și de realizare a neutralității climatice până în anul 2050. De asemenea, semnatarii se angajează să ia măsuri pentru a spori reziliența teritoriilor lor prin adaptarea la impactul schimbărilor climatice, precum și să combată sărăcia energetică ca o acțiune-cheie pentru a asigura o tranziție justă și accesul la energie la prețuri accesibile, sigură și durabilă.

Începând cu ianuarie 2025, Convenția Primarilor – Parteneriatul Estic reunește 540 de municipalități din Armenia, Azerbaidjan, Georgia, Republica Moldova și Ucraina, promovând elaborarea și implementarea unor politici și strategii eficiente în domeniul climei la nivel urban (Davide et al. 2026). Conform Convenției Primarilor, semnatarii se angajează în mod voluntar să elaboreze și să implementeze un PAEDC, care să fie un instrument strategic și operațional ce prezintă detaliat modul în care o municipalitate intenționează să își îndeplinească angajamentele pe trei piloni: reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră (GES), adaptarea la schimbările climatice și reducerea sărăciei energetice pe teritoriul său. PAEDC stabilește scopurile și obiectivele care trebuie atinse în cadrul unei viziuni strategice pe termen lung, precum și acțiunile planificate și o foaie de parcurs privind implementarea, aliniată la angajamentele și strategiile naționale și internaționale.

Prezentul document are scopul să sprijine municipalitățile din țările Parteneriatului Estic pe parcursul procesului de elaborare și implementare a PAEDC și să le ofere acestora o imagine de ansamblu a principiilor directoare pentru crearea unui plan de acțiune cuprinzător, coerent și eficient.

1.3. Contextul politicii regionale în domeniul climei și energiei

Parteneriatul Estic (PE) a fost lansat în anul 2009 și reprezintă dimensiunea estică a Politicii europene de vecinătate (PEV). Scopul Parteneriatului este de a consolida și a aprofunda relațiile politice și economice dintre Uniunea Europeană și statele sale membre și „țările partenere" din Europa de Est și Caucazul de Sud. PE sprijină realizarea multor obiective de politică globale, inclusiv ale Acordului de la Paris privind schimbările climatice și a Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD-uri) ale Agendei 2030 a ONU. Scopul său este de a contribui la atingerea obiectivului general de creștere a stabilității, prosperității și rezilienței vecinilor UE, astfel cum prevede Strategia Globală pentru Politica Externă și de Securitate[3] a Uniunii Europene.

[3] Strategia Globală pentru Politica Externă și de Securitate

Prin „20 de rezultate pentru 2020”,[4] convenite în cadrul celei de-a 5-a Reuniuni la nivel înalt a Parteneriatului Estic din anul 2017, PE a lucrat la o agendă comună de reformă pentru a obține rezultate și a îmbunătăți viața în patru domenii principale de politică: (1) o economie mai puternică; (2) o guvernanță mai puternică; (3) o conectivitate mai puternică; și (4) o societate mai puternică – împreună cu obiective transversale privind genul, societatea civilă, mass-media și comunicarea strategică.

În anul 2019, printr-o consultare amplă și incluzivă au fost puse bazele unei agende ulterioare, care a avut ca rezultat o comunicare comună: „Politica privind Parteneriatul Estic după 2020: Consolidarea rezilienței – un Parteneriat Estic care produce rezultate pentru toți”[5] și „Concluziile Consiliului privind politica Parteneriatului Estic după 2020”,[6] care stabilesc o viziune nouă pentru parteneriat, reziliența fiind cadrul general de politică și cinci obiective de politică pe termen lung. Printre altele, UE, statele sale membre și țările partenere au convenit să colaboreze pentru a promova economii reziliente, durabile și integrate; și să înregistreze progrese în domeniul rezilienței la schimbările climatice și de mediu.

Această agendă nouă a fost prezentată mai detaliat în „Documentul comun de lucru al serviciilor Comisiei: Redresare, reziliență și reformă: prioritățile Parteneriatului Estic după 2020”,[7] adoptat în iulie 2021. Noua agendă a Parteneriatului Estic conține un set de inițiative emblematice pentru fiecare dintre țările partenere și un pilon de guvernanță care să sprijine și să susțină investițiile și să contribuie la consolidarea unor societăți reziliente și echitabile, care să nu lase pe nimeni în urmă. Planul vizează mobilizarea a până la 17 miliarde euro sub formă de investiții publice și private în diferite domenii prioritare, printre care se numără îmbunătățirea conectivității transporturilor, accesul la finanțare pentru întreprinderile mici și mijlocii, investițiile în capitaluri proprii pentru consolidarea competitivității și a integrării în lanțurile valorice ale UE, sprijinul pentru tranziția digitală, investițiile în mediu și reziliența la schimbările climatice, inclusiv eficiența energetică, reziliența în materie de sănătate și dezvoltarea capitalului uman.

Schimbările climatice și energia durabilă sunt abordate direct și indirect de unele dintre primele zece obiective pentru anul 2025, cu un impact transformator ridicat pentru cetățeni și întreprinderi, cum ar fi:

- Investiții în energie durabilă pentru a permite unui număr de 250 000 de gospodării să își reducă consumul de energie cu cel puțin 20%.
- Investiții în mediu și climă pentru a permite altor 3 milioane de persoane să aibă acces la servicii de apă sigure; monitorizarea și îmbunătățirea calității aerului în 300 de orașe.
- Investiții în conectivitate durabilă și inteligentă, inclusiv 3 000 km de drumuri și căi ferate prioritare construite sau modernizate.

În acest context politic, inițiativa Convenția Primarilor în Parteneriatul Estic reunește o comunitate largă de municipalități și părți interesate la nivel local pentru a completa și a sprijini obiectivele PE și, în același timp, pentru a sprijini obiectivele internaționale, ale UE și naționale pe termen lung privind atenuarea, adaptarea și sărăcia energetică.

---

4 20 de rezultate pentru anul 2020

5 Politica privind Parteneriatul Estic după 2020: Consolidarea rezilienței – un Parteneriat estic care produce rezultate pentru toți

6 Concluziile Consiliului privind politica Parteneriatului Estic după anul 2020

7 Document de lucru comun al serviciilor Comisiei: Redresare, reziliență și reformă: Prioritățile Parteneriatului estic după 2020

Caseta 1. Definiții-cheie utilizate în prezentul Ghid

Atenuarea (schimbărilor climatice) se referă la o intervenție umană pentru reducerea emisiilor sau îmbunătățirea absorbanților de gaze cu efect de seră. În politica privind clima, măsurile de atenuare sunt tehnologii, procese sau practici care contribuie la atenuare, de exemplu tehnologii din domeniul energiei din surse regenerabile, procese de reducere la minim a deșeurilor și practici de navetă în transportul public. Opțiunea de atenuare se referă la o tehnologie sau o practică care reduce emisiile de gaze cu efect de seră (GES). (IPCC 2022)

Adaptarea se referă, în sistemele umane, la procesul de adaptare la clima reală sau preconizată și la efectele acesteia pentru a modera daunele sau a utiliza oportunitățile benefice. În sistemele naturale, se referă la procesul de adaptare la clima reală și la efectele sale; intervenția umană poate facilita adaptarea la clima preconizată și la efectele acesteia. Opțiunile de adaptare includ gama de strategii și măsuri disponibile și adecvate pentru abordarea adaptării. Acțiunile de adaptare necorespunzătoare (adaptarea necorespunzătoare) pot duce la un risc sporit de rezultate negative legate de climă, inclusiv prin creșterea emisiilor de gaze cu efect de seră, creșterea sau deplasarea vulnerabilității la schimbările climatice, rezultate mai inechitabile sau o bunăstare diminuată, în prezent sau în viitor. De cele mai deseori, adaptarea necorespunzătoare este o consecință neintenționată (IPCC 2022).

Sărăcia energetică apare atunci când o gospodărie trebuie să își reducă consumul de energie într-o măsură care are un impact negativ asupra sănătății și bunăstării locuitorilor. Aceasta este determinată în principal de trei cauze profunde subiacente: i) o proporție ridicată a cheltuielilor pe energie; ii) venituri mici; iii) performanța energetică scăzută a clădirilor și a aparatelor[8].

1.4. Despre acest Ghid

Centrul Comun de Cercetare (CCC) al Comisiei Europene este responsabil de acordarea sprijinului științific, tehnic și metodologic pentru inițiativa Convenția Primarilor încă de la lansarea sa. Rolul CCC este de a asigura alinierea inițiativei la angajamentele regionale ale Convenției privind Clima și Energia, precum și integritatea și credibilitatea științifică a acesteia. O parte esențială a mandatului CCC este de a ajuta orașele semnatare să își elaboreze și să își pună în aplicare planurile de acțiune, ceea ce include crearea ghidurilor metodologice pentru a facilita procesul.

Prezentul Ghid al CoM East 2025 are scopul să sprijine municipalitățile din țările PE să își elaboreze PAEDC-urile și să le ofere o imagine de ansamblu a principiilor directoare pentru a crea un plan de acțiune cuprinzător, coerent și eficient. Acest Ghid al CoM East oferă contextul, o imagine de ansamblu a întregului proces și elementele-cheie ale pregătirii PAEDC. Acesta servește drept orientare pentru principalele etape și principii pentru semnatarii CoM East și municipalitățile care doresc să se implice în acțiuni climatice prin intermediul inițiativei. Semnatarii CoM East se pot baza pe cinci documente complementare, elaborate în contextul Convenției Primarilor din UE, care oferă orientări detaliate suplimentare cu privire la aspectele tehnice aplicabile și în contextul CoM East:

1. Cum se pregătește un inventar al emisiilor de gaze cu efect de seră
2. Cum se poate realiza o evaluare a riscurilor și a vulnerabilității
3. Cum se poate realiza o evaluare a sărăciei energetice
4. Cum pot fi planificate acțiunile de atenuare, adaptare și combatere a sărăciei energetice
5. Instrumente financiare pentru acțiuni de atenuare, adaptare și combatere a sărăciei energetice.

Acest Ghid este o versiune actualizată substanțial a versiunii din anul 2018 a documentului intitulat „How to develop a Sustainable Energy and Climate Action Plan (SECAP) in the Eastern Partnership Countries" (Modalități de elaborare a unui Plan de Acțiune privind

[8] Pagina web a Comisiei Europene privind sărăcia energetică

Energia Durabilă și Clima (PAEDC) în țările Parteneriatului Estic). (Kona et al. 2018)
Ghidul oferă informații actualizate privind angajamentele, în conformitate cu progresele înregistrate în atingerea obiectivelor politicii internaționale în domeniul climei, precum și orientări aprofundate privind adaptarea locală la schimbările climatice. De asemenea, acesta oferă orientări suplimentare în urma elaborării cadrului comun de raportare (CCR) al GCoM, în special includerea pilonului privind accesul la energie și sărăcia energetică.

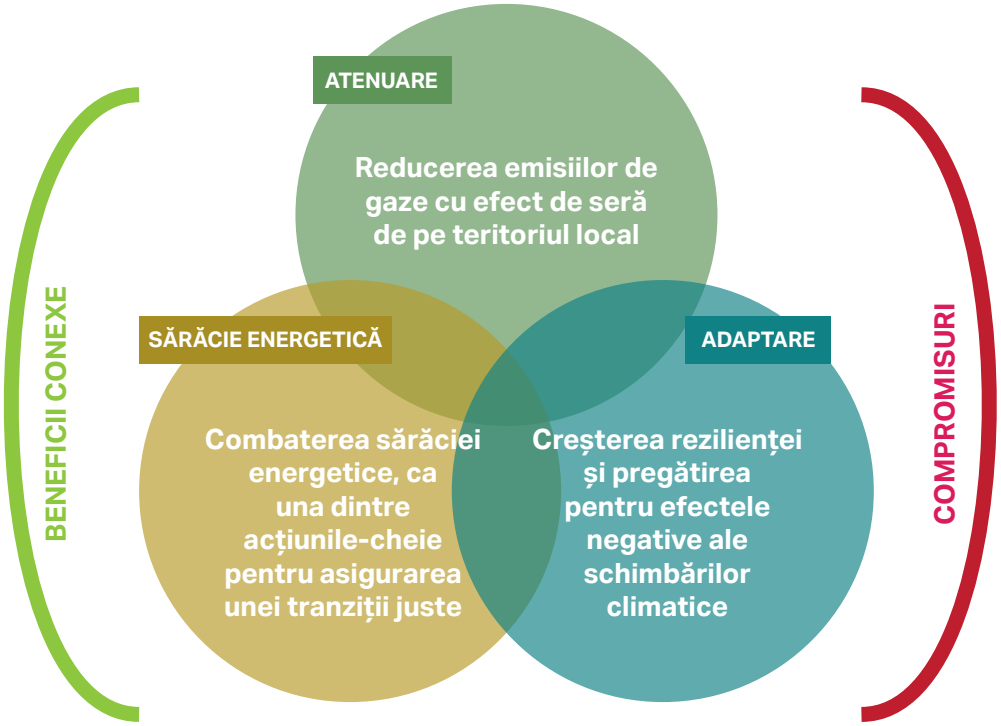
2. PAEDC

2.1. Ce este un PAEDC

Planul de Acțiune privind Energia Durabilă și Clima (PAEDC) este un plan integrat, strategic și operațional, adoptat în mod oficial de un consiliu municipal, care prezintă angajamentele și acțiunile de abordare a provocărilor legate de schimbările climatice și de tranziție către energia durabilă în diferitele domenii de intervenție ale municipalității respective. Acesta este elaborat de municipalități, care stabilesc scopurile și obiectivele care trebuie atinse în cadrul unei viziuni strategice pe termen lung, precum și un set de acțiuni în diferite sectoare pentru a atinge aceste obiective și o foaie de parcurs privind implementarea aliniată la angajamentele și strategiile naționale și internaționale sau care depășește aceste angajamente și strategii.

PAEDC este structurat pe baza a trei piloni, și anume pe atenuarea schimbărilor climatice, adaptarea la schimbările climatice și sărăcia energetică, care pot fi prezentați într-un singur document integrat sau în unul separat (Figura2). Cei trei piloni ai PAEDC. Pentru fiecare pilon, acesta stabilește un obiectiv și măsuri, cu termene specifice și responsabilități atribuite, transpunând strategia pe termen lung în acțiuni. Elaborarea unui PAEDC trebuie să se bazeze în primul rând pe înțelegerea și evaluarea situației locale actuale.

Figura 2. Cei trei piloni ai PAEDC

Sursa: Elaborat de către CCC pe baza textului angajamentului CoM East[9]

În mod specific, la o etapă timpurie au fost elaborate trei *instrumente* pentru a sprijini și a orienta acțiunile aferente celor trei piloni:

[9] Textul oficial al Convenției Primarilor privind Clima și Energia – CoM East este disponibil pe pagina https://com-east.eu/library/official-text-of-covenant-of-mayors-on-climate-and-energy/

- ***Inventarul de referință al emisiilor (IRE)*** este un inventar al emisiilor de GES pentru anul de referință. Acesta identifică diferitele surse de emisii din teritoriu și ajută semnatarii să identifice și să vizeze cele mai bune domenii de acțiune și oportunități pentru atingerea obiectivului de reducere a emisiilor de GES.
- ***Evaluarea riscurilor și al vulnerabilității (ERV)*** identifică cele mai relevante pericole și vulnerabilități climatice care afectează teritoriul local, pentru a contribui la elaborarea unei strategii de adaptare și la identificarea unor acțiuni de adaptare corespunzătoare pentru abordarea acestor riscuri.
- În cele din urmă, ***evaluarea sărăciei energetice (ESE)*** contribuie la identificarea condițiilor locale de sărăcie energetică și oferă informații pentru elaborarea strategiilor de eradicare a acesteia.

Obiectivele și acțiunile incluse în PAEDC ar trebui integrate în elaborarea și planificarea politicilor municipalităților la toate nivelurile organizaționale. Merită subliniat faptul că unele aspecte ale atenuării, adaptării și sărăciei energetice sunt legate și ar trebui să se completeze reciproc. Acest fapt ar trebui luat în considerare și reflectat în acțiuni sectoriale și transversale, pentru a promova sinergiile și a optimiza utilizarea resurselor disponibile. De asemenea, PAEDC nu ar trebui considerat un document fix și rigid. Deoarece circumstanțele se pot schimba, poate fi util sau necesar ca planul să fie revizuit în mod regulat, pe baza unei monitorizări constante care să țină cont de contextul în continuă evoluție al schimbărilor climatice și de lecțiile învățate din acțiunile de implementare.

Un PAEDC bine conceput, creat în colaborare cu părțile interesate și comunitățile locale și sprijinit de cele mai înalte niveluri politice din cadrul municipalității, oferă o foaie de parcurs comună și concretă pentru acțiune. Aceasta facilitează planificarea în prealabil și sporește șansele unei implementări cu succes. De asemenea, oferă posibilitatea de a spori vizibilitatea și impactul acțiunilor climatice, precum și de a îmbunătăți imaginea municipalității.

Din momentul în care o municipalitate se alătură Convenției Primarilor în calitate de semnatar, aceasta se angajează să pregătească și să prezinte un PAEDC în termen de doi ani.

Caseta 2. Planurile de acțiune în domeniul climei elaborate în cadrul altor inițiative sau proiecte pot fi considerate valabile ca PAEDC în contextul CoM East?

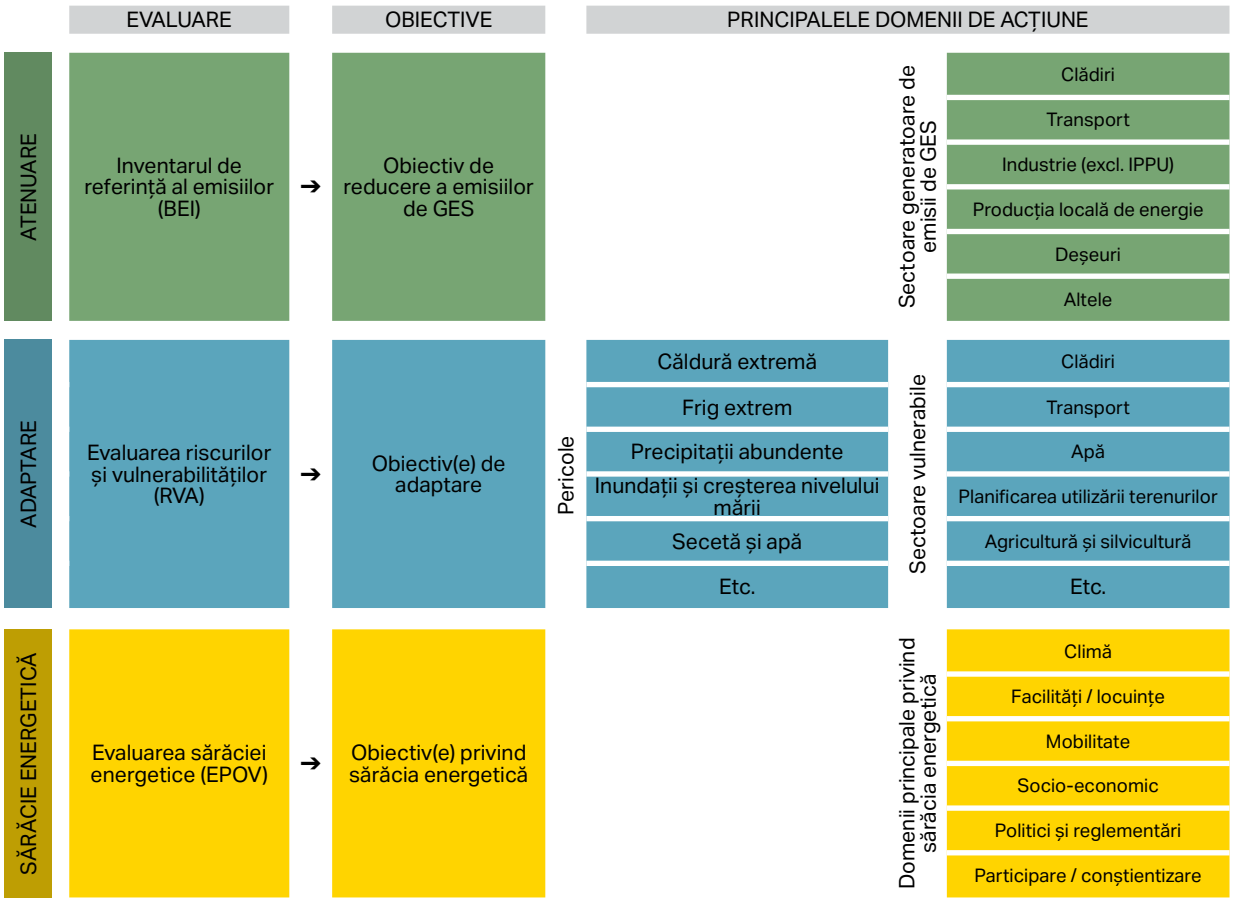
Planurile de acțiune în domeniul climei, care sunt aliniate la principiile, angajamentele și domeniul de aplicare al Convenției Primarilor, pot fi considerate echivalente cu PAEDC-uri. Planul de acțiune trebuie să prezinte un nivel de angajament egal cu sau mai mare decât cel stabilit de CoM East, să asigure acoperirea minimă necesară în ceea ce privește pilonii, domeniul de aplicare, sectoarele, calendarul și limita geografică și să prezinte toate informațiile legate de evaluarea statu-quo-ului, stabilirea obiectivelor, planificarea acțiunilor, monitorizarea și raportarea, astfel cum se subliniază în acest Ghid. Pot fi utilizate documente separate pentru a completa informațiile solicitate care nu au fost incluse în planul de acțiune inițial.

2.2. Domeniul de aplicare

PAEDC se axează pe acțiuni la nivel local, abordând activitățile și sectoarele aflate sub influența municipalității. Ca atare, aceasta acoperă, de regulă, zona geografică aflată sub jurisdicția municipalității și include acțiuni care afectează atât sectorul public, cât și cel privat.

Deoarece PAEDC include atenuarea schimbărilor climatice, adaptarea la acestea (reziliența la schimbările climatice) și sărăcia energetică, municipalitățile ar trebui să se concentreze asupra activităților și sectoarelor în care, de exemplu, pot influența utilizarea și sursele de energie, amenajarea teritoriului și reziliența la schimbările climatice pe termen lung (Figura3).

Figura 3. Exemple de sectoare de activitate vizate pentru fiecare pilon

Sursa: Elaborat de către CCC

În ceea ce privește ***atenuarea*** *schimbărilor climatice*, principalele sectoare-țintă, care urmează să fie incluse fie în inventare, fie în acțiuni, sunt clădirile, echipamentele/instalațiile (rezidențiale, comerciale și municipale) și transportul urban. PAEDC trebuie atât să prezinte informații privind emisiile produse de aceste sectoare, cât și să includă măsuri de reducere a acestora. Aceasta ar putea include promovarea eficienței energetice în sectorul construcțiilor și al transporturilor, stimularea produselor eficiente din punct de vedere energetic sau promovarea producției locale durabile de energie electrică, de exemplu prin utilizarea energiei solare fotovoltaice (PV), a energiei eoliene, a energiei termice combinate (ETC), îmbunătățirea producției locale de energie electrică și a producției locale de încălzire/răcire. Se așteaptă ca municipalitatea să dea un exemplu prin luarea măsurilor ambițioase legate de propriile clădiri și instalații energetice, precum și de flota sa de vehicule destinată mobilității și utilizarea acesteia.

Pentru ***adaptarea*** *la schimbările climatice,* PAEDC trebuie să includă sectoarele, zonele și populația care sunt susceptibile de a fi cele mai vulnerabile la schimbările climatice pe teritoriul acoperit. Sectoarele vulnerabile (de exemplu, clădiri, transporturi, energie, apă, deșeuri, amenajarea teritoriului, mediu și biodiversitate, agricultură și silvicultură, sănătate, protecție civilă și urgență, turism), precum și intensitatea și frecvența pericolelor pot varia considerabil în perimetrele urbane, de la o municipalitate la alta și de la zonele urbane la mai multe zone rurale. Acesta este motivul pentru care înțelegerea aprofundată a pericolelor și vulnerabilităților teritoriilor pentru care este responsabilă municipalitatea are o importanță absolută pentru planificarea acțiunilor care reduc impactul acestora și protejează grupurile vulnerabile.

În ceea ce privește ***sărăcia energetică***, domeniul de aplicare al PAEDC este de a lua în considerare condițiile relevante pentru sărăcia energetică în limitele municipalității. Pe această bază, municipalitatea va utiliza PAEDC pentru a stabili acțiuni și obiective conexe cu scopul de a aborda aspectele legate de sărăcia energetică care decurg din evaluare. Acțiunile sunt clasificate în cinci macrodomenii care acoperă diverse aspecte ale accesului la energie și ale sărăciei: climă, instalații și locuințe, mobilitate, cadre socioeconomice, de politică și de reglementare, participare/sensibilizare și evaluare.

Deși în general un PAEDC acoperă teritoriul unei municipalități, un grup de municipalități poate decide, de asemenea, să elaboreze un plan de acțiune comun. Această opțiune este potrivită în special pentru municipalitățile mici, deoarece le permite să valorifice beneficiile (operaționale și, eventual, financiare) ale planificării colaborative și ale acțiunilor comune. Mai multe detalii sunt prezentate la punctul 7.1

2.3. Orizontul de timp

PAEDC trebuie să conțină o prezentare clară a acțiunilor strategice pe care municipalitatea intenționează să le întreprindă pentru a-și îndeplini angajamentele. Orizontul de timp trebuie să fie aliniat la contextul și strategiile naționale și regionale. O municipalitate care aderă la CoM se angajează să stabilească obiective pe termen mediu și lung (în concordanță cu obiectivele regionale ale CoM East și cel puțin la fel de ambițioase ca obiectivele naționale stabilite în CND-uri), cu scopul de a atinge neutralitatea climatică până în anul 2050. Dacă PAEDC ia în considerare un interval de timp lung (de exemplu, până în anul 2050), acesta ar trebui să conțină, de asemenea, obiective pe termen scurt pentru anul 2030 sau, în mod ideal, pentru următorii cinci ani. Astfel este posibilă urmărirea unui parcurs clar către obiectivul neutralității climatice.

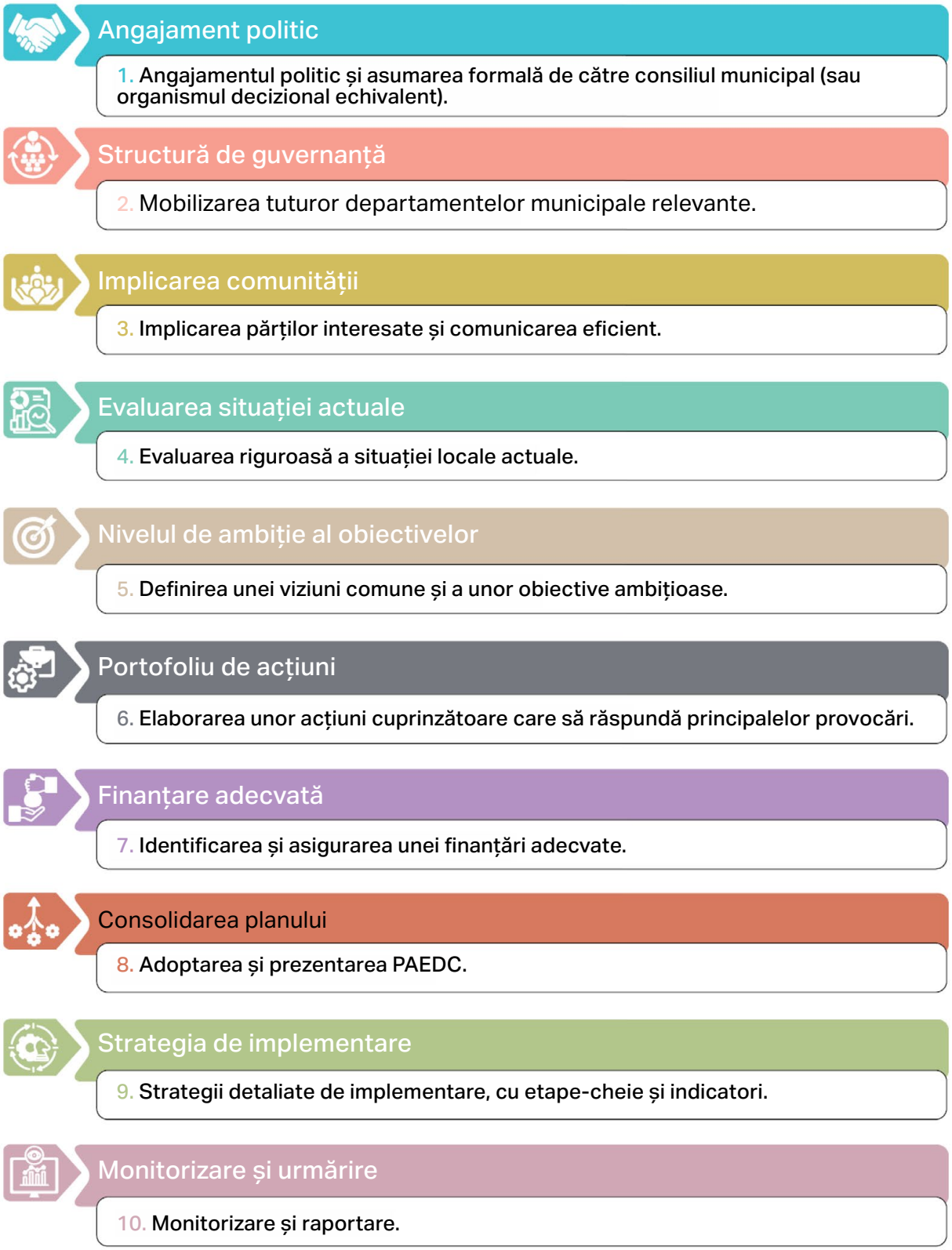
Deoarece nu este întotdeauna posibil de planificat detaliat măsuri și bugete concrete pentru un interval de timp atât de lung, se recomandă pregătirea unui PAEDC cu:

- **o viziune, o strategie și obiective pe termen lung,** inclusiv angajamente ferme în astfel de domenii precum amenajarea teritoriului, transporturile și mobilitatea, achizițiile publice, standardele pentru clădirile noi/renovate, de exemplu, pentru anul 2050;
- **obiective și acțiuni detaliate** care trebuie atinse, puse în aplicare și monitorizate pe termen scurt și mediu (de obicei până în anul 2030 sau în următorii cinci ani), care reprezintă etape importante în atingerea obiectivelor pe termen lung.

2.4. Elemente-cheie pentru un PAEDC

Pentru a elabora un PAEDC puternic și coerent, municipalităților li se recomandă să acorde atenție unui număr de 10 elemente esențiale, care sunt foarte importante pentru succesul întregului proces și urmăresc să ghideze acțiunile municipalităților de concepere, elaborare, implementare și monitorizare a PAEDC. Acestea sunt prezentate succint în Figura 4.

Figura 4. 10 elemente-cheie ale unui PAEDC

Sursa: Elaborat de către CCC

Cele 10 elemente-cheie prezintă succint ceea ce este prezentat detaliat în următoarele secțiuni ale acestui Ghid. Acestea sunt structurate în patru secțiuni principale, în conformitate cu etapele corespunzătoare ale procesului PAEDC: i) faza de inițiere; ii)

evaluarea status quo-ului și definirea obiectivelor; iii) planificarea acțiunilor și strategiilor; iv) implementarea și monitorizarea. Tabelul 1 prezintă principalele etape ale procesului de elaborare și implementare a PAEDC, indicând secțiunea corespunzătoare din Ghid pentru fiecare element.

Tabelul 1. Principalele etape ale procesului de elaborare a PAEDC

Faza	Elementul-cheie	Secțiunea
Etapa 1: FAZA DE INIȚIERE	Angajamentul politic și angajamentul oficial al consiliului municipal	3.1
	Mobilizarea tuturor departamentelor municipale relevante	3.2
	Implicarea părților interesate și o comunicare eficientă	3.3
Etapa 2: EVALUAREA STATUS QUO-ULUI și DEFINIREA OBIECTIVELOR	Evaluarea temeinică a situației locale actuale	4.1
	Stabilirea unei viziuni comune și a unor obiective ambițioase	4.2
Etapa 3: PLANIFICAREA ACȚIUNILOR și STRATEGII	Pregătirea unor acțiuni cuprinzătoare care să abordeze principalele provocări	5.1
	Identificarea și asigurarea unei finanțări corespunzătoare	5.2
	Adoptarea și prezentarea PAEDC	5.3
Etapa 4: IMPLEMENTAREA și MONITORIZAREA	Strategii detaliate de implementare, cu obiective de etapă și indicatori	6.1
	Monitorizare și raportare	6.2

Sursa: Elaborat de către CCC

3. Faza de inițiere a PAEDC

3.1. Angajamentul politic și angajamentul oficial

Semnarea Convenției Primarilor trebuie să fie susținută de o rezoluție oficială adoptată de consiliul municipal. Această etapă reprezintă un angajament față de obiectivele și principiile inițiativei. Acest prim act de angajament este ulterior confirmat prin prezentarea documentului PAEDC, care trebuie aprobat și de consiliul municipal (sau de organismul decizional echivalent). De asemenea, trebuie asigurat angajamentul politic pe parcursul etapei de implementare a PAEDC.

Pentru a asigura succesul acțiunilor planificate, este esențial un sprijin la nivel înalt. Este important ca principalii factori de decizie ai municipalității să fie pe deplin implicați în procesul de pregătire a PAEDC, să ofere orientări și sprijin și să acorde un mandat clar oficiilor/unităților lor tehnice respective. De asemenea, este la fel de important ca acestea să aloce resurse umane corespunzătoare, timp și buget suficiente pentru pregătirea și implementarea PAEDC. Angajamentul politic și conducerea sunt forțe motrice care stimulează ciclul de gestionare. Prin urmare, acestea ar trebui asigurate de la bun început.

În cele din urmă, principalii factori de decizie[10] ai municipalității ar putea juca un rol important în:

- integrarea viziunii PAEDC în acțiunile și inițiativele relevante în curs ale altor departamente și asigurarea faptului că aceasta devine parte a planificării generale;
- asigurarea angajamentului pe termen lung în ceea ce privește implementarea și monitorizarea, pe întreaga durată a PAEDC;
- urmărirea și sprijinirea participării publicului și a implicării părților interesate;
- asigurarea „deținerii" procesului PAEDC de către municipalitate și de locuitori;
- împărtășirea viziunii, rezultatelor, experienței și a know-how-ului lor cu alte autorități locale și regionale din țară și din afara acesteia, prin cooperare directă și schimburi inter pares, pentru a avansa în implementarea unei agende comune de acțiuni în domeniul climei.

După aprobarea PAEDC, angajamentul politic ar trebui menținut pe tot parcursul implementării și monitorizării. În calitate de cea mai înaltă autoritate responsabilă, consiliul municipal trebuie să rămână bine informat cu privire la implementarea PAEDC și să adapteze planificarea ori de câte ori este cazul.

Nu există o singură cale care conduce la un angajament politic. Structurile administrative, modelele de aprobare politică și culturile politice variază de la o țară la alta și depind de contextul local. Din acest motiv, fiecare municipalitate ar trebui să identifice modalitățile de intensificare a angajamentului politic necesar pentru a asigura elaborarea și implementarea cu succes a PAEDC.

[10] Persoane sau grupuri care iau decizii relevante, cum ar fi primari, viceprimari, directori, organe executive, consilii municipale etc.

Caseta 3. Sugestii privind modul de asigurare a angajamentului politic local

- Informarea constantă a primarului și a altor factori de decizie importanți cu privire la importanța și beneficiile PAEDC și la resursele necesare. Asigurați-vă că documentele prezentate autorităților politice sunt clare, scurte și cuprinzătoare.
- Prezentarea succintă a principalelor grupuri politice cu privire la cauzele și efectele schimbărilor climatice, evidențiind impacturile potențiale la nivel local (deja observat și asupra riscurilor viitoare) și exemple de răspunsuri eficiente.
- Se face o referință puternică la alte decizii și angajamente luate de consiliul municipal în acest domeniu (de exemplu, strategii și planuri conexe, agenda urbană).
- Profitarea de oportunități și sinergii, de exemplu atunci când mass-media se concentrează asupra problemelor legate de schimbările climatice.
- Evidențierea beneficiilor politicilor climatice (de exemplu, sociale, economice, de ocupare a forței de muncă, de calitate a aerului și de sănătate). Păstrarea mesajului simplu, clar și adaptat publicului.

3.2. Mobilizarea tuturor departamentelor municipale relevante

Proiectarea și implementarea unui PAEDC este un proces complex și consumator de timp, care necesită o planificare aprofundată și o gestionare continuă. Este necesară o colaborare și coordonare între diferitele departamente ale administrației municipalității, cum ar fi protecția mediului, utilizarea terenurilor și amenajarea teritoriului, economie și afaceri sociale, gestionarea clădirilor și a infrastructurii, mobilitate și transport, buget și finanțe, achiziții publice, dar și comunicare și relații publice. Este esențial ca aceste departamente să considere PAEDC ca parte integrantă a operațiunilor lor zilnice, aliniate la proiectele și programele locale actuale și planificate, mai degrabă decât ca o sarcină externă sau impusă.

Un PAEDC de succes se bazează pe o abordare transsectorială și holistică, susținută de o structură organizațională clară, cu responsabilități atribuite. Lipsa de coordonare între diferitele politici, departamente municipale și organizații externe ar putea constitui un obstacol major. Prin urmare, semnatarii CoM ar trebui să creeze condițiile pentru promovarea colaborării interdepartamentale. Departamentelor ar trebui să li se atribuie sarcini corespunzătoare și clare, luând în considerare, în același timp, sinergiile (și compromisurile) posibile cu alte competențe interne.

3.2.1. Crearea unor structuri organizaționale corespunzătoare

Structurile organizaționale existente (de exemplu, unitatea de gestionare a energiei, coordonarea agendei de dezvoltare durabilă) pot fi utilizate în contextul CoM. La începutul procesului de pregătire a PAEDC, ar trebui numit un coordonator (o persoană sau un grup mic). Acest coordonator trebuie să beneficieze de sprijinul deplin al autorității politice și al ierarhiei, precum și de timpul și alocările bugetare necesare pentru îndeplinirea sarcinilor planificate. Se poate avea în vedere crearea unei unități sau formarea unei echipe dedicate care să sprijine coordonatorul.[11] În funcție de dimensiunea municipalității, ar putea fi necesare, de asemenea, mai multe persoane pentru unele sarcini diferite, cum ar fi colectarea, elaborarea și partajarea datelor. Deși particularitățile vor varia în funcție de contextul specific, o structură organizatorică simplă ar putea include (Figura 5):

[11] Conceptul de echipă de tranziție și diferitele forme pe care le poate avea, astfel cum prevede misiunea „100 de orașe inteligente și neutre din punctul de vedere al impactului asupra climei", pot ajuta municipalitățile să formeze o echipă care să aibă atât competențele, capacitățile și resursele interne, cât și externe necesare pentru realizarea tranziției climatice. Consultați resursele suplimentare de la sfârșitul secțiunii.

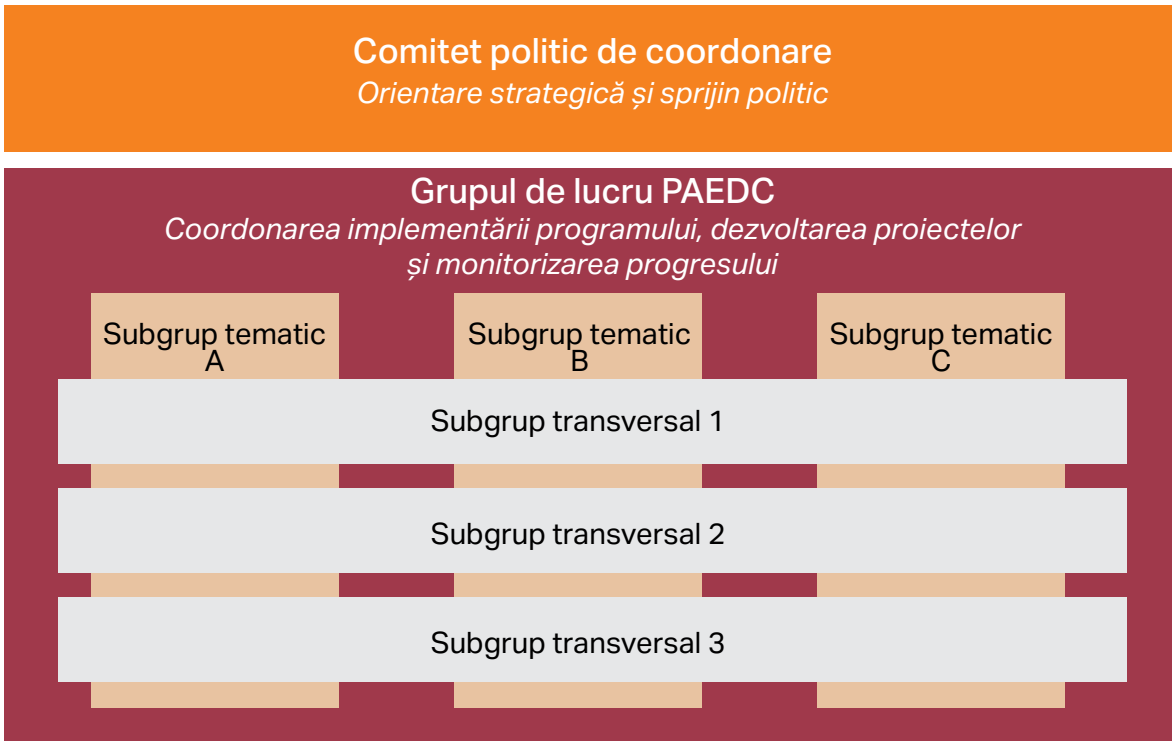
- Un **comitet director** compus din factori de decizie și cadre de conducere de nivel superior. Misiunea sa ar consta în ghidarea strategică și acordarea sprijinului politic necesar procesului și integrarea politicilor privind schimbările climatice în diferite departamente.
- Un **grup de lucru PAEDC** format din reprezentanți ai diferitelor departamente ale municipalității, precum și din experți din cadrul organelor publice și din mediul academic, responsabil pentru impulsionarea programului, elaborarea proiectelor și monitorizarea progreselor, care pot fi structurate în continuare în:
    - **Subgrupuri tematice** compuse din manageri de planificare climatică și energetică, persoane-cheie din diferite departamente ale municipalității, organe publice, experți din mediul academic etc. Sarcina lor ar fi de a coordona activitățile legate de aspecte specifice, eventual cu contribuții din partea actorilor-cheie nemunicipali implicați direct în acțiunile PAEDC.
    - **Subgrupuri transversale,** inclusiv persoane de referință din cadrul departamentelor municipale și experți externi. Acestea ar contribui la înțelegerea oportunităților de atenuare a GES, a vulnerabilităților la schimbările climatice și a provocărilor legate de sărăcia energetică din mai multe perspective sectoriale – axându-se pe nevoile reale ale municipalităților și pe datele disponibile, facilitând integrarea aspectelor legate de climă în domeniile de politică existente și orientând proiectele către rezultate realizabile.

Comitetul director și grupul de lucru, precum și subgrupurile acestora, au nevoie de un lider desemnat și de obiective și funcții clar definite, deși ar trebui încurajate să colaboreze între ele. Se recomandă stabilirea unui calendar regulat al adunărilor, a unei agende bine definite și a unei strategii comune de raportare privind proiectele, pentru a asigura o gestionare eficientă a procesului de elaborare și implementare a PAEDC.

Este esențial ca toate componentele PAEDC să fie integrate cu alte acțiuni și inițiative ale departamentelor relevante ale municipalității și să devină parte a planificării generale a municipalității. Actorilor municipali relevanți ar trebui să li se atribuie roluri responsabile pentru a asigura asumarea fermă a procesului în cadrul organizației. Elaborarea unei diagrame care indică diferitele interacțiuni dintre departamente și actori ar fi utilă pentru identificarea ajustărilor care ar putea fi necesare pentru organizarea municipalității.

O campanie de comunicare internă poate contribui la contactarea și implicarea lucrătorilor municipali din diferite departamente. Ar trebui creat un punct de contact în cadrul echipei municipalității pentru a facilita comunicarea între părți și pentru a încuraja schimbul de date.

Figura 5. Exemplu de structură organizatorică

Sursa: Elaborat de către CCC

Caseta 4. Exemplu: Structura administrativă a Khirdalan

Semnatarul: Khirdalan (Azerbaidjan) | Populația: 195 200 | Aderarea: 2022

În municipalitatea Khirdalan, implementarea PAEDC este integrată în sistemul administrativ existent. A fost creat un grup de lucru special pentru a colecta datele necesare și pentru a coordona pregătirea PAEDC, asigurând integrarea planului în operațiunile municipale de rutină și sprijinirea de către personal calificat.

Un coordonator local desemnat supraveghează cooperarea dintre departamentele municipale, primărie, consiliul municipal și părțile interesate externe. Acest rol garantează alinierea responsabilităților diferitelor unități și implementarea PAEDC coerentă și bine coordonată în continuare.

Caseta 5. Exemplu: „Grupul de lucru PAEDC" al comunității din Cernăuți

Semnatarul: Comunitatea Cernăuți (Ucraina) | Populația: 262 294 Aderarea |: 2021

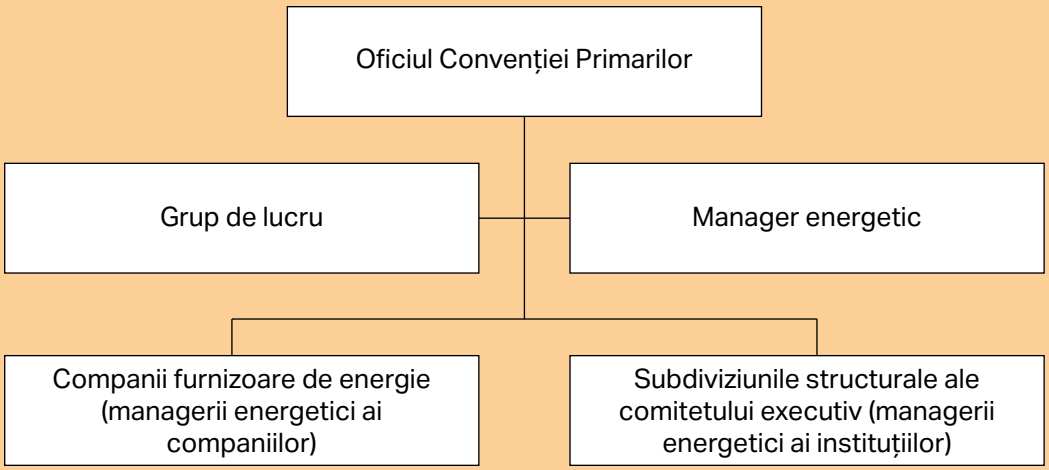
La Cernăuți a fost creat un Grup de lucru oficial PAEDC pentru coordonarea inițiativelor municipalității în domeniul climei și energiei. Fiind creat printr-un ordin oficial al primarului, din Grup fac parte viceprimarul, membrii consiliului municipal, șefii departamentelor municipale și reprezentanți ai utilităților locale de alimentare cu apă și căldură.

Acest Grup de lucru servește drept organism central de coordonare al municipalității pentru aspecte legate de climă și energie.

Printre responsabilitățile sale se numără:

- elaborarea politicii energetice municipale;
- îmbunătățirea și gestionarea sistemului local de monitorizare a energiei;
- colectarea și analiza datelor privind consumul de energie;
- supravegherea și monitorizarea implementării PAEDC;
- implicarea instituțiilor locale în sistemul municipal de gestionare a energiei;
- informarea locuitorilor cu privire la progresele înregistrate în ceea ce privește eficiența energetică și acțiunile climatice.

În esență, această structură (prezentată succint în imaginea de mai jos) asigură coordonarea orizontală între departamentele municipale, coordonarea verticală cu utilitățile locale și informarea consecventă a comunității, ceea ce face posibilă implementarea eficientă a PAEDC.

Sursa: Traducere din planul de acțiune al comunității din Cernăuți (pagina 74)

Resurse suplimentare privind structurile organizaționale

NetZeroCities (2022). Transition Team Playbook – Orchestrating a Just Transition to Climate Neutrality (Ghidul echipei de tranziție – orchestrarea unei tranziții juste către neutralitatea climatică).

Tavella C., Pessina A., Yearworth M., Spoerndli C. (2019). Guidelines for stakeholders' engagement (Orientări privind implicarea părților interesate). Raport elaborat în cadrul proiectului H2020 CoME EAsy.

3.2.2. Mobilizarea resurselor umane

Pentru pregătirea și implementarea eficientă a PAEDC este necesară mobilizarea rapidă a resurselor umane. Municipalitatea ar trebui să se asigure că sunt disponibile resurse umane corespunzătoare pentru pregătirea PAEDC și realizarea acțiunilor planificate. Aceasta poate include identificarea, implicarea și acordarea sprijinului de la alte niveluri de guvernare sau recomandarea și solicitarea acestui sprijin.

Pot fi mobilizate diferite resurse umane:

- Interne (disponibile): resurse umane care există deja în structura de conducere a municipalității. Acestea pot fi alocate prin integrarea sarcinilor legate de procesul PAEDC în departamentele existente ale municipalității care sunt deja implicate în dezvoltarea durabilă și/sau în subiecte legate de energie și climă. Ar putea fi organizată o formare specifică pentru a îmbunătăți competențele personalului în ceea ce privește aspectele tehnice, gestionarea datelor, gestionarea proiectelor și gestionarea financiară, elaborarea proiectelor investiționale, instrumente de comunicare și alte domenii deficitare identificate.
- Interne (noi): în cazul în care departamente și resurse umane nu există sau sunt nu sunt suficiente, pot fi create unități noi în conformitate cu nevoile evaluate pentru elaborarea și implementarea PAEDC.
- Externalizare: în cazul în care personalul disponibil în cadrul municipalității nu dispune de competențe și experiență în domeniu suficiente, pot fi utilizate resurse externe pe o perioadă limitată sau pentru îndeplinirea unei sarcini specifice în cadrul PAEDC. Consultanții privați, rețelele municipale, universitățile și institutele de cercetare pot fi contractate pentru a sprijini lucrările legate de părțile tehnice ale PAEDC. În cazul în care unele sarcini sunt externalizate, municipalitatea trebuie să monitorizeze îndeaproape activitatea antreprenorilor și să le solicite o documentație detaliată cu privire la sarcinile îndeplinite pentru a asigura un progres consecvent și fără probleme la toate etapele PAEDC.
- Partajarea resurselor: în cazul în care municipalitatea nu dispune de competențe sau resurse suficiente pentru a elabora și a implementa propriul PAEDC (în special municipalitățile mici), aceasta își poate uni forțele cu alte municipalități sau cu alte niveluri de guvernare. Există diferite modalități de utilizare a resurselor comune, cum ar fi elaborarea unui PAEDC comun în coordonare și colaborare cu municipalitățile vecine (secțiunea 7.1) sau obținerea sprijinului din partea coordonatorilor Convenției (secțiunea 7.2).

Trebuie subliniat faptul că resursele umane interne alocate PAEDC pot fi deosebit de productive din punct de vedere financiar și strategic. Implicarea resurselor din interior cât mai mult posibil oferă avantajul unei asumări mai mari a procesului, economisește cheltuielile și sprijină realizarea unui PAEDC.

3.3. Implicarea părților interesate și comunicarea eficientă

Implicarea părților interesate și co-crearea participativă sunt esențiale pentru guvernanța locală în domeniul mediului. În cazul unui PAEDC, implicarea publicului și a organizațiilor la începutul procesului de planificare este deosebit de importantă, având în vedere relevanța sectoarelor public și privat și a utilizatorilor finali pentru îndeplinirea angajamentelor privind schimbările climatice. Implicarea părților interesate și abordările participative sunt esențiale pentru a asigura angajamentul actorilor-cheie și transparența procesului, precum și credibilitatea PAEDC și acceptarea acțiunilor. Acestea contribuie, de asemenea, la schimbările comportamentale în toate segmentele societății și sunt recunoscute ca având un impact pozitiv asupra rezultatelor guvernanței de mediu. (Cattino and Reckien 2021; Rivas et al. 2021; Newig et al. 2023)

3.3.1. Identificarea și cartografierea părților interesate

Identificarea și cartografierea părților interesate reprezintă primul pas pentru elaborarea unui PAEDC creat în comun, partajat și favorabil incluziunii. Părțile interesate sunt persoane sau grupuri:

- ale căror interese sunt afectate de problema abordată;
- ale căror activități se referă la problema abordată;
- care dețin/controlează informațiile, resursele și competențele necesare pentru formularea și implementarea strategiei;
- a căror participare/implicare este necesară pentru implementarea cu succes.

Pregătirea unei liste cuprinzătoare a părților interesate este o condiție prealabilă pentru ca municipalitățile care încep să formeze comunitatea locală să se implice în etapele procesului PAEDC. În funcție de contextul local, pot fi identificate categorii largi de părți interesate pentru a reduce ulterior și a identifica reprezentanții diferitelor organizații, grupuri sau entități.

În contextul schimbărilor climatice și al dezvoltării durabile, abordarea bazată pe modelul helixului cvintuplu identifică cinci subsisteme de părți interesate:

1. Sistemul de învățământ (mediul academic, universitățile, sistemele de învățământ superior și școlile);
2. Sistemul economic (industrie, firme, servicii și bănci);
3. Sistemul politic (statul și guvernul);
4. Publicul bazat pe mass-media și cultură (inclusiv societatea civilă);
5. Mediul natural (actori care reprezintă instanțe și know-how în materie de mediu/ecologie socială).

Conform acestui model, circulația cunoștințelor de la un subsistem la altul declanșează crearea cunoștințelor, generând idei noi pentru tranziția socio-ecologică. Tabelul 2 propune un exemplu de cartografiere a părților interesate utilizând modelul helixului cvintuplu.

Deoarece părțile interesate identificate pot fi diferite în ceea ce privește caracteristicile, impactul și interesele în cauză, este important ca acestea să fie cartografiate în funcție de atributele lor, de nivelul de impact/interes și de rolul lor în ceea ce privește aspectele-cheie care trebuie abordate. Unele entități sau grupuri pot prezenta un risc potențial mai mare sau interese deosebit de mari, fiind astfel mai critice pentru implementarea cu succes a planului. Aceste părți interesate importante necesită o gestionare mai atentă, monitorizare frecventă și, eventual, niveluri de implicare mai ridicate. Există diferite instrumente de cartografiere a părților interesate, care utilizează diagrame pentru a vizualiza toate atributele părților interesate. Acestea pot ajuta municipalitățile să înțeleagă poziția unei părți interesate în comparație cu altele, să identifice modele și să organizeze părțile interesate în grupuri pe baza atributelor comune.

Tabelul 2. Exemplu de parte interesată clasificată utilizând modelul helixului cvintuplu

Helix		Categoria	Părțile interesate
Mediul natural *A se lua în considerare la fiecare nivel al cartografierii părților interesate*	Sistemul de învățământ	Școli, cercetare și mediul academic	Universități
			Școli
			Centre/institute de cercetare
			Experți
	Sistemul economic	Afaceri și sectoarele economice	Antreprenori
			Sectoarele economice locale
			Companii de construcții
			Ferme/Agricultură/Întreprinderi din sectorul alimentar
			Companii de consultanță
		Parteneri financiari	Bănci
			Fonduri private
			ESCO
			Asigurări
		Companii de utilități	Companii de transport/mobilitate
			Societăți de gestionare a deșeurilor
			Furnizori de energie
			Societăți de gestionare a apei
	Sistemul politic	Organisme publice	Administrații naționale/regionale și/sau municipalități învecinate
			Agenții locale și regionale de mediu și energie
		Alte entități guvernamentale	Protecție civilă (de exemplu, poliție și pompieri)
			Camere de comerț
			Autoritatea portuară și/sau paza de coastă
			Spitale/servicii de urgență
	Public bazat pe mass-media și cultură	Publicul larg	Locuitori
			Turiști
		Asociații culturale/ale societății civile	Asociații locale, ONG-uri și rețele
			Fundații și muzee
			Sindicatele comercianților/salariaților
			Grupuri și societăți religioase
			Voluntari
		Comunicarea	Mass-media locală
			Agenții de comunicare

Sursa: Elaborat de către CCC

3.3.2. Cum pot fi implicate părțile interesate

După identificare și cartografiere, părțile interesate ar trebui să fie implicate încă de la începutul procesului PAEDC, deși diferite grupuri de părți interesate pot fi implicate la diferite etape. Unele grupuri de părți interesate pot avea, de asemenea, un rol activ în îndeplinirea sarcinilor specifice ale pregătirii PAEDC. De exemplu, experții universitari, societățile de utilități, ONG-urile și sectorul privat pot contribui la colectarea și schimbul de date utile, precum și la propunerea unor indicatori robuști și relevanți pentru politici. Implicarea clară și semnificativă în toate etapele procesului decizional este un element-cheie pentru planificarea ambițioasă și transformatoare la nivel local a adaptării la schimbările climatice și a atenuării efectelor acestora. (Cattino and Reckien 2021)

Există diferite grade de implicare a părților interesate în conceperea PAEDC și în procesul decizional: de la informare la niveluri mai ridicate de implicare, cum ar fi consultarea, participarea și capacitarea (consultați tabelul 3). Pentru a concepe un PAEDC comun și favorabil incluziunii, ar trebui asigurată cea mai mare participare a părților interesate și a persoanelor, promovând dialogul și colaborarea dintre acestea.

Implicarea părților interesate poate fi încurajată prin diferite metode și tehnici, în funcție de nivelul de implicare (Tabelul 3).

Tabelul 3. Exemple de tehnici de implicare a comunității

	Informați	Consultați	Implicați-vă	Colaborați	Abilitați
Obiectiv de angajament	Transmiteți comunității informații relevante	Obțineți contribuții din partea comunității	Asigurați-vă că nevoile și activele comunității sunt integrate în proces și prezentați informații pentru planificare	Asigurați-vă că comunitatea joacă un rol de lider în implementarea deciziilor	Încurajați procesul decizional bazat pe comunitate
Mesaj pentru comunitate	*„Vă vom ține la curent"*	*„Ne pasă de ceea ce credeți"*	*„Ne faceți să gândim (și, prin urmare, să acționăm) în mod diferit cu privire la acest subiect"*	*„Conducerea și competențele voastre sunt esențiale pentru modul în care abordăm acest subiect"*	*„Este timpul să deblocăm puterea colectivă și capacitatea de a găsi soluții transformatoare"*
Tehnici de implicare	– Site-ul web – Canale de informații generale – Materiale video – Infografice – Rețele sociale – Publicitate și acoperire mediatică – Materiale informative imprimate – Prezentări și transmisiuni în direct – Grup de experți – Afișaje/Expoziții – Vizite la fața locului/Tururi ghidate – Întâlniri publice	– Sondaje de opinie – Votare – Anchetare – Interviuri – Grupuri de focalizare – Forumuri online – Comentarii online – Monitorizarea rețelelor sociale – Discuții pe rețelele sociale/adunări publice – Ateliere de lucru – Vizite de la ușă la ușă – Discuții la masa de bucătărie – Zile ale porților deschise/ puncte temporare de informare – Cutii pentru sugestii și comentarii	– Colectarea ideilor prin generarea colaborativă a ideilor – Cartografierea comunității – Povestirea digitală – Atelier de proiectare participativă – Cartografiere mentală – Metoda „Cea mai importantă schimbare" (MSC) – Exerciții de construire a unei viziuni comune – Testarea scenariilor – Comisii ale locuitorilor – Hackathoane – Bugetarea participativă	– Adunări de grup mari – Crearea în comun a documentelor – Comunități online – Spațiu deschis – Grupuri de lucru/ cercuri de studiu	– Platforma de luare a deciziilor în comun – Comisii ale locuitorilor – Juriile locuitorilor – Proiecte bazate pe indicatori comunitari – Dezvoltarea comunitară bazată pe active (ABCD)

Sursa: Adaptare de la Institutul Tamarack (2017) și Convenția Primarilor – Europa (2023)

Elaborarea unui plan de implicare a părților interesate, care să prezinte părțile interesate care urmează să fie implicate, rolurile, metodele și obiectivele fiecărei etape pot ajuta orașele să monitorizeze progresele înregistrate, să identifice nevoile părților interesate și să prevină barierele posibile ale participării (tabelul 4). De asemenea, ar putea fi utilă implicarea specialiștilor din domeniul implicării părților interesate și a animatorilor.

Tabelul 4. Schiță posibilă a planului de implicare a părților interesate (cu titlu ilustrativ)

Faza	Denumirea/ Referința	Tipul (Categoria)	Interes	Influența	Rolul	Abordarea comunitară	Metoda	...
Etapa 1: Faza de inițiere	Denumirea	Plecarea din municipalitate. (Organism public)	+++	+++	Coordonare	E-mail, apel telefonic	Adunări periodice	...
	Denumirea	ONG (Societatea civilă)	++	++	Implicare/ consultare	E-mail	Comisiile cetățenilor	
	Denumirea	Locuitori (Societatea civilă)	++	+++	Consultare	Buletin informativ/ Campania de comunicare	Comisiile cetățenilor/ sondaj	
	...							
Etapa 2: Evaluarea status quo-ului și definirea obiectivelor	Denumirea	Expert (Mediul academic)	+++	++	Colectarea/ analiza datelor	E-mail, apel video	Grupul de lucru	
	Denumirea	Agenție de mediu (Organism public)	++	++	Furnizor de date/analiză	E-mail	Grupul de lucru	
	Denumirea	Furnizor de energie (utilitate)	++	+++	Furnizor de date	E-mail, reuniune	Grupul de lucru	
	Denumirea	ONG (Societatea civilă)	++	++	Stabilirea viziunii	E-mail	Comisiile cetățenilor	
	...							
Etapa 3: Planificarea acțiunilor și strategii	Denumirea	Bancă (Sectorul financiar)	+	+++	Sponsor	Apel telefonic, reuniune	Colectarea de idei prin generare colaborativă a ideilor	
	Denumirea	ONG (Societatea civilă)	++	++	Implicare/ Implementarea acțiunilor	E-mail	Atelier de lucru	
	Denumirea	Companie privată (Întreprinderi)	+	++	Implementarea acțiunii.	Apel telefonic, e-mail	Hackathon	
	Denumirea	Locuitori (Societatea civilă)	++	+++	Planificarea/ Implementarea acțiunilor	Buletin informativ/ Campanie de comunicare	Bugetarea participativă	
	...							
Etapa 4: Implementarea și monitorizarea	Denumirea	Plecare municipală (Organism public)	+++	+++	Monitorizarea	E-mail, apel telefonic	Adunări periodice	
	Denumirea	TV locală (Comunicare)	++	+++	Comunicarea rezultatelor	Apel telefonic, e-mail	Comunicat de presă	
	...	...						

Sursa: Elaborat de către CCC

Caseta 6. Exemplu: Implicarea părților interesate din comunitatea amalgamată Luțk

Semnatarul: Comunitatea amalgamată Luțk (Ucraina) | Populația: 240 292 Aderarea |: 2022

Pentru a-și atinge obiectivele climatice și energetice pentru anul 2050, comunitatea implică în mod activ toate părțile interesate relevante, care contribuie la implementarea proiectului, beneficiază de măsurile PAEDC sau oferă idei și competențe valoroase.

Un exemplu puternic de implicare axată pe tineret în Luțk este programul „Modernizarea energetică a noului centru de educație STEM din Luțk: Promovarea măsurilor climatice" (2025-2028). Prin integrarea tehnologiilor avansate eficiente din punct de vedere energetic și a elementelor interactive, Centrul servește drept spațiu demonstrativ în condiții reale, în care elevii pot observa cum funcționează sistemele de energie curată. Acest mediu practic încurajează tinerii să studieze energia din surse regenerabile, schimbările climatice și dezvoltarea urbană durabilă, contribuind la creșterea gradului de conștientizare a climei și la sprijinirea pe termen lung a inițiativelor de durabilitate în întreaga comunitate.

Într-un alt exemplu, orașul Luțk și-a lansat campania „Zilele energiei durabile" pentru a sensibiliza publicul cu privire la eficiența energetică și rolul energiei din surse regenerabile în atingerea obiectivelor europene de combatere a schimbărilor climatice. Campania s-a deschis cu o vizită educațională la fața locului pentru elevi la o casă municipală de cazane cu combustibil solid, unde au văzut cum funcționează un cazan modern instalat în anul 2019 în cadrul unui proiect susținut de Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) și de Fondul Parteneriatului pentru Eficiență Energetică și Mediu din Europa de Est (E5P). Această inițiativă evidențiază orientarea dublă a orașului: modernizarea infrastructurii sale de aprovizionare cu energie termică și implicarea activă a cetățenilor, în special a tinerilor, în educația în domeniul climei și energiei.

Resurse suplimentare privind implicarea părților interesate

NetZeroCities, Quick Reads on „Citizens participation and stakeholder engagement" (Participarea cetățenilor și implicarea părților interesate).

Tavella C., Pessina A., Yearworth M., Spoerndli C. (2019). Guidelines for stakeholders' engagement (Orientări privind implicarea părților interesate). Raport elaborat în cadrul proiectului H2020 CoME EAsy.

Asociația Internațională pentru Participare Publică, „IAP2 Public Participation Spectrum" (Spectrul participării publice IAP2).

Pactul climatic european „Quick tools for citizens engagement" (Instrumente rapide pentru implicarea cetățenilor).

3.3.3. Comunicarea

Comunicarea este un mijloc esențial de a informa, motiva și susține părțile interesate externe și interne în procesul de elaborare și implementare a PAEDC. Prin urmare, procesul de elaborare a PAEDC ar trebui să includă o strategie de comunicare clară, fezabilă, eficientă și adaptată nevoilor locale și contextului cultural.

O strategie de comunicare ar trebui să țină cont de toate fazele elaborării PAEDC și poate avea un rol esențial în obținerea sprijinului părților interesate pe parcursul acestui proces, oferind vizibilitate angajamentelor atât ale municipalității, cât și ale partenerilor, precum și recunoscând rezultatele obținute.

În faza inițială, o strategie de comunicare clară și campanii de informare clare pot asigura înțelegerea deplină a obiectivelor PAEDC și pot evita riscul dezinformării și al informării greșite cu privire la subiecte legate de schimbările climatice. Atenuarea și emisiile de GES, adaptarea la schimbările climatice și sărăcia energetică sunt termeni deseori neînțeleși și nu sunt percepuți ca fiind legați de problemele cotidiene. Demonstrarea legăturii cu bunăstarea societății și cu activitățile cotidiene poate fi esențială pentru acceptarea socială a planului. Este important să se pună accent pe beneficiile măsurilor de atenuare, adaptare și reducere a sărăciei energetice, cum ar fi impactul pozitiv asupra sănătății și

calității vieții sau transformarea orașelor în orașe locuibile și atractive, pentru a contribui la depășirea preocupărilor părților interesate cu privire la costuri.

O comunicare bună este, de asemenea, esențială în faza de implementare, atât la nivel intern între diferite departamente ale municipalității, cât și la nivel extern, cu părțile interesate relevante, inclusiv cu publicul. În acest caz, planurile de comunicare ar putea fi legate de implementarea unor acțiuni specifice sau de realizarea generală a planului.

Se recomandă insistent colaborarea în rețea cu alte municipalități, în special cu alți semnatari ai CoM, pentru a face schimb de experiență și de cele mai bune practici. Aceasta accelerează învățarea și evidențiază acțiunile întreprinse de fiecare municipalitate, care pot atrage, de asemenea, investitori și finanțare suplimentară pentru a sprijini proiecte-pilot și/sau demonstrative.

Principalele puncte ale unei strategii de comunicare eficiente:

- Definiți rezultatul dorit: impactul preconizat al instrumentului/planului de comunicare ar trebui să fie clar și obiectiv. Câteva exemple de rezultate sunt: creșterea gradului de conștientizare, sporirea cunoștințelor pe această temă, câștigarea relevanței politice, câștigarea acceptării, inspirarea acțiunilor și promovarea rezultatelor.
- Concentrați-vă pe mesajul cheie: acesta ar trebui să fie clar, concis și simplu.
- Identificați și adresați-vă publicului-cheie: publicul-țintă poate varia de la intern (în cadrul instituțiilor administrative municipale) sau extern (alte părți interesate). Înțelegerea publicului-țintă va contribui la atragerea interesului acestuia și la abordarea preocupărilor specifice.
- Determinați indicatorii pentru a evalua aria de acoperire și impactul potențial al comunicării (numărul de participanți la un eveniment, răspunsurile la sondaj, rezultatele pozitive de pe site-ul web, feedbackul prin e-mailuri etc.).
- Specificați bugetul.
- Specificați canalul (canalele) de comunicare cel (cele) mai potrivit (potrivite), în funcție de rezultatul dorit și de resursele disponibile: față în față, publicitate, poștă, e-mail, site web, bloguri, discuții/adunări, broșuri, postere, buletine informative, publicații, comunicate de presă, sponsorizări etc.
- Precizați planificarea: elaborați un plan care sintetizează toate informațiile orientative de mai sus și detaliile legate de implementarea sa, cum ar fi termenele, responsabilitățile, costurile fiecărei acțiuni și obstacolele potențiale în procesul de implementare.

3.3.4. Integrarea aspectelor legate de justiție, echitate și gen

Acțiunile climatice în orașe trebuie să fie cu adevărat favorabile incluziunii, acordând prioritate nevoilor grupurilor de populație vulnerabile și marginalizate și abordând în mod explicit inegalitățile de gen.

Asigurarea reprezentării active și a participării comunităților vulnerabile la procesele decizionale este esențială pentru a obține contribuții în cunoștință de cauză și semnificative de la cei, care sunt cei mai afectați de schimbările climatice, suportă o sarcină mai grea din cauza costurilor ridicate ale energiei sau sunt mai expuși la consecințele negative ale tranziției (de exemplu, grupurile marginalizate, gospodăriile cu venituri mici, femeile și grupurile în vârstă). De asemenea, abilitarea comunităților marginalizate și vulnerabile, oferindu-le acces la informații, educație, formare și resurse financiare, face posibilă participarea lor activă la programele de eficiență energetică, la

inițiativele privind energia din surse regenerabile și la proiectele de reziliență la schimbările climatice. Aceasta le sporește, în cele din urmă, capacitatea de a stimula inițiativele de combatere a schimbărilor climatice și de a beneficia de acestea.

În trecut, planurile de acțiune în domeniul climei deseori acordau prioritate considerentelor de mediu și economice, omițând sau neglijând eventual dimensiunea socială sau chiar inegalitățile sporite, de exemplu prin stimularea „gentrificării verzi". (Anguelovski et al. 2022) Ca să nu devină „focare ale injustiției", orașele trebuie să recunoască legăturile dintre eforturile de combatere a schimbărilor climatice și implicațiile lor multiple, să fie conștiente de consecințele nedorite ale acțiunilor climatice și să cunoască mai bine principiile justiției atunci când planifică măsuri de combatere a schimbărilor climatice. (Della Valle et al. 2023)

Pentru a integra considerentele legate de justiție și echitate, orașele pot adopta o serie de instrumente de politică: (Diezmartínez and Short Gianotti 2022)

1. Consolidarea implicării locale prin „parteneriate în domeniul justiției", prin colaborarea directă cu grupurile vulnerabile sau cu grupurile de promovare care le reprezintă. Astfel, orașele pot promova participarea în rândul comunităților subreprezentate istoric, pot valorifica cunoștințele și resursele locale și astfel pot elabora și implementa măsuri de combatere schimbărilor climatice care să răspundă nevoilor și priorităților tuturor locuitorilor.
2. Crearea „consiliilor consultative pentru echitate", responsabile de reprezentarea și implicarea grupurilor vulnerabile, pentru ca acțiunile să fie aliniate la obiectivele justiției.
3. Elaborarea „instrumentelor de echitate", care să ghideze administrațiile municipale să recunoască și să integreze considerentele legate de justiție și echitate pe tot parcursul procesului de elaborare a politicilor. Aceste instrumente, care pot include liste de verificare sau întrebări orientative, permit orașelor să evalueze beneficiile potențiale și efectele neprevăzute ale politicilor asupra populațiilor locale vulnerabile și să evalueze fiecare politică și program înainte ca acestea să fie implementate.
4. Stabilirea „indicatorilor în materie de justiție" pentru a cuantifica impactul planurilor de acțiune în domeniul climei asupra justiției și echității și pentru a monitoriza progresele înregistrate în atingerea obiectivelor de justiție.

Prioritizarea abordărilor care iau în considerare dimensiunea de gen, care abordează în mod activ disparitățile de gen în planificarea acțiunilor climatice, consolidează strategiile climatice, creând în același timp oportunități economice, asigurând beneficii pentru întreaga populație. Acțiunile climatice pot lua în considerare dimensiunea de gen având în vedere în mod sistematic diferențele dintre condițiile, situațiile și nevoile diferitelor grupuri de gen la fiecare etapă de elaborare și implementare. Acest proces, cunoscut sub denumirea de integrare a perspectivei de gen, include generarea de referință, procesele de proiectare participativă, identificarea obiectivelor, a activităților și indicatorilor, precum și monitorizarea și evaluarea. (NDC partnership 2021)

Printre măsurile de integrare a egalității de gen și a considerentelor de incluziune socială în PAEDC se numără: (Global Covenant of Mayors 2025)

1. Asumarea unui angajament în favoarea egalității de gen și a incluziunii: stabilirea de la început a condițiilor pentru integrarea egalității de gen și a incluziunii (de exemplu, numirea unui campion în domeniul egalității de gen și al incluziunii).

2. Cartografierea lacunelor în materie de putere și participare: înțelegerea contextului local și completarea lacunelor în materie de date privind egalitatea de gen cu surse alternative și colectarea de date (de exemplu, sondaje și date colectate de comunitate).
3. Asigurarea implicării incluzive a comunității: eliminarea barierelor în procesul implicării femeilor, fetelor și comunităților marginalizate (de exemplu, responsabilitățile de îngrijire, lipsa de timp și costurile posibile) și asigurarea unui mediu sigur și respectuos.
4. Elaborarea unui plan de acțiune incluziv în domeniul climei: validarea acțiunilor propuse împreună cu comunitățile de gen relevante, utilizarea cadrelor specifice, cum ar fi indicatorii bazați pe egalitatea de gen, dizabilitate și incluziune socială (EGDIS), pentru a monitoriza progresele și rezultatele.
5. Monitorizarea, de asemenea, a schimbărilor structurale de-a lungul timpului: cum ar fi, de exemplu, un acces sporit la oportunități de angajare pentru femei, dezvoltarea competențelor, bunăstarea emoțională și socială a femeilor.

Exemple de strategii specifice pentru asigurarea integrării perspectivei de gen în planurile de acțiune sunt: adoptarea finanțării pentru combaterea schimbărilor climatice echitabilă și favorabilă incluziunii din punctul de vedere al genului (de exemplu, integrarea dimensiunii de gen în buget și bugetarea participativă, stabilirea legăturii între instituțiile financiare cu organizațiile de femei, proiecte favorabile incluziunii din punctul de vedere al genului), transpunerea istoriilor în acțiuni concrete prin combinarea datelor și experiențelor trăite, adoptarea achizițiilor echitabile și favorabile incluziunii din punctul de vedere al genului prin bunuri și servicii achiziționate, de exemplu prin stimularea contractelor pentru întreprinderile conduse de femei, deținute de minorități sau locale, precum și prin includerea clauzelor de valoare socială și/sau a evaluării impactului de gen în proiectele antreprenorilor.

În general, PAEDC-urile au potențialul de a deveni instrumente-cheie pentru promovarea tranzițiilor urbane juste și pentru promovarea egalității de gen. Ar putea apărea riscuri sociale în cazul în care oamenii nu înțeleg sau nu dețin în comun acțiunile întreprinse. (G. Ulpiani and Vetters 2023) Prin urmare, abordarea preocupărilor legate de justiția socială și de inegalitate, precum și a formelor intersecționale de marginalizare la începutul procesului de planificare este esențială pentru a conferi legitimitate planurilor de acțiune în domeniul climei și, astfel, pentru a atenua riscurile sociale. Convenția Primarilor – Europa oferă orientări suplimentare cu privire la modul de integrare a considerentelor de echitate în procesele PAEDC (2023).

Caseta 7. Comunități reziliente prin abilitarea femeilor în municipiile din Republica Moldova

Țara: Republica Moldova | Populația: 2 409 207 | Anul: 2024-2028

Proiectul „Comunități reziliente prin abilitarea femeilor, faza 2" este implementat de PNUD Moldova cu asistența financiară a Suediei și Norvegiei și alocă un buget total de aproximativ 10,1 milioane dolari SUA pentru promovarea eforturilor Republicii Moldova de integrare a dimensiunii de gen în politicile climatice.

O componentă a acestei inițiative este sprijinirea unui număr total de 42 de comunități locale selectate în procesul de elaborare și implementare a PAEDC care vor spori reziliența la schimbările climatice și vor contribui la eforturile de atenuare și adaptare. PAEDC-urile vor fi elaborate luând în considerare abordarea sensibilă la dimensiunea de gen și vor fi pregătite în consultare cu părțile interesate de la nivel local. Aceste comunități vor beneficia, de asemenea, de asistență financiară și mentorat pentru implementarea acțiunilor legate de PAEDC.

În același timp, aproximativ 160 de femei implicate în activități economice casnice și 40 de întreprinderi agricole conduse de femei vor beneficia de sprijin financiar și mentorat pentru a implementa soluții climatice inteligente, cum ar fi utilizarea opțiunilor de eficiență energetică și a surselor regenerabile de energie, irigarea prin picurare etc. 12 incubatoare de afaceri locale își vor consolida capacitățile în materie de gen și climă și vor beneficia de sprijin instituțional pentru a oferi servicii adaptate femeilor din mediul rural. Aceste servicii se vor concentra pe consolidarea rezilienței întreprinderilor lor la schimbările climatice și pe elaborarea unor planuri de atenuare a efectelor acestora.

4. Evaluarea status quo-ului și definirea obiectivelor

4.1. Evaluarea temeinică a situației locale actuale

4.1.1. Inventarul emisiilor de gaze cu efect de seră

Procesul PAEDC include compilarea inventarelor emisiilor de gaze cu efect de seră (GES). Aceste inventare de emisii cuantifică emisiile potențiale de GES asociate teritoriului și activităților municipalității. Pornind de la datele privind consumul de energie de la diferiți purtători, producția de energie din surse regenerabile și neregenerabile, precum și de la alte date de activitate și aplicând factori de emisie corespunzători (FE-uri), municipalitatea poate estima emisiile legate de principalele sectoare urbane.

Contabilizarea emisiilor de GES este deosebit de importantă pentru a sprijini acțiunile de atenuare a schimbărilor climatice și pentru a permite municipalității să elaboreze, să monitorizeze și să măsoare impacturile PAEDC și să adapteze sau să ajusteze calea de acțiune, în caz de necesitate. În special, elaborarea unui inventar de referință al emisiilor (IFE) constituie o parte esențială a PAEDC care vizează stabilirea unui punct de plecare de referință în raport cu care vor fi comparate reducerile emisiilor de GES obținute, în timp ce inventarele succesive de monitorizare a emisiilor (IME) sunt esențiale pentru monitorizarea progreselor înregistrate la nivel de implementare.

Inventarele emisiilor de GES permit identificarea contribuțiilor relative ale sectoarelor și respectiv sprijină elaborarea și prioritizarea acțiunilor de atenuare a GES. Datele privind consumul de energie și producția locală de energie permit municipalității să urmărească progresele înregistrate în ceea ce privește eficiența energetică și utilizarea energiei din surse regenerabile. De asemenea, acestea sunt esențiale pentru asigurarea unui proces și a unei comunicări transparente – ceea ce ar putea spori motivația și implicarea tuturor părților interesate și a actorilor care pot contribui la atingerea obiectivelor locale în domeniul climei și energiei.

Domeniul de aplicare, limitele și metodologia inventarelor CoM trebuie să se bazeze pe standarde și cadre bine stabilite pentru a asigura calitatea, relevanța și comparabilitatea, rămânând în același timp flexibile și adaptabile la nevoile și capacitățile municipalităților. De exemplu, municipalitățile sunt încurajate să utilizeze abordări și principii de contabilizare a GES care să fie în conformitate cu cele ale Grupului Interguvernamental privind Schimbările Climatice (IPCC). Cu toate acestea, cadrul CoM stabilește o structură specifică de inventariere care consideră activitățile municipale drept un sector pentru care consumul de energie și emisiile ar trebui raportate separat, pentru a promova transparența și rolul exemplar al municipalității.

Orientări detaliate sunt prezentate în documentul complementar 1 din Ghidul CoM al UE privind „Modalitatea de elaborare a unui inventar al emisiilor de gaze cu efect de seră”

4.1.2. Evaluarea riscurilor și vulnerabilității

Elaborarea unei evaluări a riscurilor și vulnerabilității (ERV) este esențială pentru municipalități. Acest proces combină datele științifice cu cunoștințele locale pentru a evalua riscurile și vulnerabilitățile climatice. ERV se bazează pe o abordare strategică care cuprinde identificarea, analiza, comunicarea și îmbunătățirea continuă, toate fiind menite să facă comunitățile rezistente la efectele negative ale schimbărilor climatice.

Identificarea pericolelor legate de climă este prima etapă esențială a unei ERV. Folosind date și servicii climatice, municipalitățile pot identifica pericolele climatice specifice cu care se confruntă regiunea lor. Această etapă implică o analiză atentă a modelelor climatice istorice și a estimărilor viitoare pentru a cartografia pericolele posibile. După identificarea pericolelor climatice, următoarea etapă este cartografierea expunerii activelor, a infrastructurii și populațiilor. Această etapă este însoțită de evaluarea vulnerabilității acestor entități (sectoare și grupuri de populație) la pericolele identificate. Apoi urmează evaluarea capacității de adaptare, în cadrul căreia accentul se pune pe evaluarea modului în care o comunitate se poate adapta la impactul schimbărilor climatice. Aceasta include examinarea resurselor, a tehnologiilor, a cunoștințelor și a infrastructurii care pot contribui la adaptarea la schimbările climatice.

Analiza riscurilor și stabilirea priorităților sunt etapele ulterioare ale ERV. Aceasta implică sinteza tuturor datelor colectate pentru a înțelege riscurile globale. Este vorba despre cuantificarea riscurilor, evaluarea impacturilor potențiale și stabilirea unor obiective de adaptare clare și măsurabile, care se aliniază la capacitatea și nevoile comunității.

Caseta 8. Definirea conceptelor-cheie legate de această secțiune

Pericolul climatic. Apariția posibilă a unui eveniment fizic, a unei tendințe sau a unui impact fizic natural sau indus de om care poate cauza pierderi de vieți omenești, vătămări corporale sau alte efecte asupra sănătății, precum și daune și pierderi de bunuri, infrastructură, mijloace de subzistență, prestarea serviciilor, ecosisteme și resurse de mediu. În prezentul raport, termenul „pericol" se referă, de obicei, la evenimente sau tendințe fizice legate de climă sau impactul fizic al acestora. (IPCC 2022)

Expunerea la schimbările climatice: Prezența persoanelor, a mijloacelor de subzistență, a speciilor sau a ecosistemelor, a funcțiilor, serviciilor și resurselor de mediu, a infrastructurii sau a bunurilor economice, sociale sau culturale în locuri și contexte care ar putea fi afectate în mod negativ. (IPCC 2022)

Vulnerabilitatea climatică:

Pentru *grupurile de populație:* Vulnerabilitatea climatică prezintă măsura în care un grup de populație este vulnerabil la efectele negative ale schimbărilor climatice. Aceasta poate fi influențată de astfel de factori precum statutul socio-economic, sănătatea, vârsta, locația și accesul la resurse. Grupurile vulnerabile ar putea include persoanele în vârstă, comunitățile cu venituri mici sau cele cu condiții de sănătate preexistente.

Pentru *sectoare:* Vulnerabilitatea climatică pentru sectoare se referă la vulnerabilitatea sectoarelor economice (cum ar fi agricultura, resursele de apă sau energia) la variabilitatea climatică și la condițiile climatice extreme. Aceasta poate depinde de factori specifici sectorului, cum ar fi tehnologiile, infrastructura, dinamica pieței și cadrele de reglementare.

Capacitatea de adaptare: Capacitatea de adaptare este capacitatea unui sistem, a unei comunități sau a unei organizații de a se adapta la variabilitatea și condițiile extreme ale climei, de a modera daunele potențiale, de a beneficia de oportunități sau de a face față consecințelor. Aceasta include astfel de elemente precum disponibilitatea resurselor, tehnologiile, informațiile și competențele, infrastructura, instituțiile și echitatea.

Impactul climatic: Impactul climatic se referă la efectele variabilității și schimbărilor climatice asupra sistemelor naturale și umane. Impactul poate fi pozitiv sau negativ și poate fi generat atât de schimbări treptate (cum ar fi creșterea temperaturii), cât și de evenimente extreme (cum ar fi uraganele). Aceste impacturi deseori conduc la modificări ale funcționării și ale serviciilor prestate de aceste sisteme.

Riscul climatic: Potențialul apariției unor consecințe în cazul în care este în joc ceva de valoare și în cazul în care rezultatul este incert, recunoscând diversitatea valorilor. Riscul rezultă din interacțiunea dintre vulnerabilitate, expunere și pericol. (IPCC 2022)

Pentru a evalua sistematic vulnerabilitatea municipalității la diferitele pericole legate de schimbările climatice, ERV implică luarea unor decizii tehnice în cunoștință de cauză care să cuprindă selectarea calendarelor, a scenariilor privind schimbările climatice, a surselor de date climatice și a gradului de integrare a datelor locale. Aceasta poate fi o singură evaluare sau mai multe evaluări efectuate pentru fiecare pericol sau pentru fiecare sector vulnerabil.

Deoarece riscul climatic depinde nu doar de pericolele legate de climă, ci și de expunerea și vulnerabilitatea unei regiuni/comunități la pericolul respectiv, etapa finală combină datele privind pericolele cu expunerea și vulnerabilitatea pentru a evalua riscul folosind ecuația de mai jos:

Risc = Risc × Expunere × Vulnerabilitate

Informațiile și analiza pericolelor și impacturilor climatice din trecut sunt esențiale pentru a înțelege contextul și statutul real al municipalităților și pentru a obține informații cu privire la relațiile dintre climă și elementele socioeconomice și de mediu ale municipalității. ERV analizează, de asemenea, viitorul pentru a presupune și a prognoza tendințele și pericolele potențiale la care vor fi predispuse municipalitățile, fiind necesară utilizarea unor modele, scenarii și proiecții climatice. Astfel va fi posibilă, de asemenea, planificarea unor acțiuni de adaptare care să răspundă nevoilor actuale și viitoare ale comunităților.

Orientări detaliate sunt prezentate în documentul complementar 2 al Ghidului CoM al UE privind „Modalitatea de pregătire a unei evaluări a riscurilor și vulnerabilităților (ERV)"

4.1.3. Evaluarea accesului la energie și a sărăciei energetice

Accesul la energie și sărăcia energetică sunt elemente importante pentru dezvoltarea durabilă, reziliența și bunăstarea municipalităților. Accesul la energie și sărăcia energetică (AESE) este al treilea pilon al Convenției Globale a Primarilor pentru Climă și Energie (GCoM). La nivel mondial, pilonul este structurat pe trei atribute energetice:[12]

- Energie sigură: energia este accesibilă și/sau fiabilă, permițând accesul la angajamente economice, sociale și culturale.
- Energie durabilă: energia este generată din resurse regenerabile și nepoluante, evitând consecințele negative asupra sănătății, sociale și de gen.
- Energie la prețuri accesibile: energia este accesibilă și/sau stocul imobiliar este eficient din punct de vedere energetic pentru a spori la maxim valoarea cheltuielilor și astfel a permite utilizarea energiei pentru oportunități economice, sociale și culturale.

Obiectivul etapei de evaluare este de a oferi o înțelegere cuprinzătoare a accesului la energie și a sărăciei energetice în contextul local, inclusiv a amplorii acestora, a cauzelor fundamentale și a factorilor contributivi, pentru a facilita planificarea eficientă a acțiunilor. Având în vedere aspectele multidimensionale ale problemei, care implică condițiile climatice în funcție de circumstanțele socioeconomice și existența unor abordări de politică, atributele accesului la energie și ale sărăciei energetice oferă un cadru pentru organizarea evaluării într-un mod structurat (figura 6). Pentru fiecare atribut, la dispoziția municipalităților este pus un set de indicatori pentru evaluarea accesului lor local la energie și sărăcia energetică.[13]

Fiecare regiune GCoM poate selecta cel mai relevant atribut energetic pe baza caracteristicilor sale locale și a nevoilor sale energetice, adaptându-și evaluarea energetică în mod corespunzător. După un proces structurat de consultare, țările vecine din Europa de Est și Asia Centrală au selectat atributul accesibilității energiei.[14]

---

12 Astfel cum este descris în Cadrul Comun de Raportare al GCoM (CCR)

13 Convenția Globală a Primarilor, Anexa privind pilonul „Accesul la energie și sărăcia energetică" (AESE), Cadrul Comun de Raportare

14 Deoarece prezentul Ghid este adaptat la contextul Parteneriatului Estic, orientările prezentate se axează pe atributul regional selectat al CoM East. Ghidul nu conține informații privind modul de elaborare a evaluării accesului la energie și a sărăciei energetice pentru celelalte două atribute – sustenabilitatea și securitatea – sau pentru același atribut în alte contexte regionale ale CoM.

Figura 6. Atributele și indicatorii pilonului privind accesul la energie și sărăcia energetică relevante pentru atributul selectat al CoM East

ACCESIBILITATEA FINANCIARĂ A ENERGIEI	• Procentul gospodăriilor sau al populației din limitele administrative ale orașului care se confruntă cu sărăcie energetică. • Procentul gospodăriilor din cadrul municipalității care se confruntă cu încălzire sau răcire insuficientă. • Procentul investițiilor în energie curată la nivel local destinate gospodăriilor cu venituri mici și moderate. • Prețul energiei electrice verzi.

Sursa: Elaborat de către CCC

După o fază inițială de cartografiere a condițiilor locale, municipalitățile ar trebui să parcurgă următoarele etape-cheie ale procesului de evaluare:

1. Colectarea și prelucrarea datelor: municipalitățile ar trebui să efectueze mai întâi inventarierea datelor deja disponibile în diferite departamente (de exemplu, locuințe sau servicii sociale) și să le verifice în raport cu informațiile necesare pentru indicatorii corespunzători. Dacă aceasta nu este suficient, pot colecta date prin colaborarea cu organizații externe (cum ar fi furnizorii de energie sau universitățile) sau pot colecta date primare direct prin sondaje și interviuri. Este esențial să se asigure relevanța și fiabilitatea datelor la nivel local, deseori fiind necesară scalarea sau normalizarea datelor naționale pentru a se potrivi nivelului municipal.
2. Raportarea în raport cu indicatorii selectați: semnatarii utilizează indicatori pentru a măsura și a monitoriza accesul la energie și sărăcia energetică.

Municipalitățile sunt încurajate să utilizeze cât mai mulți indicatori pentru a înțelege mai profund problema multidimensională a accesului la energie și a sărăciei energetice. Cu toate acestea, pentru domeniul de aplicare practic al acestui Ghid, recomandăm utilizarea a cel puțin unui indicator, care se referă la:

– Procentul gospodăriilor sau al populației din limitele orașului care se confruntă cu sărăcia energetică.

Acest indicator măsoară procentul persoanelor sau gospodăriilor care cheltuiesc până la un anumit procent din venitul lor pentru servicii energetice, oferind o perspectivă asupra accesibilității financiare a energiei pentru populație. Procentul specific utilizat ca prag poate varia și ar trebui stabilit de municipalități, în funcție de condițiile municipale întâlnite. Indicatorul contribuie la identificarea sarcinii financiare a costurilor energiei asupra gospodăriilor, la evaluarea riscului de sărăcie energetică și la acordarea informațiilor pentru intervențiile specifice cu scopul de a îmbunătăți accesul la energie și accesibilitatea financiară pentru grupurile vulnerabile.

Aspectele economice și/sau caracteristicile sociale ale membrilor gospodăriei pot influența sărăcia energetică. Prin urmare, înțelegerea factorilor socioeconomici este esențială pentru identificarea factorilor determinanți specifici ai vulnerabilităților și a modalităților de acțiune pentru reducerea acestora. De asemenea, se ia în considerare faptul că starea de sărăcie energetică este deseori legată de alte forme de vulnerabilitate socioeconomică.

Cu toate acestea, perspectiva socioeconomică nu este singura prin care poate apărea și poate fi evaluată sărăcia energetică. De exemplu, condițiile fizice/tehnice ale locuințelor și

împrejurimile acestora pot afecta accesul la servicii energetice de calitate. În mod similar, nevoile și practicile de transport pot contribui la agravarea stării de sărăcie energetică. Utilizarea și combinarea unor indicatori diverși care vizează numeroase perspective și atribute pot facilita evaluarea completă a sărăciei energetice.

O abordare recomandată în manualul EPAH (Energy Poverty Advisory Hub 2023) este de a utiliza câteva întrebări orientative pentru a identifica „cauzele și efectele" (grupurile sociale și răspândirea geografică) sărăciei energetice în municipalitate, cum ar fi:

- „Care este impactul eficienței energetice slabe și al aparatelor electrocasnice?"
- „Oamenii cunosc bunele practici posibile?"
- „Cine sunt mai exact persoanele care trăiesc în acest cartier (persoanele afectate de șomaj, persoanele cu condiții speciale de sănătate etc.)?"

Identificarea grupurilor vulnerabile, de exemplu, poate aduce o schimbare reală atunci când reflectă situația specifică a municipalității și poate fi o orientare importantă pentru elaborarea politicilor privind sărăcia energetică.

La sfârșitul evaluării, semnatarul ar trebui să înțeleagă detaliat accesul la energie și sărăcia energetică în contextul său local, inclusiv informațiile pe care le oferă indicatorii selectați cu privire la mai multe atribute. Astfel va putea stabili obiective în cunoștință de cauză, prioritiza intervențiile și elabora politici și acțiuni specifice.

Orientări detaliate sunt prezentate în documentul complementar nr. 3 din Ghidul CoM al UE privind „Modalitatea de elaborare a unei evaluări a sărăciei energetice"*

* Rețineți că documentul complementar 3 corespunde cadrului UE pentru evaluarea sărăciei energetice, însă poate fi o sursă utilă pentru municipalitățile CoM East la capitolul elaborării acțiunilor, indicatorilor și exemplelor practice.

4.2. Definirea unei viziuni comune și a unor obiective ambițioase

4.2.1. Privirea de ansamblu asupra politicii climatice în regiune

Atunci când stabilesc obiective climatice, municipalitățile trebuie să aibă o imagine de ansamblu clară asupra politicilor și reglementărilor municipale, regionale, naționale și internaționale existente care abordează aspectele energetice și climatice în teritoriul lor. Această secțiune oferă o imagine de ansamblu a contextului politicii climatice care poate fi relevant pentru municipalitățile CoM East.

Ca parte a cadrului Parteneriatului Estic, Armenia, Azerbaidjan, Georgia, Republica Moldova și Ucraina împărtășesc un peisaj complex, dar în continuă evoluție, al politicii în domeniul climei, modelat de moștenirile lor economice post-sovietice, de vulnerabilitățile regionale și alinierea la obiectivele de durabilitate ale UE. Fiind economii în tranziție, acestea se confruntă cu provocări comune, cum ar fi securitatea energetică, dependența de combustibilii fosili sau de energia dependentă de apă (de exemplu, energia hidroelectrică) și necesitatea urgentă de a se adapta la efectele schimbărilor climatice, cum ar fi secetele, inundațiile și retragerea ghețarilor. Aceste țări împărtășesc, de asemenea, prioritatea strategică de a diversifica sursele de energie și de a reduce dependența de furnizorii volatili – o prioritate care a devenit deosebit de actuală în contextul evoluțiilor geopolitice regionale recente. În pofida acestor provocări, politicile lor climatice reflectă din ce în ce mai mult o traiectorie către decarbonizare, eficiență

energetică și cooperare regională, determinată de angajamente internaționale precum Acordul de la Paris și Agenda verde a UE pentru Parteneriatul Estic.

Finanțarea și sprijinul tehnic din partea UE pentru a elimina lacunele la capitolul rezilienței la schimbările climatice și energiei durabile sunt acordate prin astfel de programe precum inițiativa EU4Climate și Agenda verde acordând prioritate implementării energiei din surse regenerabile, obiectivelor de neutralitate a emisiilor de dioxid de carbon și cooperării transfrontaliere în domeniul mediului. Alături de țările din Balcanii de Vest, Ucraina, Republica Moldova și Georgia beneficiază, de asemenea,[15] de sprijinul acordat prin intermediul Comunității Energiei, care stabilește norme comune pentru planificarea, raportarea și monitorizarea obiectivelor în domeniul energiei și climei, inclusiv prin intermediul Planurilor Naționale privind Energia și Clima (PNEC-uri) și prin alinierea la legislația UE.

La nivel internațional, toate acestea fac parte din principalele acorduri internaționale privind clima, inclusiv CCONUSC, Protocolul de la Kyoto și Acordul de la Paris, în temeiul cărora toate și-au prezentat CND-urile. De asemenea, acestea colaborează cu fonduri multilaterale (FVC, FGM), cu bănci multilaterale de dezvoltare (BMD-uri) și cu donatori pentru a finanța implementarea și accesul la asistență tehnică.

Politicile care susțin angajamentele internaționale, precum și contextele politicilor climatice la nivel național sunt prezentate mai jos.

Armenia

CND 3.0 a Armeniei pentru perioada 2026-2035[16] stabilește un obiectiv pentru anul 2035 de reducere necondiționată a emisiilor de GES la nivelul întregii economii cu 44% față de nivelurile din anul 1990 și cu 52%, fiind condiționată de sprijinul internațional. Documentul acordă prioritate adaptării, prevede 41 de măsuri de adaptare pentru care este necesară o asistență internațională semnificativă și 22 de măsuri necondiționate de atenuare care urmează să fie finanțate prin resurse interne și reforme ale politicilor.

Planul Național de Adaptare (PNA)[17] stabilește prioritățile în șapte sectoare-cheie: ecosistemele forestiere, sănătatea umană, resursele de apă, agricultura, energia, localitățile și infrastructurile umane, precum și turismul. Acesta include, de asemenea, strategii de adaptare pentru toate cele zece regiuni administrative ale țării, cu planuri de elaborare a unor planuri sectoriale de adaptare (PSA-uri) adaptate fiecărui domeniu. Implementarea Planului se bazează pe o combinație de finanțare publică internă, granturi din partea donatorilor și finanțare concesională din partea BMD-urilor, precum și pe finanțare specifică din partea Fondului Verde pentru Climă (FVC) / Fondului Global de Mediu (FGM) pentru proiecte prioritare.

Strategia de dezvoltare pe termen lung a Armeniei cu emisii scăzute de gaze cu efect de seră (LT-LEDS)[18] prezintă viziunea țării până în anul 2050, cu un accent specific pe independența energetică și neutralitatea climatică pe termen lung. Strategia are scopul de a asigura o agendă pe termen lung pentru angajamentele climatice, a oferi semnale timpurii și previzibile investitorilor locali și internaționali, a armoniza obiectivele de dezvoltare cu acțiunile climatice, precum și a lua în considerare în mod sistematic posibilitățile de atenuare a schimbărilor climatice în întreaga economie.

---

15 Consultați pagina principală a Comunității Energiei https://www.energy-community.org/

16 Contribuția stabilită la nivelul național a Armeniei (CSN 3.0)

17 Planul Național de Adaptare al Armeniei (CCONUSC)

18 Strategia pe termen lung a Georgiei de dezvoltare cu emisii scăzute de gaze cu efect de seră

Noua Lege privind clima, adoptată de Adunarea Națională în anul 2026, stabilește un temei juridic pentru ca Armenia să își îndeplinească obligațiile internaționale în domeniul climei. În special, documentul are scopul de a crea un sistem MRV și a implementa mecanisme bazate pe piață (conform articolului 6 din Acordul de la Paris) pentru a sprijini o reducere cu 40-44% a emisiilor până în anii 2030-2035. Din punctul de vedere al atenuării, Legea promovează eficiența energetică, energia din surse regenerabile și modernizarea infrastructurii pentru a reduce emisiile. În același timp, aceasta abordează vulnerabilitățile din astfel de sectoare precum agricultura și gestionarea apei, concentrându-se pe consolidarea capacității instituționale de reziliență la schimbările climatice.

A fost lansată elaborarea Planului Național de Acțiune pentru Eficiență Energetică (PNAEE) al Armeniei pentru perioada 2026-2030. Având în vedere primele trei PNAEE-uri, se așteaptă că cel de-al patrulea plan de acțiune să va concentra în principal pe reducerea consumului final de energie și a emisiilor de GES. Printre domeniile-cheie se numără clădirile publice, sectorul locativ și transportul, fiind planificate măsuri de eficiență sporită și reglementări consolidate, dar și inițiative mai ample de tranziție către surse de energie regenerabile. De asemenea, documentul va pune un accent mai mare pe integrarea unor măsuri care iau în considerare dimensiunea de gen și care sunt favorabile incluziunii sociale. Implementarea planului de acțiune pentru perioada 2026-2030 urmărește scopul de reducere a cererii globale de energie, consolidare a securității energetice și reducere a intensității energetice a principalelor realizări economice, abordând în același timp preocupările tot mai mari legate de accesibilitatea energiei prin promovarea soluțiilor de eficiență energetică.

Azerbaidjan

Conform CND 3.0 (2025),[19] Azerbaidjanul și-a stabilit un obiectiv pe termen lung de reducere până în anul 2035 a emisiilor de GES cu 40% față de nivelurile din anul 1990. Acest obiectiv depinde de accesul la sprijin internațional, inclusiv la finanțare pentru combaterea schimbărilor climatice, la transfer de tehnologii și la asistență pentru consolidarea capacităților, care sunt considerate esențiale pentru a permite tranziția țării la o dezvoltare cu emisii scăzute de dioxid de carbon. CSN 3.0 introduce strategii cuprinzătoare, specifice fiecărui sector, abordând provocările și oportunitățile din șapte sectoare-cheie: energie electrică, petrol și gaze, clădiri, industrie, transport, agricultură, silvicultură și alte utilizări ale terenurilor (ASAUT) și deșeuri.

Planul Național de Adaptare (PNA) inițial al Azerbaidjanului,[20] prezentat în anul 2024, prezintă o abordare de adaptare pe termen lung, precum și acțiuni prioritare pe termen scurt (2025-2026) și mediu (2027-2030). Conform acestuia, apa, agricultura, sănătatea, pericolele/dezastrele climatice și ecosistemele costiere/montane sunt aspectele cele mai vulnerabile. Pentru a reduce vulnerabilitățile, PNA inițial revizuiește legislația existentă (codurile privind apa, construcțiile, pădurile și terenurile) care în prezent abordează reziliența la schimbările climatice și își propune să contribuie la planificarea, coordonarea și implementarea acțiunilor de adaptare. Se preconizează că în perioada 2025-2026 PNA inițial va trece la un PNA de scară largă prin stabilirea cadrului juridic și instituțional necesar, precum și prin consolidarea capacităților pentru a integra măsurile de adaptare în strategiile și planurile de dezvoltare sectoriale.

La nivel național, în anul 2021, Ordinul președintelui „Azerbaidjan 2030: prioritățile naționale pentru dezvoltarea socioeconomică" a stabilit prioritățile socioeconomice ale

[19] Contribuția stabilită la nivel național a Azerbaidjanului (CSN 3.0)

[20] Planul național inițial de adaptare al Azerbaidjanului (CCONUSC)

țării pentru deceniul următor, inclusiv obiectivele de dezvoltare a mediului. În special, una dintre cele cinci priorități vizează promovarea unui mediu curat și a creșterii ecologice prin intermediul a două obiective principale: i) un mediu ecologic de înaltă calitate, inclusiv reducerea presiunii asupra resurselor de mediu și creșterea numărului de spații verzi, ii) spații pentru energie verde, prin utilizarea eficientă a energiei și creșterea ponderii surselor alternative și regenerabile de energie în consumul primar.

Georgia

CND 3.0 a Georgiei[21] adoptată în anul 2026, prevede reducerea până în anul 2030 a emisiilor nete totale de GES cu 47% sub nivelurile din anul 1990, cu un obiectiv extins de 50% până în anul 2035. Aceasta prevede creșterea ponderii energiei din surse regenerabile și înregistrarea progreselor în domeniul implementării unor sisteme energetice care contribuie la obiectivul zero emisii nete, îmbunătățirea transportului mai curat, inclusiv a mobilității electrice și a transportului public îmbunătățit, implementarea unor standarde obligatorii de eficiență energetică pentru clădirile noi și a unor reforme extinse în domeniul gestionării deșeurilor, promovând, de asemenea, o abordare bazată pe o tranziție justă.

CND a țării se bazează pe Strategia de Dezvoltare pe Termen Lung cu Emisii Scăzute (LT LEDS),[22] care a fost aprobată în anul 2023 și care stabilește un obiectiv de neutralitate climatică care trebuie atins până la jumătatea secolului.

La nivel național, Strategia și Planul de Acțiune privind Schimbările Climatice (SPASC23) identifică obiective și măsuri sectoriale specifice de atenuare menite să atingă obiectivele climatice naționale și să sprijine îndeplinirea angajamentelor internaționale. De asemenea, indicatorii-țintă ai SPASC sunt armonizați cu criteriile de referință definite în Planul Național privind Energia și Clima (PNEC)[24]. PNEC prezintă o abordare integrată a atenuării schimbărilor climatice, a adaptării la acestea și a dezvoltării energetice durabile pentru perioada anilor 2021-2030. Pe baza strategiilor și planurilor naționale existente și, în special, pe baza Legii privind aprovizionarea cu energie și apă (articolul 7), PNEC prevede obiective naționale, politici și măsuri corespunzătoare pentru fiecare dintre cele cinci dimensiuni-cheie ale Uniunii Energetice:[25] 1) Decarbonizarea; 2) Eficiența energetică; 3) Securitatea energetică; 4) Piața energetică internă; 5) Cercetare, inovare și competitivitate. O atenție deosebită se acordă obiectivelor care trebuie atinse până în anul 2030, inclusiv reducerea emisiilor de GES, creșterea volumului de energie din surse regenerabile, promovarea eficienței energetice și consolidarea interconectivității sistemului energetic, atât în țară, cât și cu țările învecinate.

Republica Moldova

Angajamentele internaționale ale Republicii Moldova în domeniul climei stau la baza evoluției politicii sale în domeniul climei și a CND-urilor sale din ce în ce mai ambițioase. Principalele obiective de atenuare prevăzute în CND 3.0 sunt:[26]

---

21 Contribuția stabilită la nivel național a Georgiei (CSN 3.0)

22 Strategia Georgiei de Dezvoltare pe Termen Lung cu Emisii Scăzute

23 Strategia și Planul de Acțiune privind Schimbările Climatice ale Georgiei

24 Georgia's National Energy and Climate Plan

25 Pagina web a uniunii energetice – Comisia Europeană, disponibilă pe pagina https://energy.ec.europa.eu/strategy/energy-union_en

26 Contribuția stabilită la nivel național a Republicii Moldova (CCONUSC)

- reducerea cu 71% a emisiilor de GES sub nivelurile din anul 1990 până în 2030 (obiectiv absolut, la nivelul întregii economii);
- reducerea cu 75% a emisiilor de GES sub nivelurile din 1990 până în anul 2035 (obiectiv pe termen mai lung la nivelul întregii economii).

La nivel național, Legea nr. 74/2024 privind acțiunile climatice stabilește cadrul juridic pentru ca Republica Moldova să atingă un nivel net al emisiilor egal cu zero până în anul 2050 și cadrul de reglementare pentru a înregistra progrese la capitolul atingerii obiectivelor globale atât în ceea ce privește atenuarea schimbărilor climatice, cât și adaptarea la acestea.[27] Legea creează Comisia națională privind schimbările climatice, un organ interinstituțional, cu competența de a aproba și a coordona politicile privind schimbările climatice și investițiile cu capital public pentru reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, adaptarea la schimbările climatice și gestionarea riscurilor de calamități naturale. Legea introduce, de asemenea, mecanisme financiare pentru stabilirea prețului emisiilor de CO_2 și măsuri de reducere a consumului de combustibil și a emisiilor de CO_2 în sectorul transporturilor, precum și sisteme de monitorizare, raportare și verificare a emisiilor generate de aviație, transportul maritim și instalațiile industriale. Legea conține, de asemenea, dispoziții și prevede mecanisme de sprijin aplicabile contextului local. În special, conform articolului 35 municipalitățile sunt obligate să elaboreze și să aprobe PAEDC-uri care să conțină acțiuni de atenuare a schimbărilor climatice și de adaptare la acestea până la 1 ianuarie 2026.

În februarie 2025, Guvernul Republicii Moldova a aprobat Planul Național privind Energia și Clima (PNEC) pentru perioada 2025-2030[28] – foaia sa de parcurs principală pentru promovarea eforturilor naționale de decarbonizare. Planul a fost elaborat de Ministerul Energiei cu asistență tehnică și financiară din partea Uniunii Europene, acordată prin programul implementat de PNUD „Abordarea impactului crizei energetice în Republica Moldova". În cadrul PNEC, Republica Moldova se angajează să atingă un obiectiv național de 30% de energie din surse regenerabile în consumul final de energie până în anul 2030, să îmbunătățească eficiența energetică, astfel încât consumul final de energie să nu depășească 2 800 ktep în anul 2030, iar consumul de energie primară să nu depășească 3 000 ktep. În ceea ce privește eficiența energetică, PNEC prevede renovarea clădirilor locative cu sprijinul financiar al Fondului pentru Eficiență Energetică în sectorul Rezidențial, precum și economii de energie de 0,8% din consumul mediu anual de energie ca urmare a implementării măsurilor de eficiență energetică și a noilor tehnologii eficiente, a instalării contoarelor inteligente și promovării transportului nepoluant și eficient din punct de vedere energetic. În același timp, PNEC prevede, de asemenea, acțiuni de asigurare a securității energetice, inclusiv diversificarea surselor de import al energiei, consolidarea interconectivității sistemului energetic național și elaborarea unei strategii energetice noi până în anul 2050.

Programul Național de Adaptare la Schimbările Climatice (PNASC) 2030 și Planul de Acțiune aferent[29] stabilesc obiectivul de reducere a vulnerabilității și de sporire a rezilienței la schimbările climatice în toate sectoarele economiei. Viziunea pe termen lung se concentrează pe crearea unei infrastructuri reziliente și consolidarea capacităților naționale pentru a asigura bunăstarea populației și durabilitatea mediului. Șase sectoare sunt identificate ca fiind cele mai vulnerabile la pericolele climatice (și anume

---

27 Busola STIP CE-OCDE, Legea Republicii Moldova nr. 74 din 11 aprilie 2024 privind acțiunile climatice, disponibilă pe pagina https://stip.oecd.org/stip/interactive-dashboards/policy-initiatives/2025%2Fdata%2FpolicyInitiatives%2F200002324

28 Planul Național privind Energia și Clima al Republicii Moldova

29 Programul Național ACC 2030 al Republicii Moldova

agricultura, resursele de apă, silvicultura, sănătatea, energia, transporturile) și sunt definite cinci obiective specifice: consolidarea capacităților, îmbunătățirea cunoștințelor și sensibilizarea, integrarea aspectelor legate de climă în procesele de planificare și bugetare, integrarea adaptării și reducerii riscului de dezastre (RRD) în planificarea sectorială și locală, finanțarea unor activități specifice pentru creșterea rezilienței celor șase sectoare prioritare.

Ucraina

Politica Ucrainei în domeniul climei se bazează pe participarea sa la acorduri internaționale majore. Conform Legii privind ratificarea CCONUSC (1996), Ucraina este obligată să raporteze și să monitorizeze emisiile de gaze cu efect de seră, iar conform Legii privind ratificarea Acordului de la Paris (2016), țara s-a angajat să atingă obiective pe termen lung privind decarbonizarea și reziliența la schimbările climatice. Conform CND[30] sale actualizate, Ucraina se angajează să reducă emisiile de GES cu peste 65% în anul 2035 comparativ cu nivelurile din anul 1990.

Guvernanța națională în domeniul mediului este ghidată de Legea privind principiile de bază ale politicii de mediu a statului, care stabilește priorități strategice pentru protecția mediului, inclusiv atenuarea schimbărilor climatice și adaptarea la acestea.

Tranziția sectorului energetic este consolidată de Planul Național privind Energia și Clima (PNEC),[31] care include astfel de instrumente precum taxa de mediu pentru emisiile de CO_2 și programele naționale de promovare a energiei din surse regenerabile și a eficienței energetice. În special, PNEC a stabilit ponderea surselor regenerabile de energie în consumul final total de energie la cel puțin 27% până în anul 2030, consumul de energie primară până la maxim 72 224 Mtep și consumul final de energie la 42 168 Mtep, precum și realizarea neutralității climatice a sectorului energetic până în anul 2050. De asemenea, sunt stabilite obiective și măsuri pentru sectorul clădirilor publice, dependența de importurile de energie și diversificarea aprovizionării cu energie, protecția consumatorilor vulnerabili, finanțarea inovării și cercetarea în domeniul tehnologiilor curate.

4.2.2. Stabilirea unei viziuni pe termen lung

PAEDC se bazează în primul rând pe o viziune pe termen lung, care va fi principiul director al pregătirii și planificării PAEDC. Aceasta indică direcția pe care municipalitatea intenționează să o urmeze. Este important ca viziunea să stabilească „unde dorește să ajungă municipalitatea în viitor", ceea servind drept bază pentru identificarea acțiunilor necesare pentru ajungerea acestei viziuni, pornind de la situația actuală.

Viziunea ar trebui implementată în cooperare cu comunitatea locală, prin participarea publicului și grupuri de discuții, pentru a dezvolta o idee comună privind viitorul durabil și pentru a acorda prioritate domeniilor de intervenție. Viziunea trebuie să fie realistă, dar în același timp ambițioasă. Aceasta trebuie să fie în conformitate cu angajamentele asumate prin Convenția Primarilor în cadrul Parteneriatului Estic, ar trebui să evidențieze modul în care municipalitatea va deveni treptat reziliență și adaptată la impactul schimbărilor climatice și modul în care va aborda accesul la energie și sărăcia energetică, evidențiind în același timp beneficiile pentru public. O viziune clară și ambițioasă pe termen lung este considerată un factor-cheie de succes al PAEDC, deoarece demonstrează angajamentul

30 CSN a Ucrainei (CCONUSC)

31 Planul Național privind Energia și Clima al Ucrainei

politic al municipalității și transmite un mesaj puternic publicului și părților interesate cu privire la modul în care municipalitatea dorește să se dezvolte în viitor, deschizând calea pentru investiții mai mari în infrastructura durabilă.

4.2.3. Obiectivele și scopurile

După stabilirea viziunii pe termen lung, este necesar ca aceasta să fie transpusă în obiective și scopuri mai specifice în domeniile în care municipalitatea intenționează să ia măsuri în cadrul fiecărui pilon al CoM. Obiectivele ar trebui să se bazeze pe rezultatele și indicatorii identificați în evaluarea statu-quo-ului (secțiunea 4.1).

Obiectivele și scopurile ar trebui să corespundă principiilor SMART: specifice, măsurabile, realizabile, realiste și încadrate în timp. Pentru a stabili obiective și scopuri SMART, municipalitățile pot utiliza următoarele întrebări:

1. **Specifice** (bine definite, focalizate, detaliate și concrete): Ce încercăm să facem? De ce acest lucru este important? Cine și ce o să facă? Când trebuie să o facem? Cum să o facem?
2. **Măsurabile** (kWh, timp, bani, % etc.): Cum vom ști când acest obiectiv a fost atins? Cum putem efectua măsurătorile relevante?
3. **Realizabile** (fezabile, aplicabile): Acest lucru este posibil? Putem face acest lucru în intervalul de timp stabilit? Înțelegem constrângerile și factorii de risc? S-a mai făcut acest lucru (cu succes) până acum?
4. **Realiste** (în contextul resurselor care pot fi puse la dispoziție): Dispunem în prezent de resursele necesare pentru atingerea acestui obiectiv? Dacă nu, putem asigura resurse suplimentare? Trebuie să reprioritizăm alocarea timpului, a bugetului și a resurselor umane pentru a realiza acest lucru?
5. **Limită de timp (termen** fix sau calendar): Când va fi îndeplinit acest obiectiv? Termenul limită nu este ambiguu? Termenul este realizabil și realist?"

Fiecare dintre pilonii CoM (atenuarea, adaptarea și sărăcia energetică) are anumite particularități cu privire la modul de stabilire a obiectivelor și scopurilor, care sunt explicate mai jos.

4.2.3.1. Obiectivele de atenuare a emisiilor de gaze cu efect de seră

Obiectivul de atenuare constă în reducerea globală a emisiilor de GES pe care municipalitatea se angajează să o realizeze anual până în anul-țintă (de exemplu, 2030, 2050) în raport cu anul de referință.

Pentru municipalitățile CoM East sunt disponibile două abordări:

a). **Stabilirea obiectivului pe baza rezultatelor IRE.** Un obiectiv de reducere în raport cu IRE (inventarul de referință al emisiilor) poate fi stabilit pe o bază „absolută" sau „pe cap de locuitor". În general, obiectivele absolute de reducere sunt corespunzătoare în cazul în care nu se observă sau nu se preconizează nicio modificare semnificativă a populației între nivelul de referință și anul-țintă. Cu toate acestea, dacă se observă modificări relevante ale populației, un obiectiv absolut de reducere este probabil necorespunzător. În cazul creșterii semnificative a populației, obiectivul de reducere ar putea fi nerealist și ar putea subestima efortul necesar în cadrul PAEDC, iar dacă populația scade brusc, obiectivul de reducere ar putea fi atins ca urmare a reducerii activității și ar putea să nu reflecte efortul real al municipalității. În aceste cazuri, poate fi stabilit un obiectiv „pe cap de locuitor".

b). **Stabilirea obiectivului pe baza unui scenariu MSA.** Scenariul menținerii situației actuale (MSA) este utilizat pentru a descrie un scenariu care presupune că nu există politici suplimentare în afara celor în vigoare în prezent și are modele de dezvoltare socioeconomică în concordanță cu tendințele recente. (IPCC 2022). Municipalitatea are opțiunea de a-și calcula obiectivul final privind emisiile pornind de la IRE și estimând emisiile de GES pentru teritoriul lor în anul 2030 sau 2050 (cu referire la tCO_2 sau tCO_2 - echivalent) utilizând un scenariu MSA. Când pregătește un scenariu MSA, autoritatea locală are două opțiuni:

- să își dezvolte propria abordare;
- să utilizeze coeficienții naționali acordați de CCC.

În cazul în care municipalitățile utilizează propria abordare pentru a pregăti un scenariu MSA, cum ar fi estimările MSA locale sau specifice fiecărei țări, datele ar trebui (i) să provină dintr-o sursă fiabilă; (ii) să fie documentate în mod transparent, cu metodologii, ipoteze verificabile etc. O scurtă descriere a metodologiei ar trebui prezentată în documentul PAEDC, iar o referință la instrument/metodologie ar trebui inclusă și în modelul online.

Coeficienții naționali acordați de CCC sunt calculați pe baza unui scenariu MSA elaborat pentru țările CoM East. Pornind de la datele actuale, scenariul MSA proiectează evoluția nivelurilor de energie și de emisii până în anii 2030, 2040 și 2050, presupunând că tendințele actuale în ceea ce privește populația, economia, tehnologia și comportamentul uman vor continua, fără implementarea unui PAEDC sau a altor măsuri de politică naționale sau locale.

Coeficientul național indică rata relativă de creștere preconizată a emisiilor de GES între anul de referință și anul-țintă. Pentru a obține emisiile de CO_2 și de GES prevăzute pentru anul-țintă, municipalitățile ar trebui să selecteze coeficientul național asociat anului de referință ales și să îl aplice emisiilor din anul de referință, conform următoarei formule:

$$\text{Emisii}_{\text{anul-țintă}} = \text{Emisii}_{\text{anul de referință}} \times K$$

Unde:

- $\text{Emisii}_{\text{anul-țintă}}$ reprezintă emisiile estimate pentru anul-țintă (de exemplu: 2030, 2040, 2050);
- $\text{Emisii}_{\text{anul de referință}}$ reprezintă emisiile din anul de referință;
- K este coeficientul național MSA pentru combinația anilor țintă și de referință selectați.

Obiectivele locale de atenuare ar trebui să fie aliniate la (sau să depășească) angajamentele și reglementările regionale sau naționale. În conformitate cu cerințele CoM East privind atenuarea schimbărilor climatice, obiectivul de reducere a GES propus de semnatarii CoM East este de cel puțin 35% reducere absolută până în anul 2030, în comparație cu nivelurile din anul 1990. O reducere procentuală mai mare sau alegerea unui an mai recent ca referință poate reflecta un nivel mai ridicat de ambiție.

Pe termen lung, angajamentul regional al CoM East prevedere reducerea emisiilor de CO_2 (și, eventual, al altor GES) cu cel puțin 60% până în anul 2050 comparativ cu nivelurile de emisii din anul 1990 sau cu cel puțin 40% până în anul 2050 comparativ cu nivelurile de emisii într-un an de referință după anul 2005, cu eforturi de adoptare a unor obiective pe termen lung mai ambițioase, în conformitate cu angajamentele CSN și de realizare a neutralității climatice până în anul 2050.

Neutralitatea climatică înseamnă atingerea unui nivel net al emisiilor de GES egal cu zero, cu alte cuvinte o condiție care nu adaugă niciun GES în atmosferă. (Davis et al. 2018)

Emisiile nereduse ar trebui compensate prin emisii negative. Cu toate acestea, măsurile de compensare și metodele de calcul nu sunt obiectul acestui Ghid.[32]

Conceptul de emisii nete de GES egale cu zero permite echilibrarea emisiilor reziduale (emisii care nu pot fi atenuate pe deplin din cauza constrângerilor tehnologice, financiare și/sau de alt tip) prin eliminarea CO_2. Emisiile reziduale ar trebui reduse la minim posibil, iar orice formă de compensare ar trebui luată în considerare doar pentru sursele de emisii care sunt foarte dificil sau imposibil de atenuat. Municipalitățile ar trebui să respecte cadre și orientări specifice atunci când își calculează emisiile reziduale. Aceste cadre ar putea facilita planificarea eficientă și stabilirea a ceea ce ar trebui considerat emisii reziduale. (Ulpiani et al. 2024)

Orientări detaliate sunt prezentate în documentul complementar 1 din Ghidul CoM al UE privind „Modalitatea de elaborare a unui inventar al emisiilor de gaze cu efect de seră"

4.2.3.2. Scopurile de adaptare

Scopurile de adaptare ar trebui să abordeze cele mai importante riscuri și vulnerabilități identificate și să ofere ținte măsurabile pentru creșterea rezilienței comunității la schimbările climatice. Acestea ar trebui să fie cuantificabile și să reflecte intenția de a reduce impactul potențial. Aceasta este posibil prin concentrarea pe diferite aspecte, cum ar fi reducerea numărului de persoane, activități, infrastructură și ecosisteme care ar putea fi afectate în mod negativ (și anume, reducerea expunerii), reducerea susceptibilității persoanelor și sectoarelor expuse de a fi afectate în mod negativ (și anume, reducerea vulnerabilității) și creșterea capacității persoanelor, sectoarelor sau sistemelor de a se adapta sau de a răspunde la eventualele daune și de a profita de oportunități (și anume, creșterea capacității de adaptare).

Prin urmare, scopurile de adaptare ar trebui să includă principalele pericole climatice abordate, indicatorii, unitățile, valoarea anului de referință și valoarea-țintă pentru monitorizarea progreselor.

Printre exemple se numără:

- **Reducerea riscului de boli legate de căldură în comunitate cu 40% până în anul 2030:** acest scop se axează pe reducerea nivelului general de risc legat de pericolul „căldurii extreme" și de sectorul vulnerabil „sănătate". Pentru ca acest scop să fie măsurabil, un indicator asociat ar putea fi „numărul de boli legate de căldură" măsurat cu unitatea „numărul de cazuri". Astfel, o municipalitate poate măsura în anul de referință [de exemplu, 2020] numărul de cazuri [de exemplu, 100 de cazuri], iar în anul-țintă [2030] poate observa dacă municipalitatea și-a atins reducerea preconizată [și anume, 60 de cazuri].
- **Reducerea la zero a numărului de clădiri grav avariate de inundații până în anul 2030:** acest scop se axează pe reducerea vulnerabilității clădirilor expuse inundațiilor. Un indicator-cheie pentru măsurarea acestui scop este „Numărul de clădiri deteriorate", măsurat în termeni absoluți cu unitatea „Numărul de clădiri". De asemenea, pentru a spori precizia acestui indicator, nivelurile de deteriorare pot fi clasificate pentru a distinge în mod clar clădirile care nu pot fi utilizate după inundații de cele care au nevoie de intervenții nesemnificative pentru a fi sigure. Prin urmare, municipalitatea poate evalua progresele înregistrate și poate verifica dacă valoarea de bază [de exemplu, 50 de clădiri] din anul de referință [de exemplu, 2022] este redusă la zero în anul-țintă [2030].

[32] Informații suplimentare sunt disponibile în Registrul de publicații al JRC – Orientări privind emisiile negative pentru orașe.

Tabelul 5. Exemplu de scopuri de adaptare

Scopul adaptării	Scopul principal [Principalele sectoare de adaptare]	Pericolul	Indicatorul	Unitatea	Valoarea de bază [anul]	Valoarea-țintă [anul]
Reducerea riscului de boli legate de căldură în comunitate cu 40% până în anul 2030	Scăderea nivelului general de risc [Protecție civilă și urgență. Clădiri]	Căldura extremă	Numărul de boli legate de căldură	Numărul de cazuri	100 de cazuri [2020]	60 de cazuri [2030]
Reducerea la zero a numărului de clădiri grav afectate de inundații până în anul 2030	Reducerea vulnerabilității [Protecție civilă și urgență. Clădiri]	Inundații	Numărul de clădiri avariate	Numărul de clădiri	50 de clădiri [2022]	0 clădiri [2030]

Sursa: Elaborat de către CCC

Orientări detaliate sunt prezentate în documentul complementar 2 al Ghidului CoM al UE privind „Modalitatea de pregătire a unei evaluări a riscurilor și vulnerabilităților (ERV)"

4.2.3.3. Obiective privind sărăcia energetică

Pe baza informațiilor obținute în fazele anterioare, în care a fost analizat contextul energetic local și au fost colectate datele inițiale, în prezent municipalitatea este solicitată să stabilească un scop privind sărăcia energetică.

În conformitate cu abordarea CoM East, municipalitățile ar trebui să stabilească atât un obiectiv general, cât și unul specific privind accesul la energie și sărăcia energetică:

- **Obiectivul general privind accesul la energie și sărăcia energetică:** Acesta implică angajamentul de a aborda problema accesului la energie și a sărăciei până într-un anumit an. În contextul CoM East, municipalitatea va declara în mod explicit acest angajament și va selecta un an-țintă și un an de referință.
- **Obiectivul specific privind sărăcia energetică:** Municipalitatea identifică și cuantifică îmbunătățirea dorită utilizând un indicator ales al accesului la energie și al sărăciei din procesul de evaluare. Municipalitățile CoM East pot stabili unul sau mai multe obiective specifice utilizând lista indicatorilor disponibili.

În cursul acestui proces de stabilire a obiectivelor, este, de asemenea, important să se ia în considerare cifrele absolute și proiecțiile demografice. Atingerea unui procent mai mare de persoane care trăiesc în condiții mai bune este un scop care asigură, în același timp, reducerea numărului total de persoane sau gospodării care se confruntă cu dificultăți în accesul la energie și cu sărăcia, motiv pentru care obiectivul este mai semnificativ și reflectă progresele reale.

Orientări detaliate sunt prezentate în documentul complementar nr. 3 din Ghidul CoM al UE privind „Modalitatea de elaborare a unei evaluări a sărăciei energetice"*

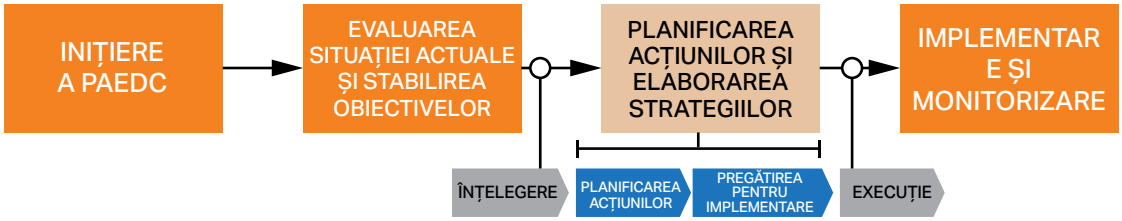
* Rețineți că documentul complementar 3 corespunde cadrului UE pentru evaluarea sărăciei energetice, însă poate fi o sursă utilă pentru municipalitățile CoM East oferind orientări privind elaborarea măsurilor, indicatorii și exemple practice.

5. Planificarea acțiunilor și strategiile

5.1. Pregătirea acțiunilor cuprinzătoare

A treia etapă în cadrul elaborării PAEDC constă din două subetape principale: planificarea acțiunilor și pregătirea implementării și monitorizării. Acestea trebuie să se bazeze pe o ***înțelegere bună*** a statu-quo-ului și pe stabilirea unei viziuni și a unor scopuri (explicate în secțiunile 4.2 și 4.2.3) pentru a trece la ***faza generală de*** *implementare și monitorizare* a planului (și anume, „executare" în Figura 7).

Figura 7. Etapa de planificare a acțiunii: planificarea și implementarea acțiunilor

Sursa: Elaborat de către CCC

5.1.1. Planificarea acțiunilor

Pornind de la înțelegerea contextului local, municipalitățile ar trebui să elaboreze un plan de acțiune coerent, echilibrat, ambițios și realizabil. Acțiunile prevăzute în PAEDC trebuie să fie aliniate la scopurile stabilite de municipalitate pentru diferiții piloni (atenuarea, adaptarea și sărăcia energetică). În general, PAEDC ar trebui să includă atât acțiuni pe termen scurt (2-5 ani), cât și pe termen lung (6 ani sau mai mult), pe baza experienței existente, însă având în vedere viziunea stabilită. Astfel municipalitățile vor putea planifica strategic selectând și prioritizând diferite tipuri de acțiuni, pornind de la opțiuni fără regrete sau cu regrete mici, clasificând acțiunile care implică eforturi sau costuri consecvente și având posibilitatea de a revizui și de a ajusta problemele posibile. Din acest motiv, este important să fie disponibile informații cu privire la principalele caracteristici ale fiecărei acțiuni, și anume durata, resursele necesare, rezultatele preconizate, riscurile aferente etc. Pentru a aborda în mod eficient provocările legate de climă și energie, este esențial de combinat măsuri nemateriale cu măsuri materiale. Măsurile nemateriale promovează schimbarea comportamentală și implicarea comunității, în timp ce măsurile materiale asigură infrastructura și sistemele necesare.

Pentru a elabora un portofoliu cuprinzător de acțiuni, municipalitatea ar trebui să ia următoarele măsuri:

- evaluarea impactului potențial al fiecărei acțiuni, estimând contribuția acesteia la atingerea obiectivelor și scopurilor, cum ar fi economiile de energie, reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, protejarea populațiilor vulnerabile de pericolele climatice, reducerea la minim a daunelor cauzate clădirilor și economiile de cheltuieli pe energie pentru familiile vulnerabile;
- evaluarea detaliată a riscurilor pentru a anticipa atât consecințele pozitive, cât și cele negative neintenționate ale fiecărei acțiuni asupra comunității, economiei și mediului, luând în considerare, de exemplu, impactul asupra calității aerului, a poluării apei, a cererii de energie, a accesibilității locuințelor și a costurilor pentru gospodăriile cu venituri mici;

- elaborarea unui plan financiar prin estimarea costurilor legate de fiecare acțiune și identificarea surselor potențiale de finanțare;
- evaluarea sprijinului public prin înțelegerea nivelului de acceptare și a rezistenței potențiale la fiecare acțiune propusă în comunitate;
- evaluarea potențialelor perturbări care pot apărea în urma implementării fiecărei acțiuni, în special în cazul proiectelor de infrastructură la scară largă, pentru a atenua orice efecte negative;
- asigurarea alinierii strategice prin evaluarea compatibilității fiecărei acțiuni cu viziunea și obiectivele pe termen lung ale municipalității, garantând că toate eforturile contribuie la decarbonizare, reziliență și atenuarea sărăciei energetice.

Pentru fiecare dintre cei trei piloni, ar trebui luate în considerare următoarele aspecte:

- **Acțiunile de atenuare a GES:** toate sectoarele relevante generatoare de emisii ar trebui abordate pentru a realiza reducerea planificată a emisiilor de GES. Fiecare acțiune ar trebui să includă o estimare a economiilor de energie, a producției de energie din surse regenerabile și a reducerii totale a emisiilor pentru fiecare sector care produce emisii. În *sectoarele legate de energie,* aceasta este asociată în principal cu măsurile de reducere a consumului de energie și a emisiilor de GES aferente; de exemplu, prin creșterea eficienței energetice, creșterea ponderii energiei din surse regenerabile și optimizarea sau gestionarea cererii de energie prin utilizarea tehnologiilor inteligente sau prin schimbări comportamentale. În acest context, ar trebui respectat principiul „eficiența energetică înainte de toate" (**Caseta 9**).
- Pe de altă parte, pentru a reduce emisiile asociate *sectoarelor care nu au legătură cu energia* [și anume deșeurile sau agricultura, silvicultura și alte utilizări ale terenurilor (ASAUT)], pot fi planificate astfel de strategii precum reducerea deșeurilor, agricultura durabilă și reîmpădurirea. În sectorul deșeurilor, ar trebui să se acorde prioritate acțiunilor de promovare a prevenirii generării deșeurilor. Alte exemple de acțiuni de reducere a emisiilor de GES asociate sectoarelor care nu au legătură cu energia includ programele de compostare, practicile agroforestiere și investițiile în infrastructura verde.

Caseta 9. Principiul „eficiența energetică înainte de toate"

Principiul „eficiența energetică înainte de toate" (pe baza Directivei revizuite a UE privind eficiența energetică) este un concept director în politica și planificarea energetică, care acordă prioritate eficienței energetice ca strategie principală pentru realizarea durabilității energetice. Acest principiu se bazează pe ideea că reducerea consumului de energie prin tehnologii, practici și comportamente eficiente este deseori modalitatea cea mai rentabilă și mai benefică pentru mediu de a satisface cererile de energie. Prin urmare, în conformitate cu Directiva, acest principiu ar trebui aplicat în toate scenariile și deciziile politice, de planificare și investiționale majore și relevante prin analizele cost-beneficiu corespunzătoare.

- Următoarea diagramă (figura 8) oferă o imagine de ansamblu a modului de abordare a acțiunilor de atenuare.

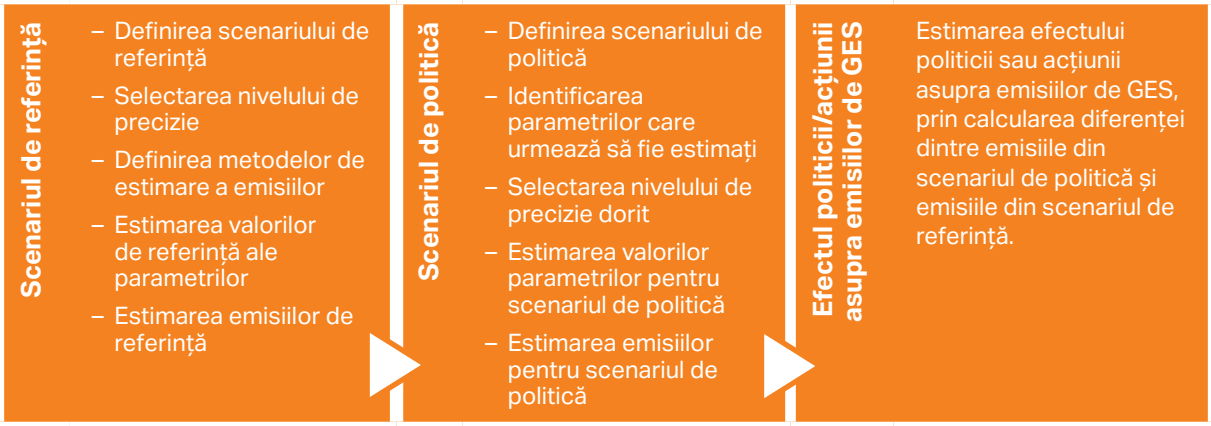
Figura 8. Planificarea acțiunilor de atenuare: prezentare generală cu exemple de acțiuni

ATENUARE				
EVALUAREA ATENUĂRII			**OBIECTIV**	**PRINCIPALELE DOMENII DE ACȚIUNE**
INVENTARUL DE REFERINȚĂ AL EMISIILOR (BEI)			CE?	CUM?
SECTOARE ENERGETICE	CERERE	**CLĂDIRI ȘI TRANSPORT**	**OBIECTIV DE REDUCERE A EMISIILOR DE GES** UNITATE: % tCO_2-echiv	De ex.: anveloparea clădirilor, energie regenerabilă pentru încălzirea spațiilor, management energetic, certificare, taxe pe emisiile de carbon asociate energiei
SECTOARE ENERGETICE	FURNIZARE	**FURNIZAREA ENERGIEI**		De ex.: panouri fotovoltaice, centrale eoliene, comunități de energie regenerabilă, obligații pentru furnizorii de energie, aplicarea standardelor, planificarea utilizării terenurilor
SECTOARE NON-ENERGETICE		**ALTE SECTOARE (FĂRĂ LEGĂTURĂ CU ENERGIA)**		De ex.: regenerare urbană, planificarea utilizării terenurilor, practici de gestionare a deșeurilor

Sursa: Elaborat de către CCC

Atunci când își elaborează portofoliul de acțiuni de atenuare, municipalitatea ar trebui să efectueze o evaluare *ex ante*, și anume ar trebui să își estimeze eficacitatea în ceea ce privește atingerea obiectivului dorit de reducere a emisiilor de GES. În acest scop, ar trebui elaborat un scenariu de bază, care să descrie modul în care emisiile de GES ar evolua până în anul-țintă în lipsa acțiunilor evaluate (și anume, incluzând politicile și acțiunile deja în proces de implementare). Apoi, ar trebui elaborat un scenariu de politică, care să prezinte condițiile care ar putea apărea în urma implementării acțiunilor evaluate și să estimeze nivelul emisiilor corespunzător acestui scenariu de politică. În cele din urmă, ar trebui să se calculeze efectele viitoare preconizate ale GES ale fiecărei acțiuni prin reducerea emisiilor de referință din emisiile scenariului de politică. Procesul este prezentat succint în figura 9.

Figura 9. Modul de estimare a efectelor preconizate ale GES ale acțiunilor de atenuare (evaluare ex ante)

Sursa: Elaborat de către CCC pe baza „Protocolului privind gazele cu efect de seră – Standard de politică și acțiune" (WRI, 2014)

– **Acțiuni de adaptare:** Impactul potențial legat de schimbările climatice rezultă din riscuri, care sunt o combinație de pericole, expunere, vulnerabilitate și pot fi, de asemenea, afectate de capacitatea de adaptare.[33] Municipalitățile ar trebui să includă acțiuni care să abordeze toate pericolele relevante cu grad ridicat de risc identificate în evaluarea riscurilor și vulnerabilității (ERV) din PAEDC. Aceste acțiuni ar trebui să fie în concordanță cu scopurile de adaptare stabilite. Figura 10 prezintă câteva exemple ale modului în care acțiunile pot contribui la atingerea a trei exemple de scopuri, care sunt legate de căldură extremă, inundații și, respectiv, mișcări de masă (alunecări de teren). După cum se poate observa, pentru atingerea fiecărui scop de adaptare pot fi implementate mai multe acțiuni, iar tipurile acestora pot varia, incluzând atât acțiuni nemateriale (de exemplu, guvernanța), cât și acțiuni materiale (de exemplu, infrastructura).

Figura 10. Planificarea acțiunilor de adaptare: prezentare generală cu exemple de acțiuni

<table>
<tr><th colspan="4">ADAPTARE</th></tr>
<tr><th>EVALUAREA ADAPTĂRII</th><th colspan="2">OBIECTIV(E)</th><th>PRINCIPALELE DOMENII DE ACȚIUNE</th></tr>
<tr><td>RISK AND VULNERABILITY ASSESS. (RVA)</td><td colspan="2">CE?</td><td>CUM?</td></tr>
<tr><td>CĂLDURĂ EXTREMĂ</td><td rowspan="10">CREȘTEREA REZILIENȚEI
Mai multe opțiuni posibile: reducerea expunerii / vulnerabilității / riscurilor / impacturilor / creșterea capacității de adaptare</td><td rowspan="3">De ex.: Reducerea cu 60%, până în 2030, a riscului de îmbolnăviri asociate căldurii în comunitate</td><td rowspan="3">De ex.: Instituirea unui sistem de avertizare timpurie pentru valurile de căldură, desfășurarea campaniilor de informare a populației, amenajarea centrelor de răcorire (de ex., în clădiri publice), îmbunătățirea proiectării clădirilor și implementarea măsurilor de renovare</td></tr>
<tr><td>FRIG EXTREM</td></tr>
<tr><td>PRECIPITAȚII ABUNDENTE</td></tr>
<tr><td>INUNDAȚII ȘI CREȘTEREA NIVELULUI MĂRII</td><td rowspan="3">De ex.: Protejarea, până în 2025, a cel puțin 80% din terenurile agricole situate în zone predispuse la inundații</td><td rowspan="3">De ex.: Proiectarea și planificarea măsurilor de protecție împotriva inundațiilor (diguri, bariere de protecție etc.), dezvoltarea practicilor agricole reziliente la schimbările climatice, dezvoltarea unui sistem de avertizare la inundații, implementarea măsurilor naturale de reducere a riscului de inundații (zone umede, lunci inundabile etc.)</td></tr>
<tr><td>SECETĂ ȘI DEFICIT DE APĂ</td></tr>
<tr><td>FURTUNI</td></tr>
<tr><td>MIȘCĂRI DE MASĂ</td><td rowspan="4">De ex.: Îmbunătățirea rezilienței sectorului transporturilor prin reducerea cu 80%, până în 2029, a riscului de închidere a drumurilor din cauza alunecărilor de teren</td><td rowspan="4">De ex.: Implementarea măsurilor de reducere a riscului de alunecări de teren (stabilizarea versanților, ziduri de sprijin, îmbunătățirea drenajului etc.), modernizarea infrastructurii rutiere, utilizarea materialelor rezistente la alunecări de teren, elaborarea planurilor de intervenție în situații de urgență, aplicarea normelor și reglementărilor în construcții.</td></tr>
<tr><td>INCENDII DE VEGETAȚIE</td></tr>
<tr><td>SCHIMBĂRI CHIMICE</td></tr>
<tr><td>PERICOLE BIOLOGICE</td></tr>
</table>

Sursa: Elaborat de către CCC

– **Acțiuni privind sărăcia energetică:** Pentru a aborda întregul domeniu de aplicare al sărăciei energetice și complexitatea acestei probleme, municipalitățile se pot baza pe mai multe seturi de instrumente și pot adopta diverse abordări pentru manifestările specifice ale sărăciei energetice în contextul lor local. Acțiunile propuse trebuie să fie coerente cu rezultatele etapelor anterioare, în conformitate cu macrozonele și indicatorii care definesc sărăcia energetică locală în municipalitate, precum și cu obiectivul stabilit. De asemenea, în acest caz, principiul „eficiența energetică înainte de toate" (**Caseta 9**) poate fi relevant pentru ghidarea deciziei privind acțiunile care trebuie implementate. După cum este prezentat în Figura 11, structura utilizată pentru a prezenta acțiuni în acest caz corespunde cu clasificarea în macrodomenii de intervenție utilizată pentru evaluarea sărăciei energetice.

[33] Pentru o definiție a acestor concepte, consultați **Caseta 8.**

În cadrul acestui pilon pot fi propuse numeroase tipuri de măsuri. Variind de la măsuri fizice și tehnologice la schimbări de cunoștințe și de comportament, inițiativele privind sărăcia energetică se axează pe un sprijin specific pentru populațiile expuse riscului de a nu-și satisface nevoile energetice de bază. Măsurile de eficiență energetică planificate în principal în cadrul pilonului de atenuare a schimbărilor climatice pot, de asemenea, aborda în mod indirect sărăcia energetică. O măsură privind sărăcia energetică se distinge de măsurile de atenuare prin faptul că se axează pe grupuri specifice vulnerabile din punct de vedere energetic, inclusiv, de exemplu, gospodăriile cu venituri mici, femeile și persoanele în vârstă.

Unele exemple includ:

- construirea adăposturilor climatice, care oferă opțiuni de răcire accesibile pentru populațiile vulnerabile, în special pentru cele expuse unui risc ridicat în timpul căldurii extreme;
- implementarea unor politici adaptate care sporesc eficiența energetică și accesibilitatea financiară în clădirile locative și în mediul urban, prin acordarea sprijinului financiar pentru măsuri de îmbunătățire a eficienței energetice, astfel încât gospodăriile cu venituri reduse să își poată permite realizarea acestor modernizări;
- susținerea comunităților de energie din surse regenerabile în zonele cu o pondere ridicată a persoanelor expuse riscului de sărăcie energetică;
- reducerea taxelor pentru transportul public.

Figura 11. Planificarea acțiunilor privind sărăcia energetică: prezentare generală cu exemple de acțiuni

SĂRĂCIE ENERGETICĂ		
EVALUAREA SĂRĂCIEI ENERGETICE	**OBIECTIVE**	**PRINCIPALELE DOMENII DE ACȚIUNE**
DOMENIU PRINCIPAL	CE?	CUM?
CLIMĂ	**COMBATEREA SĂRĂCIEI ENERGETICE PÂNĂ ÎN 2030 + OBIECTIV(E) SPECIFIC(E)** UNITATE: ÎN FUNCȚIE DE OBIECTIV(E)	De ex.: Sprijin financiar pentru adaptarea la fenomene meteorologice extreme; extinderea spațiilor urbane de adăpostire și a spațiilor verzi
FACILITĂȚI / LOCUINȚE		De ex.: Certificarea clădirilor; comunități energetice; mecanisme de finanțare în funcție de venit
MOBILITATE		De ex.: Transport public gratuit; abonamente de transport acordate în funcție de venit; aplicație de mobilitate inteligentă destinată persoanelor vulnerabile
SOCIO-ECONOMIC		De ex.: Birouri locale pentru energie; vouchere și granturi pentru energie; comunități de energie regenerabilă
CADRUL DE POLITICI ȘI DE REGLEMENTARE		De ex.: Definirea la nivel local a autoconsumului de energie; standarde minime de eficiență energetică pentru locuințele oferite spre închiriere
PARTICIPARE / CREȘTEREA GRADULUI DE CONȘTIENTIZARE		De ex.: Aplicații privind clima și/sau mobilitatea inteligentă; instruiri și campanii privind utilizarea energiei

Sursa: Elaborat de către CCC

– **Acțiuni integrate:** adoptând o abordare holistică, municipalitățile pot spori la maxim eficacitatea acțiunilor lor și pot crea sinergii între diferiți piloni sau obiective. Această abordare integrată poate genera efecte multiple (coefecte/cobeneficii) în alte sectoare/pericole/macrozone sau chiar în alți piloni, precum și beneficii conexe, în care o singură acțiune abordează provocări multiple, sporind eficiența și impactul. Cu toate acestea, este necesară o analiză atentă a interacțiunilor dintre

acțiuni pentru a identifica potențialele beneficii conexe și pentru a reduce la minim consecințele nedorite (compromisurile). Colaborarea cu diferite părți interesate, inclusiv cu publicul, cu departamentele municipale și cu alți actori relevanți, este esențială încă de la început pentru ca vocile lor să fie auzite și ca preocupările lor să fie abordate. Toate acestea contribuie, în cele din urmă, la elaborarea unei strategii mai cuprinzătoare și mai durabile care promovează bunăstarea comunității în ansamblu.

După cum se poate observa în Figura 12, municipalitățile pot planifica acțiuni integrate care generează cobeneficii în cadrul aceluiași pilon. De exemplu, acțiunile pot aborda:

- două sau mai multe *sectoare de atenuare*[34] (de exemplu, un sistem de termoficare care integrează producția agentului termic cu procesele industriale, consultați „M");
- două sau mai multe *pericole climatice*[35] (de exemplu, un proiect de stabilizare a terenului care integrează reîmpădurirea și poate aborda deplasările în masă și inundațiile, consultați „A");
- două sau mai multe *macrozone ale sărăciei energetice*[36] (de exemplu, opțiuni de mobilitate durabilă pentru gospodăriile cu venituri mici, consultați „E").

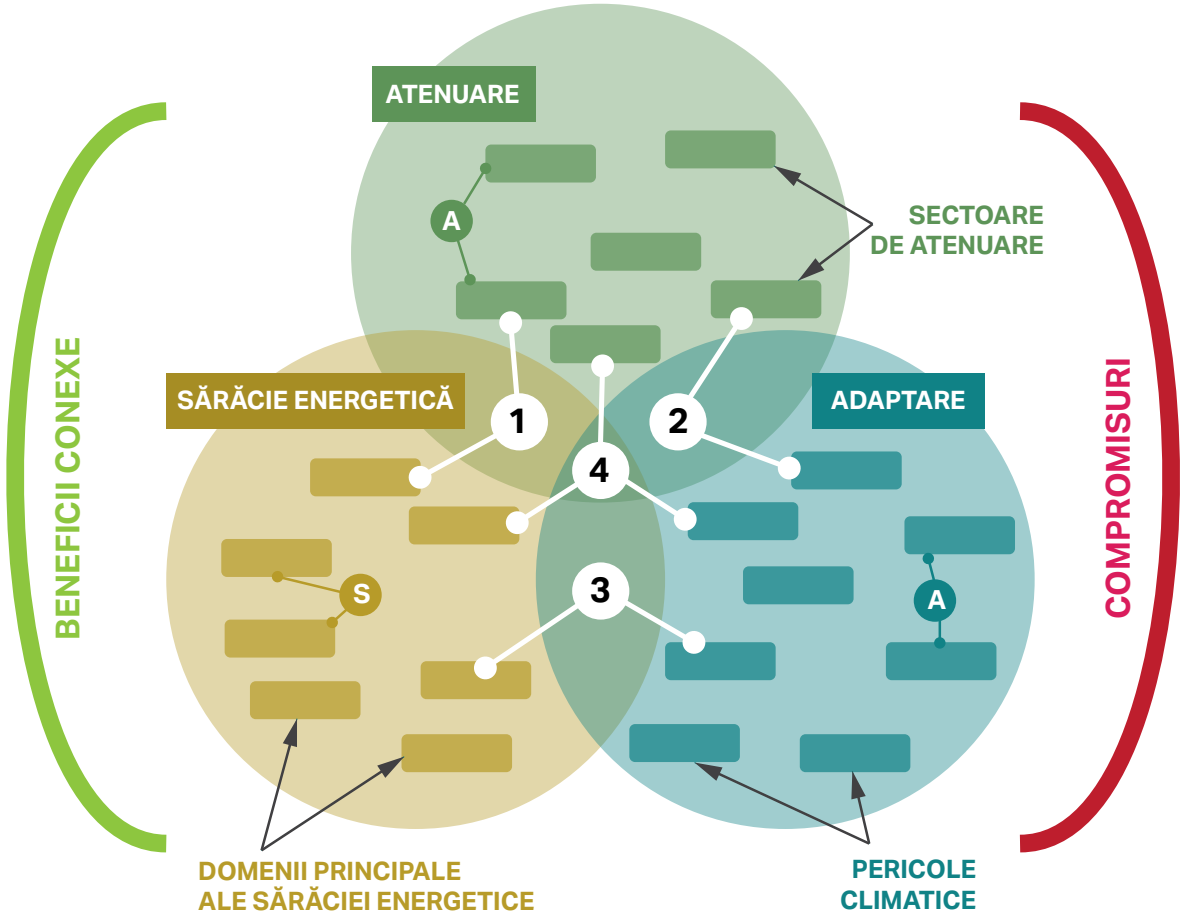
De asemenea, co-beneficiile pot fi obținute prin abordarea simultană a doi piloni (consultați „1", „2" sau „3" în figura de mai jos) sau a tuturor pilonilor (de exemplu, modernizarea clădirilor rezidențiale cu venituri mici cu caracteristici eficiente din punct de vedere energetic și reziliente la schimbările climatice, consultați „4"). În toate cazurile, trebuie luate în considerare beneficiile conexe și compromisurile.

[34] Sectoare de atenuare: clădiri rezidențiale, clădiri municipale, iluminat public, industrie, transporturi, deșeuri și ape uzate, ASAUT, producția de energie electrică și producția de căldură/rece.

[35] Pericole legate de adaptare: căldură extremă, frig extrem, precipitații abundente, inundații/creșterea nivelului mării, mișcări de masă, incendii forestiere, furtuni, secetă și deficit de apă, schimbări chimice și pericole biologice.

[36] Macrozonele afectate de sărăcia energetică: clima, mobilitatea, facilitățile și locuințele, aspectele socioeconomice.

Figura 12. Planificarea acțiunilor integrate

Sursa: Elaborat de către CCC

Pentru a asigura implementarea cu succes a acestor acțiuni, este important de elaborat un plan clar care să prevadă alocarea resurselor necesare și implicarea părților interesate, stabilirea unui calendar realist pentru implementarea lor și evaluarea impactului acestora. Municipalitățile pot sprijini și mobiliza implementarea și monitorizarea diferitelor tipuri de acțiuni, inclusiv acțiunile fizice și tehnologice, economice și financiare, guvernanța și reglementarea, precum și schimbările de cunoștințe și de comportament. Asigurând o combinație corespunzătoare de tipuri de acțiuni, municipalitățile pot implica diferite părți interesate și pot promova acțiunile climatice chiar și în sectoarele în care municipalitățile nu au control direct.

De asemenea, organizarea acțiunilor într-un portofoliu, care include o serie de fișe detaliate, poate contribui la raționalizarea procesului și facilitarea monitorizării și evaluării. Pentru a standardiza procesul, poate fi utilizat un model de colectare a informațiilor necesare.

5.1.2. Evaluarea beneficiilor și compromisurilor acțiunilor de atenuare a GES asupra calității aerului la nivel local

Acțiunile planificate în cadrul PAEDC-urilor pot avea, de asemenea, sinergii și compromisuri care depășesc domeniile atenuării, adaptării și sărăciei energetice. Multe măsuri implementate pentru a reduce emisiile de GES pot îmbunătăți, de asemenea, calitatea aerului, deoarece deseori implică reducerea consumului de energie și promovarea utilizării unor surse de energie mai curate. (Peduzzi et al. 2020) De exemplu,

creșterea eficienței energetice a clădirilor poate reduce nevoia de încălzire și răcire, ceea ce, la rândul său, poate reduce emisiile de poluanți atmosferici, cum ar fi particulele în suspensie (PM) și oxizii de azot (NOx). În mod similar, promovarea utilizării unor vehicule electrice sau hibride mai eficiente sau reducerea utilizării transportului privat pot reduce emisiile de poluanți atmosferici generate de transport. (Peduzzi et al. 2020)

Evaluarea impactului acțiunilor planificate de atenuare a GES asupra calității aerului la nivel local este un pas important pentru optimizarea politicilor de atenuare a schimbărilor climatice și a politicilor de calitate a aerului la nivel urban. Astfel, municipalitățile pot elabora politici urbane mai eficiente și mai durabile, valorificând pe deplin sinergiile potențiale, inclusiv impactul acțiunilor lor de atenuare planificate asupra sănătății și mediului, astfel încât să ia decizii în cunoștință de cauză cu privire la PAEDC-urile lor.

În cadrul CoM, acțiunile de atenuare a GES au îmbunătățit, în general, calitatea aerului în majoritatea orașelor. (Monforti-Ferrario et al. 2018) Cu toate acestea, există și cazuri în care calitatea aerului poate fi deteriorată din cauza acțiunilor locale de atenuare a GES. Un exemplu notabil este legat de arderea biomasei în sectorul locativ, care poate contribui la reducerea GES (pe baza ipotezelor privind biomasa referitoare la bilanțul carbonului, dacă biomasa este recoltată în mod durabil), chiar dacă poate înrăutăți calitatea aerului, deoarece deseori contribuie la creșterea emisiilor și a concentrației de particule fine în suspensie (PM2,5). (Peduzzi et al. 2020; Bastos et al. 2026)

Pentru ca semnatarii CoM East să aibă o imagine de ansamblu rapidă asupra impactului opțiunilor lor de planificare a acțiunilor asupra calității aerului, fără sarcini suplimentare asupra colectării datelor, sunt disponibile două instrumente simplificate, adaptate în mod specific la contextul Convenției Primarilor. În special, acestea permit:

- să evalueze consecințele potențiale ale acțiunilor de atenuare propuse asupra calității aerului, prin compararea economiilor de energie din acțiunile PAEDC cu inventarele de referință ale emisiilor (IRE-urile);
- să evalueze modul în care a fost afectată calitatea aerului, comparând inventarele de referință (IRE-urile) și de monitorizare ale emisiilor (IME-urile).

Ambele instrumente sunt disponibile pe platforma de raportare MyCovenant.

De asemenea, pentru a evalua consecințele potențiale ale acțiunilor de atenuare planificate asupra calității aerului la nivel local, semnatarii pot utiliza modele de calitate a aerului, cum ar fi SHERPA. (Pisoni et al. 2024) SHERPA este un instrument de modelare rapidă care poate fi utilizat pentru a estima impactul diferitelor scenarii de emisii asupra calității aerului și impactul aferent asupra sănătății și care poate fi aplicat la nivel urban. (Monforti-Ferrario et al. 2018)[37]

5.1.3. Pregătirea pentru implementare și monitorizare

Menținerea unui mediu favorabil pe tot parcursul implementării acțiunii este esențială. Aceasta include cadrul de reglementare, structura de guvernanță și colaborarea cu părțile interesate relevante și/sau cu publicul. Solicitarea sprijinului altor niveluri ale administrației publice poate fi, de asemenea, necesară pentru implementarea cu succes a acțiunilor. Se recomandă să fie luate în considerare perturbările posibile în timpul implementării acțiunilor, care ar determina municipalitățile să ajusteze acțiunile, în caz de necesitate, pentru atingerea obiectivelor preconizate.

[37] Instrumentul este disponibil online pe pagina https://jeodpp.jrc.ec.europa.eu/eu/vaas/voila/render/sherpa/sherpa/Sherpa.ipynb.

Pentru a pregăti implementarea și monitorizarea acțiunilor, este recomandabil să se stabilească indicatori relevanți la nivel de acțiune care să permită măsurarea i) impactului acțiunii; ii) implementării acțiunii; și iii) potențialelor (co)beneficii sau compromisuri. Monitorizând progresele cu o frecvență corespunzătoare, municipalitatea poate evalua dacă progresele sunt în conformitate cu așteptările sau dacă planul trebuie modificat sau ajustat. De asemenea, monitorizând progresele înregistrate la nivel de acțiune, poate fi înțeleasă etapa la care a ajuns municipalitatea în procesul său de implementare a acțiunii în domeniul climei și se poate de contribuit la monitorizarea generală a procesului, astfel cum se explică în secțiunea 6.

Orientări detaliate sunt prezentate în documentul complementar nr. 4 din Ghidul CoM al UE intitulat „Modalități de planificare a acțiunilor de atenuare, adaptare și combatere a sărăciei energetice"

5.2. Identificarea și asigurarea unei finanțări corespunzătoare

Deseori municipalitățile se confruntă cu provocări în ceea ce privește asigurarea fondurilor necesare pentru a-și atinge obiectivele climatice, caz în care pot fi necesare investiții substanțiale în proiecte legate de eficiența energetică și energia din surse regenerabile, precum și în infrastructura de adaptare.

Pentru a asigura implementarea cu succes a PAEDC-urilor, este esențial să se depășească etapa de definire a acțiunilor în domeniul climei și al energiei și să se evalueze implicațiile financiare ale acestora. Aceasta include estimarea costurilor totale de investiții și a costurilor neinvestiționale, identificarea surselor de finanțare disponibile și elaborarea unei strategii provizorii de finanțare pentru acoperirea deficitelor de finanțare posibile.

Capacitatea de a accesa diverse mecanisme, modele și instrumente de finanțare este esențială pentru asigurarea stabilității și continuității procesului și pentru susținerea tranziției către sisteme urbane cu emisii scăzute de dioxid de carbon, reziliente și durabile.

Pentru a sprijini acțiunile în domeniul climei și al energiei este disponibilă o gamă largă de instrumente, incluzând atât abordări bine stabilite, cât și soluții mai inovatoare sau bazate pe implicarea comunității. Aceste instrumente variază în ceea ce privește sursele de finanțare, structura contractuală, nivelul de partajare a riscurilor și implicarea actorilor privați sau publici, oferind municipalităților mai multe opțiuni care să corespundă nevoilor lor specifice și tipurilor lor de proiecte.

Instrumentele tradiționale includ finanțarea publică, cum ar fi granturile, stimulentele fiscale și împrumuturile preferențiale, care sprijină municipalitățile, în acoperirea costurilor inițiale ale proiectelor durabile. Opțiunile de finanțare privată, cum ar fi obligațiunile tradiționale, leasingul și finanțarea furnizorilor, ajută municipalitățile să achiziționeze o infrastructură eficientă din punct de vedere energetic fără investiții inițiale mari. Aceste mecanisme sunt esențiale pentru lansarea și finanțarea etapelor inițiale ale proiectelor privind eficiența energetică și energia din surse regenerabile.

Instrumentele inovatoare, cum ar fi Contractele de performanță energetică (CPE-urile) și Companiile de servicii energetice (CSE-urile), permit municipalităților să implementeze măsuri de eficiență energetică fără costuri inițiale, rambursate prin economii. De exemplu, municipalitățile pot atrage fonduri pentru finanțarea acțiunilor climatice prin obligațiuni verzi sau împrumuturi verzi. Finanțarea mixtă combină investițiile publice și private pentru a reduce riscurile și a facilita implementarea proiectelor la scară mai mare, sporind fezabilitatea lor financiară.

Instrumentele alternative se axează pe finanțarea bazată pe comunitate, cum ar fi finanțarea participativă și cooperativele energetice, care implică populațiile locale în finanțarea proiectelor privind energia din surse regenerabile sau eficiența energetică. Achizițiile comune și finanțarea carbonului permit colaborarea între municipalități, mediul de afaceri și publicul, facilitând finanțarea și implementarea unor proiecte de durabilitate la scară largă, partajând în același timp riscurile și beneficiile.

Fiecare dintre aceste mecanisme oferă avantaje și oportunități unice, permițând municipalităților să își adapteze strategiile de finanțare la nevoile și proiectele lor specifice. Utilizând aceste instrumente, municipalitățile pot înțelege mai bine cum să mobilizeze resursele disponibile pentru a asigura o finanțare corespunzătoare în toate fazele procesului PAEDC.

Caseta 10. Exemplu: Proiectele de finanțare ale Alaverdi

Semnatarul: Alaverdi (Armenia) | Populația: 36 621 Aderarea |: 2016

Proiectul „Consolidarea rezilienței comunitare prin eficiență energetică și dezvoltare cu emisii scăzute" a fost implementat de PNUD în parteneriat cu municipalitatea Alaverdi și este finanțat de Agenția Suedeză pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională (Sida) în perioada anilor 2022-2024.

Obiectivele programului au inclus: consolidarea rezilienței economice, de mediu și sociale a comunității consolidate Alaverdi; elaborarea, testarea și extinderea unui model reproductibil de dezvoltare comunitară eficientă din punct de vedere energetic și cu emisii scăzute de dioxid de carbon și sprijinirea angajamentelor Armeniei în temeiul Acordului de la Paris.

Principalele rezultate obținute sunt:

- 36 de clădiri locative din Alaverdi au fost modernizate termic;
- 2 clădiri au beneficiat de modernizare termică completă;
- 34 pentru recondiționarea parțială a eficienței energetice.

Un alt mecanism de finanțare disponibil este Fondul pentru Energii Regenerabile și Eficiență Energetică (Fondul R2E2), o organizație non-profit cu o experiență națională vastă în domeniul implementării și finanțării proiectelor de energie durabilă.

Orientări detaliate sunt prezentate în documentul complementar nr. 5 din Ghidul CoM al UE, intitulat „Instrumente financiare pentru acțiuni de atenuare, adaptare și combatere a sărăciei energetice".

5.3. Adoptarea și transmiterea PAEDC

După pregătirea PAEDC, acesta trebuie să fie aprobat oficial de către consiliul municipal sau de către un organism administrativ echivalent.

Municipalitățile care aderă la Convenție se angajează, de asemenea, să raporteze cu privire la planul de acțiune și la implementarea acestuia în termenele stabilite. Raportarea deschisă și transparentă a acțiunilor climatice locale contribuie la consolidarea încrederii, credibilității și responsabilității, permițând efectuarea unei analize profunde și agregarea datelor. Aceasta evidențiază rolul esențial al municipalităților în abordarea schimbărilor climatice, consolidează eforturile de promovare și sporește capacitatea acestora de a asigura finanțare și sprijin financiar. (Global Covenant of Mayors 2023)

Calendarul minim de raportare este următorul:

- PAEDC trebuie prezentat în termen de doi ani de la aderarea oficială la inițiativă;
- Rapoartele de monitorizare privind implementarea acțiunilor trebuie prezentate o dată la doi ani;

– Rapoartele de monitorizare însoțite de inventarele recente ale emisiilor de GES trebuie prezentate o dată la patru ani.

Orientări privind modul de raportare cu privire la PAEDC și implementarea acestuia sunt disponibile pe site-ul Convenției Primarilor – Europa.[38]

[38] Convenția Primarilor – pagina web a Europei privind raportarea

6. Implementarea și monitorizarea PAEDC

6.1. Strategii detaliate de implementare, cu obiective de etapă și indicatori

Etapa de implementare a unui PAEDC este cea mai importantă etapă a procesului. Aceasta necesită o planificare, coordonare și executare atentă pentru a asigura implementarea corespunzătoare a acțiunilor și obținerea rezultatelor dorite. Pentru implementarea PAEDC este nevoie de timp, eforturi și mijloace financiare substanțiale. Este esențial ca strategia de implementare să fie realistă, realizabilă și aliniată la obiectivele planului și să fie revizuită și actualizată periodic pentru a reflecta orice schimbări sau provocări care pot apărea în decursul procesului de implementare. La această etapă, municipalitățile ar trebui să acorde atenție potențialelor obstacole și rezultatelor neașteptate. De asemenea, schimbările legate de timp în domeniile politic, social și/sau economic pot pune sub semnul întrebării implementarea planului. Din acest motiv este necesar un plan solid, detaliat și coerent de management al proiectului.

Implementarea cu succes a PAEDC depinde în mare măsură de coerența și soliditatea procesului construit la etapa de inițiere (secțiunea 3): angajamentul politic continuu, mobilizarea resurselor umane și implicarea părților interesate și a publicului rămân factori esențiali la etapa de implementare.

Un factor-cheie pentru asigurarea implementării PAEDC este implicarea continuă a tuturor organismelor și departamentelor municipale. Responsabilitățile de gestionare a proiectelor ar trebui atribuite tuturor departamentelor și organismelor municipale relevante, asigurând cooperarea orizontală. Dacă este posibil, rolurile-cheie nu ar trebui să fie legate doar de funcții „politice” (funcții nepermanente supuse schimbărilor periodice), pentru ca schimbările anumitor poziții administrative să nu devină un obstacol pentru continuarea implementării planului. De asemenea, în cazul unor schimbări în sectoarele/domeniile/persoanele implicate în plan, informațiile detaliate privind elaborarea planului, inclusiv abordările metodologice și metodele de colectare a datelor, trebuie să fie bine documentate și accesibile.

Monitorizarea și comunicarea progreselor înregistrate cu privire la cei trei piloni ai PAEDC ar trebui să fie întotdeauna o componentă integrantă a implementării acestuia. Municipalitatea ar trebui să stabilească indicatorii-cheie legați de atenuare, adaptare și sărăcia energetică pentru monitorizarea progreselor (consultați detaliile în secțiunea 6.2).

În cele din urmă, deși implicarea părților interesate și sprijinul social pot varia în decursul perioadei de implementare, comunicarea rezultatelor și beneficiilor pentru public și pentru alte părți interesate ar trebui să fie regulată.

Câteva sfaturi pentru implementarea unui PAEDC:

- Adoptați o abordare de gestionare a proiectelor: controlul calendarului, controlul financiar, planificarea, analiza abaterilor și gestionarea riscurilor. Utilizați o procedură de management al calității, identificați etapele-cheie și rezultatele preconizate.
- Împărțiți strategia de implementare în diferite părți și selectați clar rolurile responsabile. Asigurați o formare corespunzătoare pentru personal și persoanele direct implicate în procesul de implementare.
- Stabiliți proceduri și procese specifice pentru implementarea fiecărei părți a PAEDC. Un sistem de calitate este un instrument util pentru ca procedurile să fie în conformitate cu obiectivele.

- Anticipați evenimentele viitoare și luați în considerare etapele de negociere și administrative, pe care municipalitatea trebuie să le treacă pentru a începe un proiect. De obicei, pentru proiectele publice este nevoie de timp pentru a obține autorizații și aprobări. În acest caz, o strategie precisă, inclusiv un plan de urgență, poate fi util, în special la începutul fazei de implementare a PAEDC.
- Stabiliți și utilizați indicatori pentru urmărirea și monitorizarea planului, și anume axarea pe parametrii legați de desfășurarea concretă a acțiunilor. Acestea pot include ponderea acțiunilor care sunt implementate la termenul stabilit, ponderea măsurilor totale implementate, procentul de abateri bugetare sau procentul de reducere a emisiilor asociat măsurilor deja implementate. În mod ideal, aceasta este însoțită de un plan pentru iterații și ajustări viitoare ale PAEDC, de exemplu pe baza rezultatelor monitorizării, lecțiilor învățate sau provocărilor apărute.
- Identificați obstacolele și provocările posibile (inclusiv nevoile financiare) și pregătiți strategii pentru abordarea acestora, inclusiv rezistența la schimbare, lipsa resurselor și prioritățile conflictuale.
- Planificați activitățile de monitorizare cu părțile interesate, stabilind un calendar al întâlnirilor pentru a le informa despre procesul de implementare și a le implica în acesta. În timpul acestor întâlniri ar putea apărea idei interesante sau ar putea fi identificate bariere sociale viitoare posibile.
- Motivați și oferiți instruire și sprijin echipei. Membrii personalului intern sunt părți interesate importante.
- Informați periodic consiliul municipal (sau organismul echivalent) și politicienii pentru a asigura angajamentul lor și orientarea strategică.

Caseta 11. Greșeli obișnuite care trebuie evitate în faza de implementare

- Lipsa unor scopuri și obiective clare;
- Implicarea insuficientă a părților interesate;
- Planificarea și gestionarea necorespunzătoare a proiectelor;
- Neefectuarea monitorizării și evaluării progresului;
- Lipsa unei planificări de contingență;
- Neadaptarea la condițiile în schimbare;
- Instruire și sprijin necorespunzător pentru membrii echipei;
- Comunicare deficitară cu părțile interesate și cu publicul.

6.2. Monitorizarea și raportarea progreselor înregistrate

Monitorizarea progreselor este o componentă importantă a procesului de implementare a PAEDC. Acesta are ca scop evaluarea periodică a rezultatelor proceselor implementate, a stadiului de avansare a acțiunilor și a progreselor înregistrate în direcția atingerii obiectivelor stabilite. (Bertoldi P. (eds) 2018)

Printr-un proces de monitorizare bine organizat și eficient, municipalitățile pot răspunde la următoarele întrebări:

- Avansăm în procesul de atingere a obiectivelor în domeniul climei și energiei?
- Ce puncte slabe au redus eficacitatea politicilor/acțiunilor?
- Cum putem îmbunătăți eficiența și calitatea rezultatelor?
- Care sunt provocările posibile pe care trebuie să le abordăm?

Prin urmare, procesele de monitorizare ajută municipalitățile să identifice și să elimine întârzierile, lacunele sau rezultatele slabe care altfel ar putea fi identificate prea târziu sau

chiar ar putea rămâne neobservate, precum și să recunoască practicile de succes care pot fi reproduse. Municipalitățile pot, de asemenea, să reflecteze asupra îmbunătățirilor și modificărilor posibile ale procesului pentru a-i spori eficiența. De asemenea, procesul de monitorizare oferă posibilitatea de a evalua impactul schimbărilor în contextul local și în structura municipală care sunt cauzate de lansarea procesului PAEDC. (Covenant of Mayors - Europe Office 2020) Monitorizarea prezintă situația acțiunilor climatice locale, arată dacă municipalitatea avansează în procesul de atingere a obiectivului și identifică factorii care afectează rezultatele.

Abordarea CoM oferă cadru pentru stabilirea unor scopuri clare și măsurabile, bine aliniate la viziunea și strategia municipalităților, precum și pentru selectarea indicatorilor-cheie de performanță. În ceea ce privește procesul PAEDC, municipalitățile vor monitoriza schimbările din structura lor municipală, capacitatea de personal alocată pentru implementarea planului, bugetul cheltuit și progresele generale înregistrate în direcția atingerii obiectivului. Prin procesul de monitorizare, municipalitățile evaluează evoluția consumului și producției de energie, precum și a emisiilor lor de GES, orice schimbare a riscurilor și vulnerabilităților lor, dar și a evaluărilor sărăciei energetice, utilizând aceleași metode ca în cazul evaluărilor inițiale. De asemenea, acestea vor evalua progresele înregistrate și rezultatele obținute în urma implementării acțiunilor lor în cadrul fiecărui pilon specific:

- *Atenuarea*

  Semnatarii pregătesc inventarele de monitorizare a emisiilor (IME-urile), utilizând aceeași abordare și aceleași metode ca și IRE. Compilarea inventarelor GES în mod regulat permite monitorizarea și urmărirea progreselor globale înregistrate în direcția atingerii obiectivului (obiectivelor) de reducere a emisiilor. De asemenea, trebuie verificat stadiul implementării acțiunilor, pentru a înțelege dacă există acțiuni care au fost întârziate sau anulate și dacă acțiunile finalizate au atins rezultatele preconizate. Această evaluare va contribui, de asemenea, la identificarea barierelor și provocărilor întâmpinate și la aprecierea punctelor forte și a punctelor slabe ale planului.

- *Adaptarea*

  Modificările nivelului de impact și ale intensității pericolelor climatice identificate, precum și ale sectoarelor vulnerabile identificate și ale grupurilor vulnerabile de populație pot fi înregistrate în versiunea actualizată a evaluării riscurilor și a vulnerabilității. De asemenea, este important să se evalueze periodic progresul acțiunilor planificate și să se verifice rezultatele reale în raport cu obiectivele stabilite la elaborarea planului. De asemenea, ar putea fi necesar ca unele acțiuni să fie ajustate sau amânate sau să fie elaborate altele noi pe baza rezultatelor monitorizării. (Agenția Europeană de Mediu 2016)

  În comparație cu ceilalți piloni ai CoM, două elemente caracterizează în mod specific procesul de monitorizare a adaptării la schimbările climatice: i) termenele ar putea fi neconforme, deoarece ar putea fi necesare perioade mai lungi pentru a evalua progresele înregistrate de acțiuni; ii), incertitudinea inerentă a evenimentelor legate de schimbările climatice poate influența ERV, acțiunile și rezultatele monitorizării ulterioare, astfel fiind necesare actualizări periodice utilizând date privind modificările observate, atunci când acestea sunt disponibile (**UNFCCC 2023**). Acțiunile de adaptare deseori se concentrează pe prevenire, iar aceste două elemente-cheie pot influența în mod semnificativ caracterul corespunzător

și calendarul acțiunilor planificate inițial. Aceasta subliniază importanța includerii rezultatelor preconizate pe termen scurt și lung în acțiuni, a selectării unor indicatori potriviți pentru a monitoriza progresele implementării acțiunilor și a stabilirii unor obiective de adaptare cuantificate, alinieze la pericolele identificate.

– *Accesul la energie și sărăcia energetică*

  Bazele metodologice ale pilonului privind accesul la energie și sărăcia energetică recomandă identificarea indicatorilor considerați importanți pentru monitorizare încă la etapa de evaluare. Prin urmare, procesul de monitorizare se bazează pe indicatorii selectați pentru monitorizare, pentru care semnatarii pot declara valoarea-țintă preconizată. Modificările valorilor indicatorilor selectați și compararea acestora cu valorile-țintă preconizate permit urmărirea eficientă a progreselor înregistrate în îmbunătățirea accesului la energie și reducerea sărăciei, precum și evaluarea rezultatelor acțiunilor întreprinse. De asemenea, acțiunile pot fi ajustate și adaptate pentru a fi realiniate la obiectivele inițiale și pentru a reveni la traiectoria planificată. În cazul în care intervin schimbări care modifică contextul, cadrul permite revenirea la etapa de evaluare, în care pot fi identificați și integrați indicatori suplimentari pentru a asigura menținerea relevanței procesului.

În cazul unor modificări semnificative ale planurilor existente, semnatarii pot revizui secțiunile afectate ale PAEDC și le pot prezenta din nou, de preferință după adoptarea planului actualizat de către consiliul municipal.

Exercițiul de monitorizare ar trebui să fie considerat de consiliul municipal și de administrația municipală ca o oportunitate de a reevalua strategia și acțiunile PAEDC, având în vedere progresele realizate, cunoștințele și competențele noi disponibile, contextul de reglementare modificat și cele mai recente oportunități tehnologice sau financiare pentru proiecte în domeniul energiei durabile și/sau pentru acțiuni de adaptare. Prin procesul de monitorizare, PAEDC poate fi actualizat și poate reflecta schimbările și transformările care au loc în municipalitate, devenind un document dinamic.

În cele din urmă, activitatea de monitorizare poate consolida încrederea părților interesate prin demonstrarea responsabilității și transparenței și poate consolida comunicarea cu publicul prin actualizări periodice privind progresele, provocările, oportunitățile și nevoile emergente.

7. Opțiunile coordonate și sprijinul pentru municipalitățile mici

7.1. PAEDC-urile comune

Elaborarea unui PAEDC poate fi percepută ca un efort care consumă timp și resurse, în special de către municipalitățile mici și mijlocii.

Municipalitățile au evidențiat deseori provocări legate de:

- capacitate sau resurse limitate pentru elaborarea unui PAEDC, inclusiv pentru colectarea și analiza datelor relevante pentru inventarele emisiilor de GES, evaluările riscurilor și vulnerabilității și evaluările sărăciei energetice;
- capacitatea insuficientă de a implica părțile interesate, necesară pentru a iniția acțiuni în sectorul privat;
- accesul limitat la finanțare pentru implementarea acțiunilor;
- cerințele de raportare percepute ca fiind prea împovărătoare.

Prin unirea forțelor cu municipalitățile învecinate, municipalitățile pot depăși unele dintre aceste provocări și pot profita de oportunitățile de a crea economii mari și de a valorifica sinergiile regionale atât în elaborarea, cât și în implementarea unui PAEDC, de exemplu pentru a pregăti și a implementa acțiuni colective (de exemplu, planificarea transportului public supramunicipal).

Există două abordări pentru elaborarea unui PAEDC comun (consultați, de asemenea, Tabelul 6):

- **Opțiunea comună PAEDC 1.** Această opțiune este foarte asemănătoare cu un PAEDC standard, fiecare municipalitate asumându-și în mod individual atingerea obiectivelor de reducere a emisiilor și a celorlalte obiective. Principala diferență față de un PAEDC standard constă în posibilitatea ca municipalitățile să includă una sau mai multe acțiuni elaborate în comun cu alte municipalități și, prin urmare, să împartă beneficiile reducerii emisiilor de GES rezultate din acțiunile comune între toate municipalitățile care participă la planul comun.
- **Opțiunea comună PAEDC 2.** Această opțiune permite municipalităților să își asume un obiectiv comun de reducere a emisiilor de GES pe baza rezultatelor unui inventar comun al emisiilor de GES, care acoperă întregul teritoriu al municipalităților participante. Această opțiune permite municipalităților să prezinte în comun rapoarte către CoM. În comparație cu opțiunea 1, această opțiune implică un nivel mai ridicat de integrare (și, prin urmare, eforturi mai mari de coordonare) și este considerată mai potrivită pentru municipalitățile foarte mici, care, în lipsa unei astfel de abordări, nu ar dispune de capacitatea necesară pentru a-și asuma în mod individual angajamentele UE ale CoM.

Tabelul 6. Principalele caracteristici ale unui PAEDC standard, ale PAEDC comun (opțiunea 1) și ale PAEDC comun (opțiunea 2)

	PAEDC „standard"	PAEDC comun (opțiunea 1)	PAEDC comun (opțiunea 2)
Obiectivul de reducere a emisiilor	Individual	Individual	Comun
Inventarul emisiilor	Individual	Individual	Comun
Pregătirea planului de acțiune	Individual	Comun	Comun
Aprobarea planului de acțiune	Consiliul Local a aprobat planul	Fiecare consiliu municipal aprobă planul comun	Fiecare consiliu municipal aprobă planul comun
Prezentarea planului de acțiune	Raportare individuală	Raportare individuală	Raportare comună

Sursa: Elaborat de către CCC

Caseta 12. Exemplu: PAEDC comun al municipalităților din regiunea Kakheti (Georgia)

Semnatarul: Administrația regiunii Kakheti (Georgia) | Populația: 216 500 | Aderarea: 2018

„Administrația regiunii Kakheti" reunește cinci municipalități din Georgia (Sagarejo, Gurjaani, Lagodekhi, Akhmeta și Kvareli), acoperind o populație totală de 216 500 de locuitori în anul 2019, și reprezintă un exemplu de PAEDC comun (opțiunea 1).

Semnatarii s-au angajat să atingă obiective definite în mod individual și au prezentat inventare separate ale emisiilor. Cu toate acestea, în Planurile de Acțiune privind Energia și Clima, acestea includ unele acțiuni elaborate în comun, cum ar fi campaniile de sensibilizare cu privire la aspectele legate de atenuare și de sărăcia energetică, precum și cu privire la aspectele legate de adaptare.

7.2. Coordonatorii Convenției susțin procesele PAEDC

Deși doar municipalitățile sunt eligibile să adere la CoM în calitate de semnatari, inițiativa recunoaște, de asemenea, în mod oficial rolul coordonatorilor Convenției,[39] și anume al autorităților publice naționale, regionale și subregionale care se angajează să ofere orientări strategice și sprijin financiar și tehnic semnatarilor Convenției în cadrul domeniului lor geografic de aplicare. Autoritățile naționale și subnaționale recunosc municipalitățile ca parteneri esențiali pentru atingerea obiectivelor lor în domeniul climei și energiei. În acest context, susținerea implicării municipalităților în Convenția Primarilor reprezintă o oportunitate pentru autoritățile naționale și subnaționale de a adapta mai bine abordările la nevoile locale și de a implementa acțiuni climatice pe teren, mai aproape de public și de părțile interesate.

Ca urmare a sprijinului oferit de coordonatorii Convenției, municipalitățile pot elabora PAEDC-uri mai armonizate, care pot facilita, de asemenea, agregarea proiectelor și, respectiv, accesul la finanțare.

[39] https://eu-mayors.ec.europa.eu/en/coordinators

8. Concluzii

Convenția Primarilor din țările Parteneriatului Estic (CoM Est) reprezintă o inițiativă majoră care implică comunitățile locale într-un angajament comun de a aborda provocarea climatică. Prin încurajarea elaborării și implementării unor strategii și acțiuni eficiente în domeniul climei la nivel urban, CoM East abilitează municipalitățile să își asume un rol proactiv în cadrul a trei piloni: reducerea emisiilor de GES, adaptarea la schimbările climatice și reducerea sărăciei energetice pe teritoriul lor.

Planul de Acțiune privind Energia Durabilă și Clima (PAEDC) este un instrument-cheie care prezintă modul în care municipalitățile intenționează să își transpună angajamentele în acțiuni concrete. Printr-un PAEDC integrat și cuprinzător, municipalitățile pot contribui la îndeplinirea obiectivelor climatice supranaționale, cum ar fi Acordul de la Paris, îmbunătățind în același timp sănătatea, bunăstarea și calitatea vieții cetățenilor lor. PAEDC-urile bine structurate, coerente și ambițioase pot ajuta comunitățile locale să deblocheze oportunitățile economice noi și să stimuleze inovarea.

Ghidul de față abordează aspecte esențiale ale dezvoltării, implementării și monitorizării PAEDC, în toate fazele procesului. Prezentând orientări cuprinzătoare, pas cu pas, precum și exemple și practici comune, Ghidul dat sprijină municipalitățile din țările Parteneriatului Estic în eforturile lor de a construi o societate cu emisii scăzute de dioxid de carbon, reziliență și favorabilă incluziunii, jucând un rol esențial la promovarea unei culturi a durabilității în comunitățile lor.

Referințe

Anguelovski, Isabelle, James J. T. Connolly, Helen Cole, et al. 2022. "Green Gentrification in European and North American Cities." *Nature Communications* 13 (1): 1–13. https://doi.org/10.1038/s41467-022-31572-1.

Bastos, Joana, Jacopo Giuntoli, Nicola Arriga, et al. 2026. "The Biomass Dilemma: Assessing Synergies and Trade-Offs between Climate Change Mitigation, Air Quality and Other Environmental Impacts across the EU." *Sustainable Production and Consumption* 65 (June): 152–66. https://doi.org/10.1016/j.spc.2026.04.002.

Bertoldi P. (eds), ed. 2018. *Guidebook "How to Develop a Sustainable Energy and Climate Action Plan (SECAP)": Part 1: The SECAP Process, Step-by-Step towards Low Carbon and Climate Resilient Cities by 2030*. Publications Office. https://doi.org/10.2760/223399.

Cattino, Massimo, and Diana Reckien. 2021. "Does Public Participation Lead to More Ambitious and Transformative Local Climate Change Planning?" *Current Opinion in Environmental Sustainability* 52 (October): 100–110. https://doi.org/10.1016/j.cosust.2021.08.004.

Covenant of Mayors - Europe. 2023. "Embedding Equity Considerations into SECAP Processes." https://eu-mayors.ec.europa.eu/en/guidance-on-embedding-equity-in-SECAP-processes.

Covenant of Mayors - Europe Office. 2020. "Quick Reference Guide Monitoring SECAP Implementation." https://eu-mayors.ec.europa.eu/sites/default/files/2022-10/Quick_guide-Monitoring_SECAP_implementation-2020.pdf.

Davide, M., G. Melica, V. Palermo, O. Rybak, and I. Sukhodub. 2026. *CoM East Overall Assessment and In-Depth SECAPs Analysis*. Publications Office of the European Union. https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC145840.

Davis, Steven J., Nathan S. Lewis, Matthew Shaner, et al. 2018. "Net-Zero Emissions Energy Systems." *Science* 360 (6396): eaas9793. https://doi.org/10.1126/science.aas9793.

Diezmartínez, Claudia V., and Anne G. Short Gianotti. 2022. "US Cities Increasingly Integrate Justice into Climate Planning and Create Policy Tools for Climate Justice." *Nature Communications* 13 (1). https://doi.org/10.1038/s41467-022-33392-9.

Energy Poverty Advisory Hub. 2023. *Energy Poverty Handbooks*. https://energy-poverty.ec.europa.eu/observatory/publications/epah-energy-poverty-advisory-hub-handbook-1-guide-energy-poverty-0.

European Environment Agency. 2016. "6. Monitoring and Evaluating Adaptation. in 'The Adaptation Support Tool - Getting Started.'" *Climate-ADAPT*, June. https://climate-adapt.eea.europa.eu/en/knowledge/tools/adaptation-support-tool/step-6-0.

Global Covenant of Mayors. 2023. "Global Covenant of Mayors Common Reporting Framework." https://www.globalcovenantofmayors.org/our-initiatives/data4cities/common-global-reporting-framework/.

Global Covenant of Mayors. 2024. "The 2024 Global Covenant of Mayors Impact Report. Banking on Change." https://www.globalcovenantofmayors.org/impact2024/.

Global Covenant of Mayors. 2025. "Gender Equitable and Inclusive Climate Action Planning. Toolkit for Cities and Local Governments." https://www.globalcovenantofmayors.org/wp-content/uploads/2025/07/GCoM-Toolkit-Gender-Equitable-and-Inclusive-Climate-Action-Planning.pdf.

IPCC. 2022. *Annex II: Glossary [Möller, V., R. van Diemen, J.B.R. Matthews, C. Méndez, S. Semenov, J.S. Fuglestvedt, A. Reisinger (Eds.)]. In: Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability. Contribution of Working Group II to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [H.-O. Pörtner, D.C. Roberts, M. Tignor, E.S. Poloczanska, K. Mintenbeck, A. Alegría, M. Craig, S. Langsdorf, S. Löschke, V. Möller, A. Okem, B. Rama (Eds.)].* Cambridge University Press, Cambridge, UK and New York, NY, USA,. doi:10.1017/9781009325844.029.

Kona, A., P. Bertoldi, V. Palermo, et al. 2018. *How to Develop a Sustainable Energy and Climate Action Plan (SECAP) in the Eastern Partnership Countries*. Publications Office.

Monforti-Ferrario, Fabio, Albana Kona, Emanuela Peduzzi, Denise Pernigotti, and Enrico Pisoni. 2018. "The Impact on Air Quality of Energy Saving Measures in the Major Cities Signatories of the Covenant of Mayors Initiative." *Environment International* 118 (September): 222–34. https://doi.org/10.1016/j.envint.2018.06.001.

NDC partnership. 2021. "Developing Gender Responsive NDC's Action Plans. A Practical Guide." https://ndcpartnership.org/sites/default/files/2023-09/genderresponsivendcactionplanspracticalguide-march-2021.pdf.

Newig, Jens, Nicolas W. Jager, Edward Challies, and Elisa Kochskämper. 2023. "Does Stakeholder Participation Improve Environmental Governance? Evidence from a Meta-Analysis of 305 Case Studies." *Global Environmental Change* 82 (September): 102705. https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2023.102705.

Peduzzi, Emanuela, Marta Giulia Baldi, Enrico Pisoni, Albana Kona, Paolo Bertoldi, and Fabio Monforti-Ferrario. 2020. "Impacts of a Climate Change Initiative on Air Pollutant Emissions: Insights from the Covenant of Mayors." *Environment International* 145 (December): 106029. https://doi.org/10.1016/j.envint.2020.106029.

Pisoni, Enrico, Davide De Marchi, Alberto di Taranto, et al. 2024. "SHERPA-Cloud: An Open-Source Online Model to Simulate Air Quality Management Policies in Europe." *Environmental Modelling & Software* 176 (May): 106031. https://doi.org/10.1016/j.envsoft.2024.106031.

Rivas, Silvia, Yeray Hernandez, Ruben Urraca, and Paulo Barbosa. 2021. "A Comparative Analysis to Depict Underlying Attributes That Might Determine Successful Implementation of Local Adaptation Plans." *Environmental Science & Policy* 117 (March): 25–33. https://doi.org/10.1016/j.envsci.2020.12.002.

Tamarack Institute. 2017. "Index of Community Engagement Techniques." https://www.tamarackcommunity.ca/interactive-tools/index-of-community-engagement-techniques.

Ulpiani, G., and N. Vetters. 2023. "On the Risks Associated with Transitioning to Climate Neutrality in Europe: A City Perspective." *Renewable and Sustainable Energy Reviews* 183 (November 2022): 113448. https://doi.org/10.1016/j.rser.2023.113448.

Ulpiani, Giulia, Nadja Vetters, Paolo Bertoldi, and Christian Thiel. 2024. "Shining Light on Residual Emissions for Cities." *Nature Climate Change* 14 (4): 302–5. https://doi.org/10.1038/s41558-024-01961-z.

UNFCCC. 2023. "Monitoring and Evaluation of Adaptation at the National and Subnational Levels: Technical Paper by the Adaptation Committee." United Nations Framework Convention on Climate Change. https://unfccc.int/sites/default/files/resource/AC_TechnicalPaper_AdaptationMandE_2023.pdf

Valle, Nives Della, Giulia Ulpiani, and Nadja Vetters. 2023. "Assessing Climate Justice Awareness among Climate Neutral-to-Be Cities." *Humanities and Social Sciences Communications* 10 (1). https://doi.org/10.1057/s41599-023-01953-y.

WRI. 2014. Protocolul privind gazele cu efect de seră. Standard de politică și de acțiune. Accesibil pe pagina https://ghgprotocol.org/

Lista abrevierilor și definițiilor

Abrevieri	Definiții
ASAUT	Agricultură, silvicultură și alte utilizări ale terenurilor
MSA	Menținerea situației actuale
IRE	Inventarul de referință al emisiilor
ETC	Energie termică combinată
CO_2	Dioxid de carbon
CO_2-eq	Echivalentul CO_2
CoM	Convenția Primarilor pentru Climă și Energie
CoM East	Convenția Europeană a Primarilor din Parteneriatul Estic
CCR	Cadrul comun de raportare
DG ENEST	Direcția Generală pentru Extindere și Vecinătatea Estică
CE	Comisia Europeană
AESE	Accesul la energie și sărăcia energetică
PE	Parteneriatul Estic
PEV	Politica Europeană de Vecinătate
EPAH	Centrul de consiliere privind sărăcia energetică
CPE	Contract de performanță energetică
CSE	Companie de servicii energetice
ESE	Evaluarea sărăciei energetice
UE	Uniunea Europeană
GCoM	Convenția Globală a Primarilor pentru Climă și Energie;
EGDIS	Egalitatea de gen, dizabilitatea și incluziunea socială
GES	Gaze cu efect de seră
IPCC	Grupul Interguvernamental privind Schimbările Climatice
CCC	Centrul Comun de Cercetare
IME	Inventarul de monitorizare al emisiilor
MERI	Monitorizare, evaluare, responsabilitate și învățare
CSN	Contribuția stabilită la nivel național
PNEC	Planul Național privind Energia și Clima
PM	Particule în suspensie
PV	Energie fotovoltaică
ERV	Evaluarea riscurilor și a vulnerabilității
ODD	Obiectiv de dezvoltare durabilă
PAED	Plan de Acțiune privind Energia Durabilă
PAEDC	Plan de Acțiune privind Energia Durabilă și Clima
ONU	Organizația Națiunilor Unite
PNUD	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
CCONUSC	Convenția-cadru a Națiunilor Unite asupra Schimbărilor Climatice.

Lista casetelor

Caseta 1. Definiții-cheie utilizate în prezentul Ghid 10
Caseta 2. Planurile de acțiune în domeniul climei elaborate în cadrul altor inițiative sau proiecte pot fi considerate valabile ca PAEDC în contextul CoM East? 13
Caseta 3. Sugestii privind modul de asigurare a angajamentului politic local 19
Caseta 4. Exemplu: Structura administrativă a Khirdalan 21
Caseta 5. Exemplu: „Grupul de lucru PAEDC" al comunității din Cernăuți 22
Caseta 6. Exemplu: Implicarea părților interesate din comunitatea amalgamată Luțk 28
Caseta 7. Comunități reziliente prin abilitarea femeilor în municipiile din Republica Moldova 32
Caseta 8. Definirea conceptelor-cheie legate de această secțiune 34
Caseta 9. Principiul „eficiența energetică înainte de toate" 48
Caseta 10. Exemplu: Proiectele de finanțare ale Alaverdi 56
Caseta 11. Greșeli obișnuite care trebuie evitate în faza de implementare 59
Caseta 12. Exemplu: PAEDC comun al municipalităților din regiunea Kakheti (Georgia) 63

Lista figurilor

Figura 1. Direcția Convenției Primarilor până în anul 2050 7
Figura 2. Cei trei piloni ai PAEDC 12
Figura 3. Exemple de sectoare de activitate vizate pentru fiecare pilon 14
Figura 4. 10 elemente-cheie ale unui PAEDC 16
Figura 5. Exemplu de structură organizatorică 21
Figura 6. Atributele și indicatorii pilonului privind accesul la energie și sărăcia energetică relevante pentru atributul selectat al CoM East 36
Figura 7. Etapa de planificare a acțiunii: planificarea și implementarea acțiunilor 47
Figura 8. Planificarea acțiunilor de atenuare: prezentare generală cu exemple de acțiuni 49
Figura 9. Modul de estimare a efectelor preconizate ale GES ale acțiunilor de atenuare (evaluare ex ante) 49
Figura 10. Planificarea acțiunilor de adaptare: prezentare generală cu exemple de acțiuni 50
Figura 11. Planificarea acțiunilor privind sărăcia energetică: prezentare generală cu exemple de acțiuni 51
Figura 12. Planificarea acțiunilor integrate 53

Lista tabelelor

Tabelul 1. Principalele etape ale procesului de elaborare a PAEDC 17
Tabelul 2. Exemplu de parte interesată clasificată utilizând modelul helixului cvintuplu 25
Tabelul 3. Exemple de tehnici de implicare a comunității 26
Tabelul 4. Schiță posibilă a planului de implicare a părților interesate (cu titlu ilustrativ) 27
Tabelul 5. Exemplu de scopuri de adaptare 46
Tabelul 6. Principalele caracteristici ale unui PAEDC standard, ale PAEDC comun (opțiunea 1) și ale PAEDC comun (opțiunea 2) 63

Contactarea UE

În persoană

În toată Uniunea Europeană există sute de centre Europe Direct. Puteți găsi adresa centrului care vă este cel mai apropiat online (european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_en).

Prin telefon sau în scris

Europe Direct este un serviciu care răspunde întrebărilor voastre despre Uniunea Europeană. Puteți contacta acest serviciu:

- la numărul de telefon cu apel gratuit: 00 800 6 7 8 9 10 11 (unii operatori pot percepe taxe pentru aceste apeluri);
- la numărul standard: +32 22999696;
- prin intermediul următorului formular: european-union.europa.eu/contact-eu/write-us_en.

Informații despre UE

Online

Informații despre Uniunea Europeană în toate limbile oficiale ale UE sunt disponibile pe site-ul Europa (europa.eu).

Publicațiile UE

Puteți consulta sau comanda publicații ale UE pe pagina op.europa.eu/en/publications. Mai multe exemplare ale publicațiilor gratuite pot fi obținute contactând Europe Direct sau centrul vostru local de documentare (european-union.europa.eu/contact-eu/write-us_en).

Legislația UE și documentele aferente

Pentru a accesa informații juridice din UE, inclusiv toată legislația UE începând cu anul 1951, disponibilă în toate versiunile lingvistice oficiale, consultați portalul EUR-Lex (eur-lex.europa.eu).

Date deschise ale UE

Portalul data.europa.eu oferă acces la seturile de date deschise ale instituțiilor, organismelor și agențiilor UE. Acestea pot fi descărcate și reutilizate gratuit, atât în scopuri comerciale, cât și necomerciale. Portalul oferă, de asemenea, acces la numeroase seturi de date din țările europene.

Science for policy

Centrul Comun de Cercetare (CCC) oferă cunoștințe și știință independente, bazate pe dovezi, care sprijină politicile UE pentru a avea un impact pozitiv asupra societății.

Scanați codul QR pentru a vizita:
Centrul Comun de Cercetare
https://joint-research-centre.ec.europa.eu

Publications Office
of the European Union